

SRAMOTA!

V dnevnem in periodičnem tisku ter v medijih nasploh v zadnjem času v Sloveniji stopnjujoče rastejo napadi na katoliško Cerkev, tako da lahko upravičeno govorimo že o pravi gonji. Nekaj takega ne pomnimo od prvih povojnih let, ko je komunistični režim po zmagoviti vojni in revoluciji hotel za vsako ceno konsolidirati svojo oblast in mu je bila na poti predvsem Cerkev. Ker po padcu berlinskega zidu komunizma v Evropi ni več in glede na to, da so komunisti v Sloveniji sami "sestopili z oblasti", je ta gonja zoper Cerkev nerazumljiva in neopravičljiva, tako da bi jo morali globlje proučiti izvedenci za področje družbene patologije.

Ko na celotno zadevo gledamo z našega manjšinskega zornega kota, nemalokrat naravnost zardevamo od sramu glede na mizerne argumente, ki jih navajajo razni pisci. Občutek sramote je toliko večji, ker dobro vemo, da tako naši sodržavljani italijanskega jezika kot pristojne službe drugih evropskih držav to gonjo od blizu spremljajo in se ta utegne za Slovenijo spremeniti v pravi bumerang.

V skladu z obstoječo zakonodajo tudi slovenska Cerkev zahteva, naj se ji vrne od komunistov nacionalizirano premoženje. Ogenj v strehi pa je nastal, ko je bilo sproženo vprašanje vrnitve gozdov, katerih lastnik je pred podražavljenjem bila ljubljanska škofija. Nihče seveda ne more zanikati, da vrnitev pred pol stoletjem odvetega premoženja ni preprosta zadeva. Zato so pogovori oziroma pogajanja med obema prizadetima strankama nekaj normalnega in celo nujnega.

Ko pa beremo ali pa poslušamo izvajanja marsikaterega diskutanta, se ne moremo ubraniti vtisa, da je vrnitev nacionaliziranega premoženja dejansko pretveza za udrihanje ne le čez Cerkev, ampak tudi in zlasti za udrihanje po vernih sorojakih, za žaljenje njihovih verskih čustev in posmešenje njihovega verskega prepričanja. S tem pa se postavlja pod vprašaj spoštovanje temeljnih človekovih pravic in svoboščin. Slovenija se s tem odloča za pot, ki gotovo ne vodi med moderne demokratične narode in države.

Slovinci, ki živimo v Italiji, vemo, da je moralo poteči sedemdeset let, preden je italijanska država uredila odnose s katoliško Cerkvijo. To se je zgodilo leta 1929 z Lateranskimi pogodbami, ki obsegajo sporazum o priznanju vaticanske države, konkordat (o stanju religije in Cerkve v Italiji) in štiri priloge, med katerimi je najvažnejša tista, ki ureja finančni spor, katerega začetek sega v leto 1870, ko je italijanska savojska vojska zasedla Rim. Konkordat sta obe prizadeti strani leta 1984 posodobili, da je ustrezal tako pokoncilski viziji Cerkve kot moderni demokratični državi. Dela za novi konkordat so trajala skoraj dve desetletji in je bilo izoblikovanih kar šest osnutkov nove pogodbe med Cerkvijo in državo.

Italijanski tisk je vsa prizadevanja spremljal od blizu in sproti o njih poročal, a ne pomnimo, da bi kdaj kak pisec tako nizko padel kot prenekateri zdaj v Sloveniji. Proti takim pojavom ozkosrčnosti in celo perversnosti mora vsak demokrat in svobodoljubni človek, vernik ali nevernik odločno protestirati. Tako med drugim zahtevamo korigirani naše narodne manjšine v Italiji in po našem globokem prepričanju koristi celotnega slovenskega naroda.

DRAGO LEGIŠA

02 Alojz Tul
"NOVA" POLITIKA FINIJEVE STRANKE

Politika dobro de
ženski, ženska pa
dobro de politiki.

(DONATA FRANCESCATO)

03 Ivan Žerjal / intervju
ROBERT PETAROS

05 Jurij Paljk
POGAJANJA SO NA MRTVI TOČKI

06 Dorica Makuc
O PESNIKU MILANU BEKARJU

06 Marko Vuk
"HORROR VACUI" LUCIJANA BRATUŠA

09 Ivan Žerjal
PESEM MLADIH ZA CELOSTNO VZGOJO

10 OBČNI ZBOR ZSKP

10 OB 90-LETNICI MARIJINE DRUŽBE

12 Erika Jazbar / pogovor
ADRIANO GARIUP

14 Damjan Hlede
OLAJŠAVE ZA GRADBENA POPRAVILA

15 Erik Dolhar
ZMAGOSLAVJE PETERKE V PLANICI

SLOVANSKE DRŽAVE NA POTI V EU

SLOVENIJA BLIŽE EVROPI

ANDREJ BRATUŽ

Pred dobrim tednom je italijanski parlament ratificiral pridruženo članstvo oz. asociacijo Slovenije k Evropski uniji. S tem je prišlo do pomembnega koraka naprej v procesu evropske integracije republike Slovenije. Sicer je še nekaj držav politične Evrope, ki morajo to v bistvu formalno dejanje opraviti, med temi Velika Britanija, Portugalska, Grčija in druge. Prav zato je gotovo koristno se nekoliko zaustaviti ob tem vprašanju in pregledati najprej, kako je potekala debata z glasovanjem v italijanski poslanski zbornici. Potem pa si bomo na kratko ogledali še nekaj drugih, širših aspektov tega vprašanja, zlasti v kolikor se začnejo končati v Bruslju (na sliki: evropski parlament v belgijski prestolnici) pogajanja za dejanski pristop petih držav, ki so sedaj pridružene. Med temi je tudi Slovenija. Ostale pa so Poljska, Češka, Madžarska in Estonija. Verjetno se bo petim pridružil še Ciper, kar pa danes še pogojujejo politične polemike med Grčijo in Turčijo.

V Rimu sta tako senat kot poslanska zbornica razpravljala o vstopu Slovenije v EU in nato zadevni predlog z veliko večino tudi odobrila. V senatu ni razprava vzbudila toliko odmeva. Tu so se izrekle za vstop republike Slovenije skoraj vse politične skupine, razen Nacionalnega zavezništva - AN, ki je bilo predlogu tako v senatu kot v poslanski zbornici odločno nasprotno. Poslanska zbornica pa je vstop Ljubljane odobrila z 230 glasovi, vzdržali sta se Berlusconijska Forza Italia in Severna liga, medtem ko so nasprotovali nekdanji novofašisti in nekateri posamezni parlamentarci. V imenu vlade je nastopil predvsem državni podtajnik za zunanje zadeve Fassino, ki je obrazložil razloge za glasovanje v prid slovenski pridružitvi Evropi, nato pa je podobno ob koncu spregovoril tudi sam zunanji minister Dini.

Poslanska zbornica je ratificirala sporazum o pridružitvi Slovenije Evropski uniji in tako naredila pomemben politični korak, ki je važen ne le za odnose s Slovenijo kot državo, ampak tudi za sloven-

sko manjšino v Italiji. Ko bo Ljubljana uradno in dokončno postala članica politične Evrope, bomo vsi Slovenci združeni pod to skupno streho. Danes smo v nji le Slovenci v Italiji in Avstriji, jutri pa poleg velikanske večine slovenskega naroda v matici še porabski Slovenci. Do včeraj so bili že del EU od širokega slovenskega sveta (po padcu berlinskega zidu) še Lužiški Srbi iz nekdanje vzhodne Nemčije. In tako bomo od Panonije in Karantanije vse do Jadrana in Soče tudi politično le našli skupen velik dom, ki je - Evropa. Dejstvo pa je, da se je tudi v Sloveniji že nekaj let pred drugo svetovno vojno politično razmišljalo o evropski povezavi. Tako je npr. na znanem Bohinjskem tednu leta 1939 govoril dr. Bogo Grafenauer o nekaki veliki Panevropi kot federaciji evropskih držav.

Oglejmo si le na kratko nekatera glavna stališča z nastopov v rimski poslanski zbornici. Za vladno večino Oljke je govoril furlanski poslanec demokratične levice Di Bisceglie in poudaril tudi dejstvo, da je za Italijo kot za Evropo

to zelo koristen korak, ki bo prispeval k stabilizaciji, miru in razvoju na tem geopolitičnem prostoru. Za opozicijo pa je tržaški desničarski poslanec (AN) Menia odločno nasprotoval tej politični izbiri in iskal le negativne posledice sprejetja Slovenije v Evropo. Med drugim je spet potegnil iz ropotarnice fojbe, nato ponesrečen intervju slovenskega veleposlanika v Rimu, nekdanjo imovino ezulov itd. Za vlado pa se je podtajnik Fassino dotaknil tudi vprašanja naše manjšine. Dejal je, da je prišel čas za odobritev zaščitnega zakona, omenil je razna pereča vprašanja Slovencev v Italiji. Zavzel se je sploh, da bi bili obe manjšini (italijanska v Sloveniji in slovenska v Italiji) spoštovani in vsestransko zaščiteni. Pri tem je Fassino tudi priznal, da zakonodaja in manjšinska ureditev v Sloveniji dosegata res evropske standarde zaščite.

VSTOP SLOVANSKIH DRŽAV IN NJIH POMEN

Kot že rečeno na začetku, bodo skupno s Slovenijo sprejete na pogajanja Poljska, Češka, Madžarska in Estonija. Prvi dve sta torej - kot Slovenija - slovanski državi in tako lahko prvič beležimo pristop držav predstavnic slovanskega sveta v novo Evropo, ki je bila etnično do sedaj predvsem germanska, novolatinska in anglosaška.

Da je današnja politična Evropa še plod zahodne Evrope, je vsem jasno. Tudi to, da je lep del Evrope (srednje in vzhodne) še odsoten iz tega procesa evropske integracije. Sedaj se postopno bližamo času, ko bo ta vrzel zapolnjen. V glavnem se slovanske države vedno bolj približujejo temu evropskemu zgodovinskemu srečanju.

STRAN 2

"NOVA" POLITIKA FINIJEVE STRANKE IN ODNOSI DO SLOVENSKE MANJŠINE, SLOVENIJE IN HRVAŠKE

ALOJZ TUL

Italijanska ustava, ki je postala veljavna 1. januarja 1948, prepušča obnovitev fašistične stranke v kakršni koli obliki. Njeni idejni dediči pa so to ustavno omejitve enostavno obšli, tako da so se v nazivu in programu novo ustanovljenega "Italijanskega socialnega gibanja" (MSI) izognili besedi "fašističen, in se tako spretno vključil v politično življenje povojne demokracije Italije. Politični pisci in drugi so to stranko začeli označevati kot neofašistično, a njeni voditelji se zaradi tega niso preveč vznemirjali. Dejstvo je, da je omenjeno gibanje v vsem povojnem času pritegovalo pomembne plasti desnničarske in nacionalistično usmerjenih italijanskih volivcev, kot velja še posebej za obmejna področja. Posebno močni jedri te stranke sta nastali prav v Trstu in Gorici kot obmejnih mestih, kamor se je med drugim zateklo tudi veliko število dalmatinskih in nato istrskih beguncev. Resnici na ljubo je treba poudariti, da so te begunce politično izkoriščale tudi druge italijanske stranke, med temi zlasti (bivša) Krščanska demokracija. Njihova naselitev pri nas je bila ena glavnih političnih ovir, da se še do danes ni rešilo vprašanje zaščite slovenske manjšine.

Po razkroju vladnih strank v Italiji po padcu berlinskega zidu in nato po odkritju znanih podkupniških afer se je najprej na novo osnovalo desnosredinsko politično gibanje Naprej Italija pod vodstvom finančnega mogotca Berlusconija. V boju za glasove se je tudi Italijansko socialno gibanje pod vodstvom tajnika Finija na kongresu v Fiuggiu leta 1993 preimenovalo v Nacionalno zavezništvo in dalo na stran najbolj skrajna politična izhodišča. Letos februarja pa je njegov tajnik Fini sklical v Veroni vsedrzhavno organizacijsko konferenco, na kateri je napovedal nove oblike političnega boja na temelju demokratičnih načel.

ALI SE JE KAJ ŽE SPREMEMILO?

Prezgodaj je še za ocenjevanje, kako se novi tok Finijeve stranke dejansko uveljavlja na vsedrzhavni ravni. Imamo pa na razpolago dovolj elementov, da se nova usmeritev srečuje z največjimi težavami prav pri nas in pa na ravni odnosov s sosednjima državama Slovenijo in Hrvaško. Oglejmo si nekaj zelo značilnih dogodkov prav v mesecu po veronskem srečanju.

Minulega 17. marca je italijanski parlament z razpravo in glasovanjem v poslanski zbornici dokončno potrdil Sporazum o pridruženju Slovenije k Evropski zvezi. Tako v vladnih strankah kot pri nas je vladalo veliko zanimanje, kako se bo ravnala opozicija zlasti še Nacionalno zavezništvo. V tednu pred zasedanjem poslanske zbornice je prišlo do nekaterih značilnih poskusov ustvarjanja politične napetosti, ki so jim botrovali desnničarski krogi. Tako je tednik *Il Borghese* 11. t.m. objavil znani intervju s slovenskim veleposlanikom v Rimu Petrom Bekešem, v zvezi s katerim je časnikar Milan v svojstvenem nacionalističnem slogu pogrel fojbe, ezule, zapuščenost imovino v Istri in zahtevo po opravičilu s strani Slovenije. Tržaški poslanec Finijeve stranke Menia je formalno zahteval, naj italijanska vlada odpove gostoljubje omenjenemu veleposlaniku. Nobenega dvoma ni, da je bila vsa zadeva spretno pripravljena in slovensko zunanje ministrstvo spravila v precejšnjo zadrego. Ni še znano, kako se bo stvar končala za veleposlanika Bekeša. Govori se, da so za nastali incident odgovorni tudi nekateri njegovi predstojniki v Ljubljani, a to je že druga zgodba.

Afera z objavo omenjenega intervjuja pa ni osamljen pojav. V okviru prirojenega rovarjenja italijanske skrajne desnice proti urejenim odnosom s Slovenijo in Hrvaško je že omenjeni tržaški poslanec NZ Menia v istem časovnem obdobju (pred razpravo v

parlamentu o pridruženju Slovenije k Evropi) organiziral v prostorih italijanskega zunanjega ministrstva srečanje na temo "Italija pred vrati Vzhoda", katerega se je na povabilo udeležil tudi znani istrski politični eksponent Ivan Pauletta, ki že nekaj časa zavzema zelo ekstremna stališča o vprašanju avtonomije Istre. Njegovo udeležbo na rimskem zborovanju sta ostro ožigosala hrvaški tisk in vodstvo samega Istrskega demokratskega zbora, katerega član je. Očitajo mu, da se družijo z italijansko postfašistično stranko, katere stališča do Istre so znana, in zahtevajo njegovo izključitev iz stranke.

Končno je treba omeniti še znano nedavno "študijsko" srečanje med predsednikom poslanske zbornice Violantejem in tajnikom NZ Finijem v Trstu na temo "Italijanska narodna identiteta na vzhodni meji", ki so ga mediji napovedovali kot prelomen in odlošilen zgodovinski dogodek. V resnici pa se na njem ni nobena politična stran odpravljala svoji zgodovinski vlogi in gledanju na polpreteklo zgodovino v teh krajih. Verjetno je prvotni program srečanja predvideval tudi kako simbolično dejanje "sprave", a očitno tudi med Italijani časi še niso zreli za to. Kar se slovenske manjšine tiče, je tajnik NZ Fini potrdil stališče, da ne potrebuje nadaljnje zaščite, svoj jezik v odnosih z oblastmi pa bi smela uporabljati kvečjemu na Krasu...

Da bo slika preglednejša, naj ponovimo, da so poslanci NZ odločno glasovali proti odobritvi Sporazuma o pridruženju Slovenije k EZ. Glasnik teh poslancev ni bil nihče drug kot tržaški predstavnik Roberto Menia, ki je med drugim zahteval opravičilo od Slovenije...

Vsak nadaljnji komentar o izvajanju "nove" politike Finijeve stranke "na vzhodni meji" je odveč. Zaenkrat še drži pregovor, da volk lahko menja dlako, ne pa svoje narave.

SLOVENIJA BLIŽE EVROPI

Do polovice tega stoletja pa ni bilo tako niti v političnih ali idealnih težnjah večine slovenskih držav. Vzhodne in pravoslavne so vedno iskale neko utopično in varno streho pod ruskim vseslovanskim okriljem, bolj zahodne in katoliške slovanske države (Poljska, Češkoslovaška) pa kvečjemu neke medsebojne povezave. Slovanska povezava je sicer prišla na dan na raznih velikih slovanskih kongresih od Moskve, Varšave in Prage do Beograda. To je veljalo še za prva leta po drugi svetovni vojni, ko je panslavizem bil le orodje v rokah komunistične ideologije in sovjetske imperialistične politike.

Jugoslovanski kralj Peter II. je še junija 1945 (ko je torej bila - tudi za njegovo državo - zmaga komunizma jasna) dejal: "Slovanski narodi imajo globoko željo, da se bratsko povežejo z Rusijo." Naivnost ali srbska filoruska zgodovinska dediščina? Sicer sta tako Češkoslovaška kot kraljevina Jugoslavija v daljšem obdobju med obema vojnama bili skupaj članici Male Antante.

Če pogledamo še na češko polpreteklo zgodovino in

njene politične težnje, naj omenimo le njenega prvega predsednika Tomaža G. Masaryka. Prav on je še malo pred prvo svetovno vojno v zvezi s skupno državo Avstrijo izrazil upanje, da bi se razvila v duhu federalizma in v sistem, v katerem bi vsi številni narodi dosegli svoje enake pravice. Razmišljanje o demokraciji in federalistično urejeni novi nadnarodni tvorbi, ki zgovorno spominja na sodobna evropska stališča.

To je le nekaj izsekov političnih tendenc med zahodnimi Slovani v polpretekli dobi. Danes nam je vse to lahko le v zgodovinsko razmišljanje. Seveda se sedanji politični Evropi razen prej omenjenih še ne morejo pridružiti drugi Slovani. Države, kot so recimo Hrvaška, Makedonija, Slovaška, Bolgarija, pa še naprej one iz nekdanje Sovjetske zveze (Rusija, Ukrajina, Bela Rusija) iz enega ali drugega razloga še nimajo vseh potrebnih rekvizitov za vstop v Evropsko unijo. Počakati morajo še na boljše čase, predvsem na gotovo notranjo demokracijo in politično zrelost.

USTAVNO SODIŠČE RS O PRAVICAH MANJŠIN

Ustavno sodišče Slovenije je razsodilo, da so predpisi in zakoni, ki urejajo položaj in pravice pripadnikov italijanske in madžarske narodnostne skupnosti, v skladu s črko in duhom slovenske ustave. Povsem zakoniti so predpisi, ki urejajo izvolitev poslancev italijanske in madžarske narodne manjšine, kot so tudi v skladu z ustavo predpisi, ki zagotavljajo obema narodnima manjšinama prisotnost njihovih predstavnikov v različnih organih krajevne samouprave, dejansko narodnostno mešanih občin. Razsodba omenja prepoved diskriminacije zaradi narodnosti, jezika, verske in rasne pripadnosti ter t.i. pozitivno diskriminacijo, po kateri so pripadnikom italijanske in madžarske manjšine v Sloveniji priznane pravice, ki jih pripadniki večine (to je Slovenci) nimajo.

K zadevi se bomo vrnili, ko bomo dobili v roke celotno besedilo razsodbe, ki pobliže zanima tudi slovensko manjšino v Italiji.

KRATKE

NOVICA, DA bo Slovenska skupnost na deželnih volitvah 14. junija nastopila s svojimi kandidati v koalicijski Projekt avtonomij, je globoko odjeknila v javnosti, zlasti v prizadetih političnih krogih. To pomeni, da je po teza edine slovenske politične organizacije v deželi zadelo v živo.

BREZPOSELNI JE zlasti na Jugu Italije dosegla že takšno stopnjo, da je postala nevzdržna. To je prišlo zelo jasno do izraza na mogotčni manifestaciji v Neaplju v petek, 20. marca. Od vlade in parlamenta zdaj tako rekoč vsi zahtevajo stvarne in učinkovite ukrepe, ki naj prično zdraviti to rakasto rano na italijanskem družbenem tkivu.

ITALIJANSKA JAVNOST je še vedno pod globokim vtisom nove železniške nesreče. Pri Firencih sta v torek, 23. marca, iztrila brzovlak Rim-Bergamo in krajevni vlak Viareggio-Firenze. Ena oseba je takoj izgubila življenje, dve se borita s smrtjo, deset je hudo ranjenih, kakih dvajset pa laže. Na italijanskih železnicah so nezgode žal kar na tekočem traku.

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

ČAS JE ZA SPOZNANJE, DA JE TUDI KULTURA MANJŠINE ENA SAMA IN NEDELJIVA

Dejstvo je, da ponuja novi čas tudi manjšini celovitejšo življenje od tistega v povojnem obdobju. Razlogi za izključujočo notranjo delitev so odpravljene, manjšina je kot vsakršna narodnostna skupnost ena sama, čeprav sestavljena iz različnih izkušenj. Različne izkušnje so po novem enakovredne in med njimi ni več manjvrednih in večvrednih, kot je učila ideologija s hladno vojno. Po dolgem času so torej ponovno nastali pogoji za manjšinsko celovitost, pri čemer imamo poleg politike v mislih kulturo, ki je ena bistvenih sestavin naše identitete. Toda kot se težko poslavljamo od povojne politične ureditve, tako se tudi s težavo usmerjamo v takšen odnos do kulture, ki ga potrebujemo za svojo prihodnost.

Bilo bi še kako koristno, da bi kot manjšina hitreje prepoznali celovitost oziroma nedeljivost svoje kulture. To pomeni, da ne more več ločeno obstajati kultura ene in druge, pogojno rečeno leve in desne strani. Zaradi tega je skrb za oplemenitenje osrednjih manjšinskih kulturnih ustanov le korak v smeri graditve nove zavesti, ki mora zajeti v svoje razmišljanje celotni zemljevid našega kulturnega delovanja. Dejstvo je, da so naše osrednje kulturne ustanove najboljše, kar smo cenili že prej, se pravi Slovensko stalno gledališče, Glasbeno matico, Narodno in študijsko knjižnico, Slovenski raziskovalni inštitut in prav gotovo še kaj, pri čemer se zdi njihova edina ustrezna dopolnitev le v kre-

pitvi njihove vsebinske pluralnosti, ki lahko odgovori na pričakovanja prav vseh manjšinskih različnosti. Ob tem velja opozoriti, da utegnejo biti prevelike in prehitre preobrazbe kulturnih ustanov nevarne za njihov obstoj, v kolikor bi jih izvajali s premočnim političnim in prešibkim strokovnim poudarkom.

Nemara še pomembnejši od ustreznega pristopa do kulturnih ustanov pa je celovit pogled na manjšinsko kulturo, torej pogled, ki upošteva celotno kulturno delovanje znotraj celotne manjšine. Povsem na dlani je, da je novi čas ob vse, kar je bilo najdragocenejšega in uradno priznanega v naši kulturi v povojnem obdobju, tako rekoč enakovredno dodal izrazitejšo novo ali že tradicionalne kulturne dosežke narodnostno organiziranega dela manjšine. Društvo slovenskih izobražencev, Študijski dnevi Draga, Mladika, Marijanišče, Kulturni center Lojze Bratuž, Goriška Mohorjeva, Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel, Novi glas, Dom, če naštejemo vsaj najvplivnejše naslove, skupaj z osrednjimi kulturnimi ustanovami in ostalimi žarišči nedeljivo sestavljajo našo celovito kulturno podobo. In za tovrstno celovito manjšinsko kulturno podobo bi si morali v prihodnje vse bolj prizadevati. Na ta način bi se srečneje zavedali vsega, kar imamo, istočasno pa bi strnili naše moči, ki jih v zahtevnem novem času še kako potrebujemo.

NOVI GLAS

**UREDNIŠTVO
IN UPRAVA:**

 34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18
TEL 0481 / 533177
FAX 0481 / 536978
E-MAIL noviglas@tmedia.it

 34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL 040 / 365473
FAX 040 / 775419

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA
IZDAJATEL: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28. I. 1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA
NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI
 IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC
LETNA NAROČNINA: ITALIJA IN SLOVENIJA 70.000,
 INOZEMSTVO 100.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 130.000 LIR
POŠTNI TEKOČRAČUN: 10647493
CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

INTERVJU / ROBERT PETAROS

POMEMBNA VLOGA UNIVERZE V VIDMU

IVAN ŽERJAL

Prof. Robert Petaros, Tržačan po rodu, je raziskovalec in poučuje slovenščino na univerzi v Vidmu, in sicer na fakulteti za tuje jezike in književnosti oz. na njenem oddelku za jezike in kulturo srednje in vzhodno-evropskih držav. Sicer je v zamejski javnosti že precej znana osebnost, saj je dejaven član naše skupnosti na kulturnem in družbenem področju. Prof. Petarosa smo zaprosili za pogovor, na katerega je rad pristal.

tudi kot bivši profesor na naših višjih srednjih šolah?

Narodna zavest je bila med našimi ljudmi vedno živa, sicer ne bi imeli tako množičnega odpora proti tistim, ki so nas hoteli zbrisati s te zemlje. Prepričan sem, da je tudi danes tako. Ker pa živimo v času "relativnega" miru, ko nas več ne napadajo na vsakem koraku, čeprav nekateri še vedno kar buljijo v nas, ko se v javnosti pogovarjamo v slovenskem jeziku, se čutimo vsi manj ogrožene. Narodna zavest in tudi samozavest sta močnejši kot nekoč tudi med tisto mladino, ki deluje v neslovenskih strankah, ki so jo nekdanje močno pogojevale, danes vplivajo nanjo morda nekoliko manj, a le zaradi bojazni, da je ne bi izgubili. Živo se spominjam dogodka iz sedemdesetih let, ko so ponovno pomazali spomenik bazoviških junakov, da se del dijakov ni hotel udeležiti protestnega shoda na šoli, češ da "še nismo prejeli navodil". Ko pa so v Rimu nekaj dni kasneje pretepli nekega levičarskega študenta, so se isti dijaki postavili pred šolski vhod in niso nikogar pustili v šolsko poslopje, češ da se moramo vsi udeležiti manifestacije proti fašizmu. Zelo lepo in prav, vendar...!

Še vedno imam stike z dijaki na naših šolah, saj občasno prihajam kot član komisij za zrelostne izpite: narodna zavest je pri njih zelo močno občutena, manj pa skrbijo za boljše pripravljenost, za kakovost znanja in splošno kulturo, kar je velika škoda, saj življenje zahteva čelaga, samozavestnega, neizprosnega človeka.

Danes poučujete na univerzi v Vidmu. Kaj nudi univerza študentu, ki bi se rad poglobil v spoznanje slovenskega jezika in kulture?

Študijski program za slovenski jezik in književnost je zelo obsežen (to velja, seveda, za vsak jezik, ki si ga študent izbere). V štirih letih študija mora slušatelj, da strnjeno navedem najpomembnejša poglavja, obdelati vso slovensko književnost od prvih zapiskov do današnjih dni (z obveznimi vajami), vso slovensko slovnico z ustreznimi seminarskimi vajami, skladno, historično gramatiko slovenskega jezika in narečja.

Poleg tega pa je obvezna še slovenska filologija, ki pa se poučuje kot samostojni predmet za vse slušatelje slovanskih jezikov, to je ruščine, srbsčine in hrvaščine, poljsčine, češčine in slovaščine ter seveda slovenščine.

Študentje imajo tudi možnost, da se udeležujejo seminarjev slovenskega jezika in kulture v Ljubljani; prav tako se lahko na slovenskih univerzah izpopolnjujejo. Predvidena je tudi izmenjava profesorjev, saj

je videmska univerza že zdavnaj podpisala z obema slovenskima univerzama sporazum o sodelovanju in izmenjavi profesorjev, ne samo naše stroke.

Študentje lahko pišejo diplomske naloge v slovenskem jeziku s kratkim povzetkom v italijanščini ali glede na drug jezik, ki si ga je kdo izbral, tudi v drugih tujih jezikih.

Pa bi navedli še kak podatek o slovenščini na videmski univerzi?

Fakulteta za tuje jezike in književnosti je nastala leta 1968/69, a je do ustanovitve videmske univerze spadala v sklop tržaške univerze. V začetku so poučevali le tri tuje jezike: angleščino, nemščino in francoščino, leto zatem so uvedli ruščino. Katedro za slovenski jezik in književnost so ustanovili v študijskem letu 1971/72, leto kasneje pa še za srbohrvaščino. Kmalu smo dobili stolice za vse slovanske jezike, razen za bolgarščino.

Za ustanovitev stolice za slovenski jezik je imel kljub hudemu nasprotovanju nekaterih nepopoljšljivih krogov zaslugo in si za to posebno prizadeval tedanji dekan, geograf prof. Giorgio Valussi, ki je med prvimi navezal stike z ljubljansko univerzo, in sicer z oddelkom za geografijo. Za prvega profesorja je bil poleti 1971 imenovan prof. Jože Toporišič, a mesta menda zaradi preobremenjenosti ni sprejel. Tako sem 1. decembra 1971 bil imenovan za asistenta z obveznostjo poučevanja slovenskega jezika in takoj začel s predavanji. 8. februarja 1972 je sprejel profesorsko mesto prof. Janez Rotar, ki pa se je moral kaj kmalu zaradi pritiskov Ljubljane in Trsta mestu odpovedati, tudi stolici v Trstu, na katero je bil že imenovan. V Videm je nato prišel prof. Martin Jevnikar, ki je učil tudi srbohrvaščino. Po njegovi upokojitvi je nekaj let vodila stolico za slovenski jezik in književnost prof. N. Godini, nato dve leti prof. S. Bonazza, filolog, doma iz Doline. Kmalu zatem pa je to mesto pripadlo profesorju, ki ni obvladal slovenskega jezika, zato se je število slušateljev močno skrčilo. Po odhodu tega profesorja v Trst se je stanje spet normaliziralo, tako da imamo sedaj vpisanih nad trideset rednih slušateljev. Do ustanovitve smeri za tuje jezike in književnosti na tržaški univerzi pa smo imeli tudi do sedemdeset študentov v vseh štirih letnikih.

Kaj so študentje po narodnosti?

Povečini so Furlani, mnogo je Italijanov, nekaj je tudi Slovencev, med njimi več Benečanov, tako da nastaja pri predavanjih iz slovenskega jezika nemalo težav, saj moramo študente deliti v skupine po stopnji jezikovnega znanja, seveda le v 1. in 2. letniku, od 3. letnika dalje pa so predavanja in vaje le v slovenščini.

Kdo danes uči?

Danes smo trije profesorji, in sicer dr. Lojzka Bratuž, ki je tudi predstojnica katedre in predava slovensko književnost, dr. Ivanka Hergold kot lektorica in podpisani kot raziskovalec, a z obveznostjo poučevanja jezika.

V sklop fakultete za tuje jezike spada tudi Visoka šola za prevajalce in tolmače v Gorici. Študij traja tri leta. Slovenščine v Gorici še ni, in to prav zaradi zelo nizkega števila vpisov v prejšnje študijsko leto, čeprav so nekateri zagotavljali, da je zanimanje zelo veliko. Upamo, da bo letos bolje...

Kaj pa stiki z univerzama v Ljubljani in Mariboru?

Stiki s slovenskima univerzama so zelo pogosti, tako prijateljski kot tudi uradnega značaja, saj vsako leto predava pri nas več profesorjev s slovenistike ljubljanske univerze, seveda predavajo pri nas tudi profesorji in strokovnjaki iz zamejstva. Tudi drugače so stiki plodni, izmenjava izkušenj, uvajanje novosti itd.

Kako gledate na odnos, ki ga univerzi v Vidmu in v Trstu imata do slovenščine in do slovenske kulture?

Furlanski svet je drugačen, odprt, brez predsodkov, prežet z delavnostjo in iznajdljivostjo na vseh področjih, Trst pa zaprt vase, venomer nezadovoljen s tem, kar ima, in sam kriv za stanje, v katero je zašel ali zaradi nesposobnosti nekdanjih upraviteljev (in politikov) ali morda tudi zaradi neizprosne konkurence drugih (drugi bodo odslej vodili tudi pristanišče, ne Tržačani, drugi sposobnejši, saj v snujoči se Evropski zvezi ne bomo več tujci, marveč le Evropejci!). Ali se je Trst že dokopal do takšnega spoznanja? Dvomim!

Brez pretiravanja lahko trdim, da se odprtost že od vsega začetka uveljavlja tudi na univerzi, pri kateri nisem kot Slovenec imel nikoli prav najmanjšega problema, prej nasprotno, saj velja geslo: noben jezik ni za nas "tuj" jezik! Kje pa je iskati vzroke za drugačno stanje v Trstu? Zdi se mi, da tu še vedno prevladuje neki "prastrah" pred slovansko nevarnostjo in nepoznavanje splošne mednarodne problematike.

Menite, da sta tudi tržaška in videmska univerza važni pri izoblikovanju bodočega kadra slovenskih intelektualcev in profesorjev? Ali pa bosta to vlogo vedno bolj prevzemali univerzi v Sloveniji?

Kader se izoblikuje (naj bi se izoblikoval) že v srednji šoli - pri osemnajstih letih je človek že zrel, zgrajen - na univerzi se vsak le strokovno izobražuje in pogloblja znanje ter se pripravlja na raziskovalno delo ali poklic, ki zahteva visoko izobrazbo. Takšen center v Vidmu ali Trstu bi bil po mojem zelo pomemben, saj bi našim študentom omogočil izobraževanje doma, vendar mislim, da so to le pobožne želje, ki jih bo le težko uresničiti. Razlogov je več. Slo-

venski študentje se vpisujejo na različne fakultete, a po sedanji ureditvi italijanskih univerz bi le s težavo dosegli, da bi se na vseh izobraževali v svojem jeziku. V Sloveniji pa se ustanavlja tretja primorska univerza, ki bo imela svoj sedež v Kopru ali Novi Gorici. Menim, da ne bi bil študij ali vsaj izpopolnjevanje na tej univerzi nobena ovira več, še posebej če pomislimo, da bo tudi Slovenija kmalu v Evropski zvezi in ne bo več nikakih pregrad za priznavanje diplom, saj predpisi, menda že iz fašističnih časov, določajo, da italijanska država ne priznava diplom, doseženih v tujini (starejši smo to hudo občutili, ko so nas, ko smo se vračali iz Ljubljane, imeli le za starejše - po letih - maturante, tako da niti začasni suplenti nismo mogli postati, če se prej nismo ponovno vpisali na kako italijansko univerzo), razen če to ni z dvostranskim mednarodnim sporazumom določeno drugače. Po mojem bi bilo koristno, ko bi se primerno okrepili stolici za slovenski jezik tako v Trstu kot v Vidmu.

Videmska univerza je relativno mlada. Kakšen razvoj je imela oziroma kakšno možnost razvoja še ima?

Letos bomo praznovali 20-letnico samostojnosti videmske univerze, katere ustanovitev je bila predvidena v ukrepah za ponovno izgradnjo po potresu (1976) porušene Furlanije. Njen razvoj je bil zelo hiter. Danes ima že sedem fakultet; to so: fakulteta za tuje jezike in književnosti (študijsko leto 1978/79 oziroma 1968/98), fakulteta za inženirstvo (študijsko leto 1978/79), agronomska fakulteta (študijsko leto 1978/79), fakulteta za matematiko, fiziko in naravoslovje (študijsko leto 1978/79), filozofska fakulteta (študijsko leto 1980/81), ekonomska fakulteta (študijsko leto 1985/86) in medicinska fakulteta (študijsko leto 1986/87). S prihodnjim študijskim letom pa bo začela delovati še osma, pedagoška fakulteta za pripravo, po postopni ukinitvi učiteljskih, predvidenega učiteljskega kadra za osnovne šole. V načrtu pa imajo tudi ustanovitev pravne fakultete različnih smeri, kot so doslej v Trstu. Vseh študentov je nad 11.000, leta 1978 pa jih je bilo nekaj več kot 1.300, kar kaže na zelo naglo rast te najmlajše med italijanskimi univerzami.

Usmeritve so navadno različne kot v Trstu, dvojnikov je le nekaj, in še te je v glavnem ustanovila tržaška univerza, npr. smer za tuje jezike in književnosti, ki spada v okvir filozofske fakultete, informatika, ki pa ima v Vidmu različne smeri kakor v Trstu; skoraj banalno, če že ne smešno, pa se je zdelo vsem, ko je tržaška univerza skušala ustanoviti agronomska fakulteto, saj je splošno znano, kakšno je stanje kmetijstva v tržaški pokrajini.

Kakšen pa je odnos med univerzo in okoljem? Kaj bi Vi rekli na osnovi svojih izkušenj v Vidmu?

Videmska univerza se že od svoje ustanovitve tesno vključuje v krajevno kulturno in gospodarsko stvarnost, tako da je kapilarno povezana s proizvajalnim tkivom celotne Furlanije. Tudi manjša podjetja se poslužujejo njenih storitev, posebno pomembni so središče za obdelavo podatkov, agronomska in ekonomska fakulteta, ki s svojimi tehnikami in profesorji strokovnjaki nudijo tudi še tako zahtevnim klientom svoje storitve in nasvete, pa plurilingvistični center itd.

Gospod profesor, jezikovni priročnik prof. Nade Pertotove Pomagajmo si sami je v zamejstvu doživel lep uspeh. Kako to ocenjujete?

Odgovor je zelo enostaven, a hkrati tudi zahteven. Da bi resno razčlenili to vprašanje, bi bila potrebna veliko večja poglobitev v problematiko našega jezika in njegove rabe pri nas in - zakaj pa ne - tudi onstran državne meje in celo v osrčju države Slovenije. Na eni strani to pomeni, da se naš človek še živo zanima za svoj jezik in da mu ni vseeno, če se kdo - mislim izključno na tiste, ki pišejo v sredstva javnega obveščanja ali v njih poročajo - izraža veščanja ali v njih niti s slovarjem, v lepem, razumljivem in doumljivem, ne pa v neprimernem, neustreznem, izumetničenem in papirnatem jeziku, ki je poleg nepotrebne navlake še poln "hvalevrednih" tujk, s katerimi se da povedati vse, a hkrati tudi nič in ki jih niti s slovarjem v roki ne moremo razvozlati. Na drugi strani pa to tudi pomeni, da naši ljudje pogrešajo primerni, čeprav poljudni jezikovni priročnik, to je takega, ki bi nas sproti opozarjal na morebitne jezikovne spodrsiljaje, na nepravilnosti in napake naših samih pa tudi tiste, ki se v zamejskem tisku pečajo s slovenskim jezikom.

To pomeni, da je med nami kljub raznim teorijam o multikulturalnosti še vedno živa narodna zavest. Bi se s tem strinjali?

Multikulturalnosti, kakršno z vso vneto želijo uveljaviti nekateri glasniki v zamejskem tisku in jo propagirajo na raznih klubskih in društvenih večerih, ni in je ne more biti. Taka oblika multikulturalnosti, ko ne boš imel nič več svojega, da bi lahko še kaj ponudil drugim, je po mojem najslabša oblika nekdanje "fratelančce", to je tistega bratstva med narodi, ko je prevladoval tisti, ki ni znal jezika sogovornikov. Zato smo vsi zaradi spoštovanja do le-teh in da ne bi po nepotrebnem prevajali, kar bi bilo tudi zamudno, govorili v drugem, nam - a ne njim - tujem jeziku. Častnih izjem je bilo vedno zelo malo. Ti novi "glasniki" in "borci" za "obrambo" in "rešitev" slovenstva prav tako trdijo, da problem narodnosti ni tako pomemben, ker da živimo v družbi (katera družba je to, naša, slovenska, ali celotna družba v okolju, ki nas obdaja?), ki je vedno bolj večkulturna. Kaj to pomeni, mi ni jasno. Prav tako ne razumem, kam nas takšno razmišljanje vodi. V samostojno nastopanje kot subjekt ali v stapljanje?

Kakšna pa je po vašem mnenju ta narodna zavest danes? Kako gledate nanjo

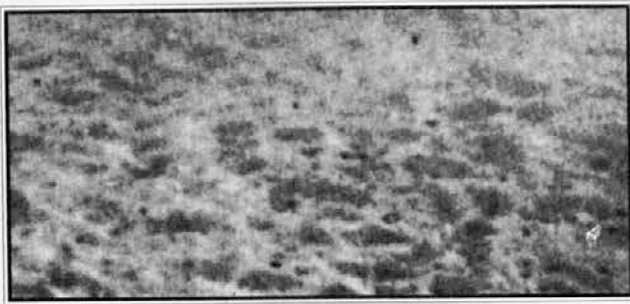
**BIBLIČNA RAZMIŠLJANJA
OB NEDELJSKEM EVANGELIJU**

IZLUŠČI JEDRO!

ZVONE ŠTRUBELJ

5. POSTNA NEDELJA

Jezus je krenil proti Oljski gori. Zgodaj zjutraj se je spet napotil v tempelj. Vse ljudstvo je prihajalo k njemu, on pa je sedel in jih učil. Pismouki in farizeji so tedaj pripeljali ženo, ki so jo zalotili pri prešustvovanju. Postavili so jo v sredo in mu rekli: "Učitelj, tole ženo smo zasačili v prešustvovanju. Mojzes nam je v postavi ukazal take kamnati. Kaj pa ti praviš?" To so govorili, ker so ga preizkušali, da bi ga mogli tožiti. Jezus se je sklonil in s prstom pisal po tleh. Ko pa so ga kar naprej spraševali, se je vzravnal in jim rekel: "Kdor izmed vas je brez greha, naj prvi vrže kamen vanjo." Nato se je spet sklonil in pisal po tleh. Ko so to slišali, so drug za drugim odhajali, od najstarejših dalje. In ostal je sam in žena v sredi. Jezus se je vzravnal in ji rekel: "Kje so, žena? Te ni nihče obsodil?" Rekla je: "Nihče, Gospod." In Jezus ji je dejal: "Tudi jaz te ne obsojam. Pojdi in odslej ne greši več!" (Janez 8,1-11)

Kaj je sklonjeni Jezus pisal s prstom po tleh...?

KO SE TRG IZPRAZNI IN OSTANEŠ ČISTO SAM

Ste se že kdaj skušali živjeti v duševno stanje nekoga, ki je obsojen na smrt in čaka na usmrtenje? Zagotovo občuti strah, je tudi poln notranje agresije, prav gotovo ne misli na druge pozitivno, je tudi brez kakršnegakoli načrta. Zagotovo je v tistih trenutkih strahotno sam.

V ženi, ki jo opisuje Jezusov evangelij, so se morala prepletati prav taka občutja. Ni imela pravice do besede, kaj šele do obrambe. Bila je tudi ženska. Za prešustvo so takrat kaznovali samo žensko, nikdar moškega. Tak je bil zakon. In če je zakon v imenu Boga, v imenu Mojzesove postave, ni kaj! Tu so neizprosni sodniki, pismouki in farizeji, varuhi Postave in javne morale. Trg, na katerega pripeljejo grešnico, se v hipu napolni. Tudi radovedneži bi radi bili deležni sodne obravnave v imenu božje postave. Tudi oni bi radi imeli delež pri sankciji vsaj z enim kamnom, ki bi zadel ženo in bi pokril javno sramoto in naredil konec škandalu.

Kako bo primer ocenil Jezus? Bo ravnal v skladu z "božjo" postavo? Bo tudi sam vrgel v ženo kamen obsodbe? To so bila vprašanja, ki so si jih sami sebi zastavljali človeški sodniki. Zato je evangelist zapisal: "To so govorili, ker so ga preizkušali, da bi ga mogli tožiti." Razsodba se je končala drugače, kot so pričakovali. Jezus vidi pregloboko v človeško srce, da ne bi videl vseh zlobnih in temačnih strani človekovih misli in namenov. Vidi pa tudi v globino božjega srca, kamor je šel po nasvet. Prav zato je molčal, se sklonil in pisal po tleh. Potem ko je izgovoril božjo rozsodbo: "Kdor izmed vas je brez greha, naj prvi vrže kamen vanjo," je spet utihnil, se sklonil in pisal po tleh.

Iz prizorišča mučnega dogajanja izginejo človeški sodniki, ki na račun grešnice razkazujejo svojo navidezno pravičnost in zlagano moralno. Izpraznjen trg, na katerem ostaneta le Jezus in obsojena žena, je krasna slika vseh tistih trenutkov, ko človek ostaja sam pred svojim Bogom in ko ne more nikamor ubežati. Žena, ki govori z Jezusom, ne more računati več na ljudi, saj so bili na tem, da jo zaradi greha kamnajo. Ne more računati niti nase, saj jo je greh nezvestobe pripeljal v ta položaj. Ne more se udreti v zemljo zaradi občutka krivde. Le nekaj lahko stori. Svojo roko lahko ponudi Njemu, ki je ne obsoja, ampak ji obljublja novo življenje. Kako slovesno zazveni Jezusova beseda: "Pojdi!" "Pojdi in odslej ne greši več!"

Kristus nas osvobaja prav na ta način. Odpira nam novo pot, kaže nam svetlobo na obzorju prihodnosti. Z neverjetno božjo silo, a obenem z nežnostjo usmiljenja in odpuščanja tudi nas prime za roko, nas iztrga iz temačne preteklosti in pravi: "Pojdi!" Na izpraznjenem trgu, ko smo sami v tišini našega notranjega svetišča, tudi nam izgovarja besede: "Nikoli te ne obsojam! Pojdi svoboden in ne greši več!" Samo Bog mi lahko da to zagotovilo nove prihodnosti in pa upanja, da bom to pot zmozel z njegovo pomočjo.

TRINAJSTO PASTORALNO POTOVANJE V AFRIKO

SVETI OČE OBISKAL NIGERIJU

Papežu Janezu Pavlu II. se je izpolnila velika želja, da se je po šestnajstih letih vrnil v Nigerijo in z milijoni vernikov ponovno molil za duhovno in materialno prenovo vse Afrike.

Svoje trinajsto pastoralno potovanje v Afriko je papež torej posvetil deželi, ki je približno trikrat večja kot Italija in je po številu prebivalcev na petem mestu na svetu, saj v njej živi preko 115 milijonov ljudi. Svoje težavno potovanje je sv. oče zaključil z besedami: "Nigerija vstani, Afrika vstani! Nigerija potrebuje upanje, mir, veselje, harmonijo, ljubezen in enotnost. Nigerija, kot vsa Afrika, hoče pustiti za seboj revščino, spore, vojne, obupanost, da bi lahko izkoristila neznanske vire celine in bi rada dosegla politično in socialno stabilnost."

Pred odhodom v Nigerijo so zdravniki svetemu očetu odsvetovali naporno potovanje, a sv. oče se ni vzdal. Nekateri so tudi v Vatikanu ugibali, kaj ima novega povedati papež Nigerijcem in črni celine, ko pa je bil že dvanajstkrat na njej. Papeževo potovanje v Nigerijo od 21. do 24. t.m. bi se lahko spreverilo le v vljudnostni obisk svetega očeta, če papež ne bi poskrbel za to, da so množice naravnost pile njegove besede, ko je dejal: "Dostojanstvo vsakega človeškega bitja, njegove neodtujljive in temeljne pravice, nedotakljivost življenja, svobode, pravice, čut solidarnosti in odklanjanje diskriminacije: to so temeljni kamni, na katerih se mora zgraditi nova in boljša Nigerija!"

Janez Pavel II. je med obiskom vroče afriške dežele proglasil pred milijonsko množico

co tudi novega blaženega. P. trapist Cyprian Michael Iwene Tansi (na mali sliki) je umrl leta 1964, bil je Nigerijec in je s svojim svetniškim življenjem simbol današnjega preboda krščanstva v Nigeriji. Kot zanimivost povejmo, da je to prvi afriški svetnik, ki ni obenem tudi mučenec, saj je postal svetnik s svojim zglednim krščanskim življenjem.

Seveda se sveti oče zaveoda islamskega pohoda tudi v Nigerijo, kjer postajajo muslimani iz dneva v dan bolj nasilni. Zato je med enim od svojih nagovorov tudi spregovoril o tem in dejal: "Vsemogočni Bog ne more prenašati, da se njegova podoba uničuje v njegovih otrocih!" Zato je vse pozval: "Priateljstvo in sodelovanje naj bosta vaš navdih. Skupno delajmo za boljši svet."

Seveda sveti oče ni mogel mimo zatiranja revnih ljudi v državi: "Vsi Nigerijci morajo osvoboditi družbo vsega ti-stega, kar žali dostojanstvo človeka ali pa krši človečanske pravice!"

Ko je sveti oče v ponedeljek, 23. t.m., zapuščal Nigerijo, je svoj zadnji pozdrav na-

menil mladim in afriškim otrokom: "Otroci in mladi iz vse Afrike morajo biti zaščiteni pred zločini in grozodejstvi, za katerimi trpi na tisoče nedolžnih žrtv, ki morajo bežati, ki so zapuščene v strašni lakoti ali pa so neusmiljeno ugrabljene, zlorabljene, zaslužnjene in pobite."

Naporno apostolsko potovanje svetega očeta je samo še dokaz več, kako je papež trdno prepričan v novo evangelizacijo. V strahotni vročini in neznosni vlagi je imel več nagovorov, večkrat je bil med dolgimi mašnjimi obredi vidno utrujen, a odnehal ni, še posebno takrat ne, ko je dejal vsem Nigerijcem, da morajo složno delati za dobro lastne družbe.

V Nigeriji je 45 odstotkov prebivalstva muslimanske vere, 45 odstotkov je kristjanov, od teh 12 odstotkov katoličanov. Vsem pa je sv. oče pred odhodom pomenljivo dejal: "Vsi tisti, ki verujejo v edinega Boga, naj skupno delajo za dobro družbe, tukaj in povsod po svetu!" JUP

"IZGNANSTVO" POSLUŠANJA

Ljudje so nesposobni poslušati in govoriti, je v davnih časih rekel Hipokrat. Govoriti tako, da lahko drugi resnično razume, je težko; še težje pa je poslušati. Tega se na poseben način zavedamo kristjani, ki v molitvi govorimo nekemu, ki ga ne vidimo. To še gre, saj kdor posluša, lahko kvečjemu molči. Težje je Boga poslušati, razumeti, kaj nam govori. Sveti Pavel v svojih pismih uči, da vera izhaja prav iz poslušanja. Najvišja oblika poslušanja Boga je molitev, ko moramo predvsem prisluhniti Bogu, ne pa enostransko navaliti nanj z bombardiranjem besed. Poslušati besede Boga pomeni s pozornostjo in zbranostjo poslušati Besede, ki nam jih je pustil v svetih spisih. Pa ne samo to; poslušati Boga pomeni tudi s pozornim ušesom in očesom opazovati zgodovino in lastno vsakdanost. Vera je zato zahtevna umetnost poslušanja, ki se je človek lahko samo uči; nikomur ni prirojena. To je dolga pot, ki ji pravimo tudi askeza. Vera predpostavlja držo, način življenja; človek, ki veruje, se ne vrti samo okrog sebe, ampak priznava, da obstaja drug. Človek raste, v kolikor poglablja svojo sposobnost poslušati in sprejemati to, kar ne prihaja od njega, ampak od drugega.

Poslušati pomeni nekaj hraniti v srcu, nuditi v sebi prostor temu, kar drugi pove. Bog govori in išče v poslušalcu odnos z njim. Iz tega izhaja svoboda, ki jo govečri podarja lahko samo tedaj, ko poslušalca ljubi, saj mu dovoli, da njegove besede sprejme ali pa ne. Verovati pomeni si ne ustvarjati malikov, ampak "zapustiti" sebe, iti iz sebe. Verovati pomeni iti v "izgnanstvo" iz sebe; naproti tistemu, ki govori. Z upanjem v tistega, ki govori. DD

KRATKE

**MISIJONARJA
SKRBI PREHOD
ČEZ REKO**

Podjetni misijonar Janez Krmelj (Acar Matanga, 320 Vangaidrano, Madagaskar) deluje v južnem delu Madagaskarja, ki ga je lansko pomlad razdejal strašen vihar. Ljudem, ki so izgubili vse, pomaga do preživetja. Da bi imeli vsaj nekaj zaslužka, je začel graditi nujno potrebno 25 km dolgo cesto in z deli je sedaj pri 120 m široki reki. Tu se je delo ustavilo. Na gradnjo mostu ne sme niti sanjati.

Za prehod čez reko vidi rešitev v splavu. V načrtu ima nakup dveh čolnov z nosilnostjo več ton. Oba čolna bi povezali s plohi. Tako pripravljen splav bi služil za prevoz ljudi, živine, pridelkov, materiala, vozil in tudi avtov. Splav bi bil za ljudi na obeh straneh reke življenjskega pomena. Stroški bodo veliki. Misijonar išče in prosi pomoč.

Smo v postnem času. Upam, da bi lahko tudi mi zbrali nekaj denarja in mu ga poslali po Veliki noči. Ker sem z

misijonarjem že več let v pisnem stiku in mu pošiljam pomoč, rad sprejemam skrb za zbiranje darovanega denarja in potem tudi za pošiljatev. (Stanko Zorko, Rojan, tel. št. 040-414646)

**SLOVENSKI
OTROCI V
ARGENTINI**

Lani novembra je nadškof Franc Rode obiskal slovenske rojake v Argentini. Med svojim obiskom je številne otroke tudi birmal. Gre za otroke slovenskih družin, ki so tam že od leta 1948; gre torej za otroke že druge in tretje generacije, ki obiskujejo slovenske šole ob sobotah, ko je tam šole prost dan. Žrtvujejo torej šole proste dneve za pouk v slovenščini. Revija Duhovno življenje, ki poroča o tem nadškofovem obisku, navaja tudi število otrok, ki jih je dr. Rode birmal. V Slovenski hiši v Buenos Airesu je nadškofa sprejelo in pozdravilo 460 otrok, v Mendoza je obhajal 9 prvoobhajancev ter birmal 8 birmancev, v Barilochah pa je prejel zakrament sv. birme 9 otrok. Na praznik Kristusa

Kralja je v prostorih Slovenske hiše dejal: "Dragi bratje in sestre! Danes bomo 133 vaših mladih potrdili v veri."

Ko je obiskal šolo v Barilochah, je otroke nagovoril takole: "Vi ste bogatejši od drugih otrok. Znete dva jezika in pripadate dvema kultura in dvema svetovoma: latinsko-ameriškega in slovensko-evropskega. Vztrajajte, ne bo vam žal!" Kar je nadškof Rode priporočil otrokom v Barilochah, velja v še večji meri za naše otroke na Tržaškem in Goriškem: "Poznate dve kulturi, dva jezika. Vztrajajte. Ne bo vam žal."

**STANJE V
KOPRSKI ŠKOFIJI**

Leta 1997 je v koprski škofiji prejel zakrament sv. krsta in sv. birme 105 odraslih oseb. Dne 1. januarja 1998 je bilo v škofiji inkardiniranih 177 duhovnikov: 125 v dušnem pastirstvu, 23 upokojenih, 6 med izseljenci v zdomstvu in zamejstvu, 6 v ljubljanski nadškofiji, 5 na ordinariatu v Kopru, 3 v malem semenišču v Vipavi, 3 v misijonih, 3 pri Ognjišču v Kopru in 3 v Rimu.

Starost duhovnikov. Povprečna starost je bila 55 let: od 25 do 35 let je bilo starih 28 duhovnikov ali 16%; od 36 do 45 22 duhovnikov ali 13%; od 46 do 55 let 48 duhovnikov ali 27%; od 56 do 65 let 25 duhovnikov ali 14%; od 66 do 75 let 31 duhovnikov ali 17%; nad 75 let 23 duhovnikov ali 13%.

V škofiji je 24 redovnikov, in sicer 10 frančiškancev, nato so štirje kapucinci, pet lazaristov, dva minorita in trije salezijanci. Redovnic je bilo 91: štiri Marijine sestre, 19 notredamk, šest šolskih sester, 59 usmiljenk in tri uršulinke.

Bogoslovci in semeniščniki. Škofija ima dvanajst bogoslovcev: v prvem letniku je eden, v drugem eden, v tretjem dva, v četrtem štirje, v petem dva in v šestem dva.

V Malem semenišču v Vipavi je šest gojencev; eden v drugem, dva v tretjem in trije v četrtem razredu.

V letu 1997 sta umrla dva duhovnika: Ivan Kobal 78 let in Srečko Šuligoj 75 let.

VRAČANJE GOZDOV SLOVENSKI CERKVI

POGAJANJA SO NA MRTVI TOČKI

JURIJ PALJK

Težave, ki jih ima slovenska država z vračanjem nasilno odvzetega premoženja lastnikom, so znane vsem, ki sledijo dnevni dogajanju v Sloveniji. Vprašanje vračanja krivično odvzetih gozdov ljubljanski nadškofiji in vsej slovenski Cerkev pa je v Sloveniji na dnevnem redu vseh sredstev javnega obveščanja in prevečkrat samo pretveza za grobe in slovenskega naroda nevredne napade na slovensko Cerkev in vernike.

Zato je slovenska cerkevna pogajalna komisija za vračanje gozdov Cerkev na Slovenskem priredila tiskovno konferenco o tem vprašanju. V Ljubljani se je v torek, 17. marca, na sedežu tiskovnega urada Slovenske škofovske konference na Krekovem trgu zbralo veliko časnikarjev, da bi prisluhnili cerkvenim stališčem glede vračanja cerkvenega premoženja in o vprašanih, ki se v zvezi s tem v zadnjem času pojavljajo v javnosti. Na tiskovni konferenci so spregovorili dr. Anton Stres (na sliki), ki vodi cerkveno komisijo na pogajanjih z vlado, dr. Borut Košir, ki je izvedenec za cerkveno pravo, dipl. inž. Rajko Prepadnik, ki je izvedenec za gozdove, ter dr. Janez Gril, ki spremlja potek pogajanj z državo.

Dr. Stres je že na začetku poudaril dejstvo, da se zasebna lastnina in javni interes tudi v Sloveniji ne izključujeta. Gre namreč za to, da se slovenski Cerkev podtika, da naj bi prišla v ponovno posest gozdov, ki so v javnem interesu vseh Slovencev. Ko je dr. Stres govoril o pogajanjih, je predvsem naglasil, da se ljubljanska nadškofija ne namerava odreči zahtevi po vrnitvi gozdov, tudi zato ne, ker bi to nepravilno prizadelo vernike in Cerkev samo, obenem pa tudi vse Slovence. Ko je govoril o tem, da bi slovenska vlada lahko dala Cerkvi odškodnino za gozdove, ki jih je nekdanja oblast zasegla, je

FOTO PREDALIČ / MAG

dejal, da Cerkev ne izključuje te možnosti, povedal pa je tudi, da bi bilo nesramno nalogati novo finančno breme slovenskim davkoplačevalcem, kar bi v primeru odškodnine slovenska vlada gotovo storila. Povedal je tudi, da bi vrnitev gozdov slovenski Cerkev v naravi bila za slovensko vlado daleč najcenejša, kot tudi to, da si Cerkev ne prizadeva za pravično vrnitev gozdov zato, da bi imela v prihodnje neko pridobitniško dejavnost, ampak predvsem zato, da bi imela sredstva za versko in moralno vzgojo mladine na Slovenskem, za vzdrževanje duhovnikov, za katoliško šolstvo, ki ga polagoma ustanavlja na Slovenskem in je za sedaj edina alternativa državnemu šolstvu. Nadalje bi Cerkev denar od gozdov rabila za svojo karitativno dejavnost, za vzdrževanje cerkvenih stavb in cerkva, za semenišča itd.

Dr. Borut Košir je orisal pravno ureditev v Cerkev in povedal, da ima Cerkev svoje pravo, ki se naslanja na rimsko in je torej staro že dva tisoč let. Dejal je, da v Sloveniji govorijo o tem pravu ljudje, ki ga ne poznajo in zato natolcujejo, češ da bo lastnik slovenskih gozdov postal Vatikan ali celo papež osebno. Povedal je, da je to zmotno mešanje pojmov, saj je lastnik le tisti, ki je vknjižen v zemljiško knjigo in cerkveno

pravo jasno določa, da so to predvsem javnopravne osebe znotraj Cerkev: župnije, škofije, samostanske skupnosti, semenišča itd. Papež pa je samo začasni in vrhovni upravitelj cerkvenega premoženja, ne pa lastnik. Ponovil je, kar je bilo že večkrat povedano, da je Cerkev ustanova, ki traja že dva tisoč let in izrazi hierarhično urejena, ter na koncu tudi povedal, da je za vsako pravno državo edino merodajno merilo vpis v zemljiško knjigo.

Inženir Rajko Prepadnik je spregovoril o zadnjih slovenskih polemikah, ki govorijo o tem, da naj bi slovenska Cerkev dobila nazaj gozdove, ki so v javnem interesu. Povedal pa je, da je javni interes nad gozdovi enak za državni, cerkveni ali pa zasebni gozd in to pomeni, da mora lastnik gospodariti z gozdom po določilih zakona o gozdovih. Nič več in nič manj. Prejšnja oblast pa je zelo slabo gospodarila z gozdovi, ki so bili cerkvena last, saj je vedno prikazovala, da ima veliko izgubo z njimi. Povedal je tudi, da ima ljubljanska nadškofija posluh za to problematiko in bi nekatere gozdove gotovo za primerno odškodnino lahko tudi odstopila državi. Na koncu pa je dodal, da je kot gozdarski izvedenec mnenja, da je Cerkev glede pravnosti idealen lastnik gozdov.

Dr. Gril je na kratko orisal težave pri pogajanjih in dejal, da sedaj vlada v bistvu čaka, kaj bo naredil parlament, v katerem bodo morali odločati o novem zakonu o gozdovih, ki naj bi bil naperjen proti vračanju le-teh Cerkev. Dejal je tudi, da so zato vsem slovenskim poslancem poslali pismo, v katerem jih naprošajo, naj takega zakona ne podprejo, ker bo sicer Cerkev sprožila ustavni spor. Če pa to ne bo zaleglo, se bo obrnila na mednarodna sodišča v Strasbourgu in Bruslju. Dr. Janez Gril je tudi povedal, da se je Cerkev kot edini pravni lastnik gozdov pripravljena pogajati o odkupnini nekaterih delov gozdov, da pa je mnenja, da bi bilo vračanje gozdov v naravi edino pravično in tudi najbolj gospodarna rešitev za slovensko vlado, saj bi tako ne bremenili že tako preobremenjenih slovenskih davkoplačevalcev.

Po posegih omenjenih izvedencev so časnikarji sprazdevali prisotne; iz vprašanj in odgovorov se je videlo predvsem to, da si slovenska Cerkev kar najbolje prizadeva rešiti zadevo, res pa je tudi, da ima sogovornika, ki čaka na razpravo o novem zakonu v slovenskem parlamentu, in je zato sedaj pogajanje na mrtvi točki.

Naj omenimo še nezamisljivo stvar, ki jo je na tiskovni konferenci povedal dr. Stres, ko je govoril o slovenski Cerkev. Povedal je, da je slovenska Cerkev revna, saj si niti ena slovenska župnija ne more privoščiti enega samega plačanega uslužbenca, da slovenski duhovniki plačujejo davke od mašnih intencij; zelo žalostno je tudi povedal, da si slovenska Cerkev ne upa in ne more poslati v tujino na študij niti enega duhovnika, ker to preveč stane. Slovenski duhovniki, ki so kdajkoli študirali v tujini ali pa to sedaj počno, so bili in so tuji štipendisti, to pa za slovensko Cerkev ni lepo.

vimo namreč v času odločanja, ko ni več mogoče biti kristjan iz tradicije ali navede. Vsakdo naj iz sebe odstrani svojega malika. Ali bo v nas še vera, je odvisno od naše obnove izbire.

Predavanju je sledila krajša razprava, med katero je bil obravnavan tudi problem pomanjkanja sporazumevanja med ljudmi. Do tega prihaja, je dejal dr. Dolenc, ne zato, ker govorimo različne jezike, ampak zato, ker manjka Duh. Zato tudi današnja globalna komunikacija še ni prava komunikacija.

Prihodnje predavanje bo v petek, 17. aprila, ob 20. uri, vedno v Marijinem domu v ul. Risorta v Trstu. Govoril bo dr. Rudi Koncilja, referent za izobraževanje odraslih, na temo *Sveti Duh - srce božjega ljudstva*.

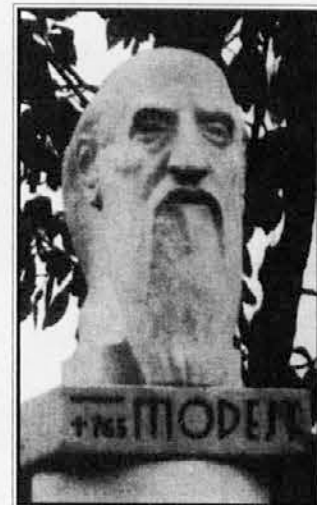
SVETNIK TEDNA

31. MARCA

SILVESTER ČUK

MODEST, APOSTOL KARANTANIJE

Stari Latinci so rekli: "Nomen est omen", kar pomeni: "Ime veliko pove." S tem so hoteli povedati, da včasih že ime samo razodeva človeka. O svetniku, ki velja za apostola Slovencev v Karantaniji, je bolj malo zgodovinskih podatkov; tistih nekaj zanesljivih virov pa nam ga prikazuje kot blagega moža. Njegovo ime Modest - najbrž redovniško, ne krstno - prihaja iz latinske besede "modestus", po naše "dobrosrčen, blag, pošten." Svoje ime je povsem opravičil.

FRANCE GORSEL, SVETI MODEST (1979)

Legendami življenjepis, ki pa ni brez zgodovinske podlage, ne ve povedati, kje in kdaj je bil Modest rojen. Prosil je za sprejem v neki samostan na Zabodu. Sprejeli so ga, ker so ga priporočali lepo obnašanje, bister razum in hrepenenje po krščanski popolnosti. Ni maral, da bi ga spraševali po rodu in imenu. Sprejel je ime Modest, ki so mu ga dali v samostanu. Bil je natančen in izpolnjevanju redovnih pravil, ljubeznivo pozoren in pripravljen priskočiti na pomoč, kjer je bilo treba. Najljubša mu je bila samota, kjer se je potopil v molitev. Kadar je bil pri delu, je bil tam z vsem srcem. Raje je poslušal kakor govoril; kadar pa je spregovoril, je pokazal nenavadno preudarnost in spoštljivost do vsega.

Preden so mu v samostanu zaupali pomembnejše naloge, je prišel k njim na obisk Virgil, opat in upravitelj škofije Salzburg. Redovnikom v Modestovem samostanu je pripovedoval o slovanskem ljudstvu, ki živi na jugovzhodni strani njegove škofije, v Karantaniji. To ljudstvo je dobro in plemenito, gostoljubno in pogumno, vdano petju in igri, kar razodeva, da mora biti dovetno za evangelijsko oznanilo. Takrat so bili Karantanci še bavarski zavezniki v bojih zoper Obre, zato so bili dani zunanji pogoji za misijonsko delo. Virgil je iskal delavcev za božjo setev med Karantanci. Modest je bil takoj pripravljen iti v misijonsko šolo, najprej v samostan sv. Petra v Salzburg, potem pa na otok Awa na Chiemskem jezeru. Tu je našel duhovnika Lupa, učitelja in botra kasnejših karantanskih knezov Gorazda in Hotimira.

To pripoved legende potrjujejo zgodovinska dejstva. Virgil je prišel na Bavarsko okoli leta 745. Gorazd in Hotimir sta bila res krščena na otoku Awa, kjer se je Modest pripravil za misijonsko delo v Karantaniji. Zgodovinar Fran Kos v Gradivu povzema: "Ko je preteklo nekoliko časa, odkar je nastopil med Slovenci knez Hotimir, je ta prosil solnograškega škofa Virgila, da bi prišel obiskat njegovo ljudstvo in ga potrdil v veri. Tež želji Virgil ni mogel ustreči in je zato poslal med Slovence škofa Modesta za svojega namestnika." To je bilo leta 755, najkasneje 757. Modest je bil v Karantaniji pokrajinski ali korni škof z vsemi pooblastili in s stalnim sedežem.

Prva cerkev je bila na Krmskem gradu, odkoder je bilo videti razvaline mesta Virunum, ki je bilo do prihoda Slovencev (ok. 590) sedež starokrščanske škofije. Tu je Modest s Hotimirovo pomočjo sezidal Marijino cerkev, predhodnico sedanje cerkve pri Gospe Sveti. Tam je imel Modest svoj škofijski sedež. Kasneje je postavil še dve večji cerkvi: eno pri Spittalu ob Dravi, drugo ob zgornji Muri. S svojo blago osebnostjo je veliko pripomogel k širjenju krščanstva med karantanskimi Slovenci. Šele po njegovi smrti - okoli leta 763 - beremo o dveh poganskih uporih. Modest je umrl pri Gospe Sveti, kjer je tudi pokopan. Izbran je bil za zavetnika Korotana, doma za slovenske visokošolce na Dunaju.

■ Oddajanje iz koprškega studia se je končno zaslilo tudi v osrednji Sloveniji. V petek, 27. t.m., lahko od 20.35 do 22. ure prisluhnete kontaktni oddaji Karavana prijateljstva. Izbirali boste pevca ali pevko vašega življenja. Izrečane bodo tudi knjižne nagrade. Telefon: 00386 66 281 113 in 00386 66 281 114. Z veseljem brezplačno objavljamo obvestila o dogodkih na Primorskem; obvestila nam posredujte po faksu 00386 66 272 254. Radio Ognjišče lahko poslušate na Ukv frekvencah 107,5 - Sv. gora (Goriška in Furlanija) in 91,2 - Tinjan (Trst).

SLOVENSKO PASTORALNO SREDIŠČE V TRSTU

PRVO PREDAVANJE O SVETEM DUHU

IVAN ŽERJAL

V petek, 20. t.m., je bilo v dvorani Marijinega doma v ul. Risorta v Trstu prvo iz sklopa predavanj o Svetem Duhu, ki jih prireja Slovensko pastoralno središče v Trstu v okviru priprav na jubilejno leto 2000.

Predaval je prof. dr. Bogdan Dolenc, profesor na teološki fakulteti v Ljubljani, na temo *Zakramenti, dar Svetega Duha*. Predavatelj je najprej naštel vrsto pomenov Sv. Duha, božje osebe, ki velja za neznano, saj je namreč najbolj neoprijemljiva in oddaljena, kljub temu pa je Duh

spominjanja, saj posluša Sina in spominja na to, kar je Sin povedal. Sin pa je le odposlanec Očeta. Tako Sv. Duh vodi k Sinu, ta pa k Očetu. Sv. Duh nas torej spominja na Boga v času, ko rado pride do kolektivnega pozabljanja, kar vodi v zablode. To spominjanje Sv. Duha povzroča tudi kroženje ljubezni, ki se kaže v edinosti, konstruktivnosti, duhovni graditvi Cerkev. Sv. Duh je nadalje božja pritrditve človeku, božji "da", uči nas jezika ljubezni, razumevanja, povezanosti, prinaša ogenj zveličanja in rešitve, nemir in gibanje v naše udobje, pre-

maguje strah. Pri tem je dr. Dolenc poudaril pomen molitve, saj je le molitev pogoj za slogo, ki je pogoj za Duha. Tu mora Cerkev znova iti v šolo k prvi krščanski skupnosti.

Dr. Dolenc se je nadalje ustavil pri zakramentih, zlasti pri zakramentu sv. birme, ki skupaj s krstom in evharistijo predstavljajo povezavo s Cerkvijo, obogatitev z močjo Duha in dolžnost pričevanja. Birma predstavlja odobritev, potrditev in okrepitev krstne milosti. Birma pa pomeni tudi našo temeljno odločitev: kristjani moramo postati to, kar smo, se pravi duhovni ljudje. Vedno znova smo postavljeni pred odločitev za Boga, brez kompromisa s tem, kar je Bogu sovražno. Do obnove izbire prihaja v trenutkih krize, tako osebne kot družbene, kot je današnja. Ži-

5

ČETREK
26. MARCA
1998

OB PREDSTAVITVI PESNIŠKE ZBIRKE ČAR NAD KRASOM V KOMNU

PESNIK MILAN BEKAR - BRŠLJANSKI SE JE VRNIL NA KRAS

DORICA MAKUC

obogatili večer. Svoje razmišljanje o nekdanjem goriškem profesorju, pesniku kraških vasi, življenja in ljudi je podal prof. Slavko Bratina, ki se je pomudil pri njegovih različnih ustvarjalnih obdobjih in povedal, kako in zakaj ni izšla zbirka, katero je pesnik sam dolgo pripravljaval in ji tudi dal naslov *Čar nad Krasom*. Po profesorjevi smrti so nekdanji licejci, ki so lepo poskrbeli tudi za njegov grob na goriškem pokopališču, večkrat izrazili željo, da bi širša javnost spoznala pesniško ustvarjalnost Milana Bekarja.

Neprisiljeno, prijazno se je na komenskem večeru razvil pogovor o pesniku, ki je bil prijatelj Srečka Kosovela in sodelavec Lepe Vide, o njegovem literarnem delu nasploh. Manjkala pa je beseda kulturnika Maks Komac, ki se žal vabilu ni mogel odzvati. Verjetno bi lahko prav on najbolje orisal lik prijatelja Bekarja, saj se je njuna življenjska pot dvakrat križala. Prvič sta se našla pred vojno v Tolminu, kjer je Milan Bekar kot suplent poučeval filozofijo in pedagogiko in nato slovenščino na takratnem italijanskem učiteljskišču. Potem pa ju je življenje pripeljalo v Gorico, ko je Maks Komac skušal blažiti tegobe boheemskega življenja že bolnega profesorja in mu bil ob strani takrat, ko je bil Milan Bekar najbolj potreben pomoči. Na videz neurejenega profesorja, nenehnega ustvarjalca novih pesmi, ki jih je zapisoval vsepovsod, le da je bil prazen prostor, četudi na šolskih zvezkih in beležkah, so goriški dijaki ljubili. Ob prof. Bratini in dr. Juliju Srebrniču je nekaj prijaznih zgodbic o profesorju na nepozabnem večeru natrosil še vedno hudomušen licejec Franc Batič. Tudi likovna oprema zbirke, ki je delo dr. Jožeta Vrtovca, dokazuje razumevanje njegovega pesniškega sporočila. Knjižničar Marjan Breclj je zbirki prispeval poglobljeno študijo Bekarjeve pesniške izpovedi, iz katere bo mogoče črpati znanje in vzgibe za nadaljnje preučevanje. Še dolgo smo se na pesnikovem večeru pogovarjali o človeku, ki mu življenje ni bilo naklonjeno, pa je v slovenski umetniški besedi in ljubezni do svoje domačije našel moči in tolažbe za svoj vsakdan.

ni uradnik, kasneje pa premeščen v Komen, je Bekarju postal Kras prava očetnjava. Sam je pesnik napisal: "Pesem vseh pesmi je Komen sam, slovenski trg, ki je vzcvetel že v davnini iz čudovite kraške zemlje, rdeče in rumene ilovice, iz gmajne, brinja in kamnov, ki včasih sežejo globlje v zemljo in tudi podzemna jamica se zablesti tu in tam z bisernimi kapniki... To je svet moje domačije, moje pesmi, sega do Gorjanskega opojnih akacij, od sv. Tilha duhti svetoča ajda, do Škrbine... in še dlje... to je svet moje pesmi, ki ne sega niti do Nabrežine, a redno do Devina Lepe Vide."

Pesnik pa je videl tudi trpljenje kraških ljudi, občutil grozo požiga in izgnanstva nedolžnih in se razveselil svobode.

In tako nas je pred dnevi presenetilo drobceno vabilo knjižnice Komen na predstavitev pesniške zbirke Milana Bekarja *Čar nad Krasom*. Na platnici bor z bršljanom, v ozadju kraška cerkva. Knjigo so izdali nekdanji goriški dijaki-licejci. Prelepa je Bekarjeva himna Komnu, ki je pripomogla k polnoštevni udeležbi. Vzorno sta ga pripravili knjižničarka Marjana Lenassi in zgodovinarica Ivanka Uršič. Na vidnem mestu nas je na mizici pozdravila Bekarjeva podoba z njegovo tako značilno kučmo na glavi, ob njej pa njegove pesmi, objavljene v Domu in svetu leta 1939, ko se je prvič pojavil v javnosti kot Bršljanski. Mladi recitatorji so izbrali posamezne pesniške bisere. Mladi glasbeniki s kitaro, harmoniko in piščalko pa so

OB RAZSTAVI V GALERIJU ARS V GORICI

"HORROR VACUI" LUCIJANA BRATUŠA

MARKO VUK

Kakor je Novi glas že poročal, so v petek, 13. marca, v Galeriji Katoliške knjigarne v Gorici odprli razstavo sitotkov in litografij primorskega rojaka Lucijana Bratuša. Omenjeni umetnik se je rodil 16. februarja 1949 v Vipavi, v Ljubljani je obiskoval Šolo za oblikovanje, prav tako Akademijo za likovno umetnost. Na Akademiji je opravil še specialko, od leta 1991 pa je na njej tudi docent za tipografijo. Javnost pozna Bratuša predvsem kot grafika in slikarja, ukvarja pa se tudi z drobno in uporabno grafiko, kaligrafijo in knjižno opremo. Vipavski umetnik obvlada tudi umetniško ustvarjanje večjih razsežnosti, saj je s slikami okrasil npr. kapelo v Malem semenišču v Vipavi.

Razstava v Galeriji Katoliške knjigarne v Gorici pa dokazuje, da je Bratušovo osnovno izrazilo predvsem grafika. V prvem razstavnem prostoru je dal na ogled serijo barvnih sitotkov z naslovom *Demoni*, pri katerih prevladuje zamolkel in nekoliko skrivnosten vijolični ton. Gre za izvirni domišljijki svet nenavadnih prikazni, spominjajočih na nekakšne kralje živali, ki v gledalcu vzbujajo strah in radovednost. Bratuš pa se pri njihovem upodabljanju izogiba pripovednim nadrobnostim, očitno je, da je ekspresionistični tok evropske umetnosti tisti, ki umetnika navdihuje pri njegovem ustvarjanju. Za te sitotiske je značilno, da je površina grafičnega lista kar prenasočena z zapleteno oblikovanimi sanjskimi figurami, a kljub temu v njihovi likovni zgradbi občutimo red, podkrepljen z odličnim poznavanjem izraznih možnosti izbrane grafične tehnike.

Soroden v likovnem izrazu je Lucijan Bratuš v svojih litografijah, ki pa so za razliko od sitotiskov le monohromne, a zato nič manj prepričljive. V kompozicijskem pogledu se srečujemo z značilno Bratušovo kompozicijo, razdeljeno na štiri polja, ki izvira iz pradavnega simbola križa, lahko pa jo razložimo tudi s koordinatnim sistemom. Očitno pa je, da je v tem ciklus človeška figura v ospredju umetnikovega zanimanja, pa naj bo to osebno nedoločljiv človek, ženska figura ali kariatida, ki s svojo močjo podpira od zgoraj delujočo maso.

Če bi ob koncu tega zapisa na kratko povzeli značilnosti Bratuševih razstavljenih grafik, potem bi poudarili naslednje: spoštljiv odnos do človeškega telesa, smisel za fantastiko, virtuosno obvladanje različnih grafičnih tehnik. Celoto pa obvladuje izrazito osebno razpoznaven slikarski "roko-pis", značilen po ekspresivnem poudarku, anatomskega poenostavljanju in skoraj severnjaško pojmovanem "horror vacui" (strah pred praznino). Lucijan Bratuš dokazuje torej tesno vraščeno v modernu likovno kulturo, a ne na škodo razumljivosti njegove umetnosti tudi širšim plastem.

CONSORTIUM MUSICUM PRAZNUJE 30 LET DELOVANJA

Pevski zbor Consortium musicum je v soboto, 21. t.m., praznoval 30-letnico delovanja. Jubilej so slavno-estno obeležili s postavitevjo Haydnovega oratorija *Letni časi* v dvorani Slovenske filharmonije v Ljubljani. Ob tej priložnosti je zbor izdal tudi publikacijo, ki vsebuje podatke o zadnjih petih letih delovanja. Kroniki je dodan seznam vokalnih in vokalno-instrumentalnih del, ki jih je Consortium musicum izvajal v tridesetih letih delovanja. Zbor je ta dela izvedel na približno 300 koncertih, med skladbami je bilo 16 prazvedb in 147 prvih izvedb v Ljubljani. Duša in ustanovitelj zbora je dr. Mirko Cuderman, ki je zbor vodil tudi v soboto; v publikaciji se mu je v imenu pevcev toplo zahvalil Janez Kranjc.

Oratorij *Letni časi* Josepha Haydna je bil prvič izveden 24. 4. 1801 na Dunaju. Nastal je zaradi velikega uspeha oratorija *Stvarjenje*. V oratoriju *Letni časi* skladatelj opeva naravo in njeno spreminjanje. Besedilo je po literarni predlogi angleškega pesnika J. Thomsona Haydnu ponudil van Swieten, ki ga je tudi nagovoril, da je oratorij uglašil. Haydn je oblikoval imenitno glasbeno mojstrovino z obilnimi glasbenimi domisljicami.

Zbor Consortium musicum je ob spremljavi orkestra pod vodstvom dr. Mirka Cudermana opravil svojo nalogo suvereno in nad vse prepričljivo. Z izvedbo oratorija je ponovno potrdil svoj sloves imenitnega interpreta zahtevnih vokalno-instrumentalnih del. Kot solisti so na lepem večeru nastopili sopranistka Andreja Zakonjšek, tenorist Marijan Trček in basist Marko Fink.

Zbor Consortium musicum je velikokrat gostoval pri nas, saj je bil večkrat gost tudi na Goriškem. Zato se ga ob jubileju radi spominjamo in mu iskreno čestitamo za opravljeno delo, obenem pa želimo še veliko uspehov.

-AC-

Primerjava med eksodusom iz Istre in tistim iz Sudetov po drugi svetovni vojni (3)

PETER MERKŪ

ISTRA

Položaj v Istri je veliko bolj kompliciran. Omejil se bom tu na dva izstopajoča momenta.

V začetku leta 1946 je jugoslovanska uprava v Istri izdala dekret v zvezi z upravljanjem lastnine sovražnika in odsotnih oseb. Zaprleba sovražnikove imovine je bila sama po sebi razumljiv ukrep. Po 15. členu je mogoče zapleniti tudi imovino tistih ljudi, ki so iz kakršnegakoli razloga odsotni, tudi če nikakor ne morejo veljati za fašiste. Ta ukrep naj bi prepričal vsak množičen premik prebivalstva, ki bi povzročil v Istri to, kar se je dogajalo na Reki. Ekonomska situacija pa je bila zelo težka. Poskus jugoslovanskih oblasti, da bi z uvedbo "jugolire" zajezili možnost zasluzka in porabe na ozemlju pod zavezniško upravo, ter biro-

kratski ukrepi, ki jih je uvedla ljudska uprava, niso mogli prepričati, da bi množice Istranov ne zapustile Istre, še preden je bil znan izid pogajanj o mirovni pogodbi. Celotno italijanski strani so tedaj skušali eksodus zajeziti. Časopis *Il grido dell'Istria* je junija 1946 pozival, naj italijanska skupnost ne hromi sama sebe, temveč naj ostane ob zadnji uri zedinjena in strnjena. Nihče bi torej ne smel več zapustiti lastnega bojnega mesta, se pravi Istre, in ne zgubiti vere v vrnitev Italije. Kajti po mnenju časopisa je obstajala samo ena rešitev: Italija (10. 6. 1946). Ti pozivi niso iz trte izviti, saj je baje v prvi polovici leta 1946 že zapustilo Istro 40 do 50.000 ljudi.

Podpis mirovne pogodbe leta 1947 je urejal ne samo položaj tistih občanov, ki so še živeli na teritoriju, ki je pripadel Jugoslaviji, marveč tudi

onih, ki so se že pred tem preselili v Italijo. Tekst pogodbe je priznaval pravico opcije samo tistim, katerih "občevalni jezik" je bila italijanščina, kar je dopuščalo - kot vsa ljudska štetja, ki so se oslanjala na "občevalni jezik" - zelo prožno interpretacijo in s tem sporne rezultate. Zavezniške sile so vključitev opcijske klavzule zahtevale v zavesti, da bo prišlo do velikih premikov prebivalstva. Za jugoslovansko stran bi kljub možnosti izгона optantov z lastnega teritorija v enem letu, kot je določala pogodba, to lahko pomenilo težak udarec s političnega vidika, če bi namreč prišlo do plebiscitarnega pritoka prošenj.

Sam istrski CLN je v brošuri leta 1950 pripomnil, da so gotovo razmisleki praktične narave prepričali Jugoslovane, da ne dovolijo popolnega eksodusa italijanskega prebivalstva. In res so ga ljudski komiteji, ki so se s tem ukvarjali, skušali na razne načine prepričati, predvsem ko je šlo za jezikovno mešane zakone v notranji Istri ali ljudi, ki so bili hrvaškega izvora. Poleti 1948. leta je zaradi mnogih opicij *La voce del popolo* objavila nekaj člankov, ki so priznavali določeno krivdo in pripisali krivdo za italijansko

zamero šovinizmu nekaterih hrvaških elementov; naglašali so, da je potrebno s primernimi ukrepi ustvariti v italijanski komponenti novo zaupanje.

Ljudski komiteji so skušali zajeziti eksodus prebivalstva na različne načine. V proitalijanskih vrstah sta prevladovali potreba po ohranitvi opcijske pravice in oporekanje zaprekam, ki so jih postavljale jugoslovanske oblasti. Ko bi se te hotele iznebiti vseh Italijanov, bi lahko uporabile pravico do izгона vsaj za optante, se pravi za veliko večino istrskih Italijanov. Kar pa se, kot bomo videli, ni zgodilo.

Birokratski postopki v zvezi s prošnjami optantov so se vlekli dolgo, tako da se je jugoslovanski vladi zdelo primerno podaljšati rok najprej za 4 mesece, nato pa, po prelomu z Moskvo, do 23. marca 1951. Tudi tisti, ki so že prva leta zapustili priključeno ozemlje in so zdaj živeli v Italiji, so morali vložiti prošnjo za opcijo, če so hoteli obdržati italijansko državljanstvo. Po prelomu z Moskvo je med optanti veliko ortodoksnih italijanskih komunistov in ljudi hrvaške narodnosti, kot je izrecno poudarjal italijanski tisk.

DALJE

KANALSKA DOLINA

JEZIKOVNI KOTIČEK

POUK SLOVENŠČINE OD LETOS TUDI V JAVNIH OSNOVNIH ŠOLAH

INES CERĀOL BAVĀAR: VMES

NADA PERTOT

V svoji zavzetosti ob sestavljanju priložnosti Pomagajmo si sami sem želela posredovati svoje priznanje in tudi hvatnost prof. Jevnikarju, ki je nas, profesorje slovenščine, vedno usmerjal k resnemu delu, odgovornosti do jezika in napredovanju v znanju. Njegova natančnost, njegovo znanje in pozornost do vsega, kar se pri nas dogaja, so pač vsem poznana. Ni čudno, da je od strokovnjakov moji knjigo ocenil le on in opozoril tudi na napake, ki so v njej.

Najbolj nerodna se mi je zapisala prav v zvezi z njim na 89. strani. Naj navedem svojo napačno trditve: "Prof. Jevnikar nas je še poučeval, da peremo vse trde stvari, ker prihaja glagol prati, perem iz glagola tolči."

Perice so tolkle po deski in tako prale. Naše prednice so še prej tolkle ob vodi rjuhe in perilo sploh in prav gotovo ne kaj trdega. Danes pa peremo v pralnem stroju, ki lahko velja za eno najpomembnejših pridobitev sedanjega časa.

Če povem po pravici, sem imela z glagoloma prati in umivati kar precej težav, zato sem mi zdi primerno, da navedem kar citat iz recenzije prof. Jevnikarja (Mladika, 1., 1998): "V Bezlajevem Etimološkem slovarju slovenskega jezika stoji pri "prati, perem" "lavare", starejši pomen je tudi tolči gnesti. Vendar pa Jevnikar ni učil, da so perice tolkle trde stvari, ampak mehke, perilo, rjuhe idr. Na druge razlike v rabi glagolov umivati in prati, ki so v priložniku navedene, pa moramo biti vedno pozorni!"

V njegovi recenziji je tehtno tudi pojasnilo v zvezi z oz. zaimkom **ki**, ker svetujem jaz v različnih sklonih raje daljšo obliko **kateri** kot pohabljenovajam spet razlago prof. Jevnikarja: "Vendar pa je med **ki** in **kateri** razlika. **Ki** se rabi za določene stvari, **kateri** za nedoločene. "Oče naš je znan, določen, zato stoji 'ki' namesto 'kateri'. Ni šlo za neusmiljeno metanje ven, ampak za novo spoznanje o 'ki'."

Kot sem hvaležna prof. Jevnikarju za njegovo pozornost in pomoč, so me razveselile tudi pripombe drugih na račun moje knjige. V teh svojih prispelvkih se bom skušala soočiti z vsemi pomanjkljivostmi, ki sem se jih sama zavedela in na katere me je (ali me bo) kdo opozoril.

ERIK DOLHAR

Med rednimi dejavnostmi Slovenskega kulturnega središča Planika v Kanalski dolini so že nekaj let tudi tečaj slovenskega jezika. Trije visoko usposobljeni učitelji vodijo šest skupin tečajnikov, letos pa se je že začel tudi tečaj za odrasle, ki vzbuja nepričakovano veliko zanimanje.

Kot je na letošnjem Dnevu slovenske kulture v Naborjetu povedal predsednik Planike Rudi Bartaloth (na sliki zgoraj), se je 19. januarja letos začel pouk slovenščine tudi v javnih osnovnih šolah v Ukva, Žabnicah in Beli peči. K temu je prispevalo tudi Kulturno središče (a ne samo to), ki je seveda pripravljeno pomagati tudi v prihodnje. "Vse to pomeni, da je v Kanalski dolini počasi, vendar z gotovim korakom napredovalo ozračje strpnosti in sožitja, s tem pa se uresničuje osnovni smoter našega delovanja", je v Naborjetu med drugim dejal Bartaloth.

Slovenščino v javnih osnovnih šolah v dolini pod Višarjami uči gospa Alma Hlède Prescheren (na sliki). Po opravljenem pedagoškem liceju v Ljubljani je najprej štiri leta poučevala v šolah slovenske prestolnice, potem pa se je v po-

ročila v Kanalsko dolino, enega najbolj ogroženih krajev, kjer živimo Slovenci izven meja matične domovine, in tu nadaljuje svoj poklic. Diplomlo so ji pred kratkim nostrificirali na veleposlaništvu v Ljubljani. S predsednikom Planike smo jo obiskali na domu na spodnjem Trbižu, da bi izvedeli, kako poteka ta pouk slovenskega jezika.

"Ker je to šele eksperimentalna doba v Beli peči in Žabnicah, smo se odločili, da bi poskusili s pesmimi Janeza Bitenca ali pa tudi s slovenskimi narodnimi pesmimi, mogoče s kako krajšo poezijo. Na ta način se nam zdi, da učenci lažje dojemajo skozi melodijo, skozi rimo in števnost pesmi, ki pomagajo, da lažje gre v uho. Nova slovenščina tako pride igrivo na površje. Kljub temu smo tudi pričeli s štetjem, kar je tudi osnova, s pozdravljanjem, z osnovnimi vprašanji vsakega posameznika, kot so lahko: koliko si star? Kako se pišeš? Kako ti je ime? Potem pa se seveda tu tudi abeceda, čeprav smo se zmenili, da izrecno slovnice ne bomo učili. Kako pa se lahko uči slovenščina brez slovnice? No, kljub temu smo uvedli tudi slovensko abecedo že zaradi tega, da razumejo črkoslovje, da jim je jasno, kako se beseda zapiše, kajti besede pišemo v zvezek, na tablo, prepisujejo s table, vidijo jih na fotokopiranih listih, na katerih jim pripravljamo pesmice, itd. Navdušenje nad glasbo, nad slovenščino, nad štetjem, nad seštevančkami je."

Je bila slovenščina sprejeta kot tuj jezik?

Vsekakor tudi kot tuj jezik. Največjo pohvalo mi je doslej izrekla gospa Evelina Kravina iz Žabnic, ki ima hčerko, ki obiskuje ta pouk. Prišla je na Višarje, kjer sinu Juretu pomagam pri upravljanju koč, ter mi čestitala, čes da sem naredila več jaz v treh urah kot ona, ki že dve leti uči nemščino! Skratka, starši, ki jih srečujem na cesti, so domala navdušeni! Kaže, da je tudi ravnateljica zadovoljna z mano, vsaj kot mi pravijo drugi, saj me stalno samo hvali. Ona mi je izrecno rekla, naj ne poučujem slovnice, in jaz jim ne napisujem, recimo, kaj je to: ednina, dvojina, množina. Moram jo pač ubogati.

Zakaj pa je ravnateljica rekla, da ne smete učiti slovnice?

Zato, ker je to poskusnega značaja, ker je to šele eksperiment. Jaz sem ji želela reči, da moraš imeti zraven slovnico, če govoriš slovensko. Saj že ko jim npr. podčrtam "v" ali "l", da morajo izgovarjati "u", je to slovnica, ali ko napišem vrstilni števnik ali samostalnik. To je moja trenutna uporaba slovnice.

vs domovanja

v vsa svoja domovanja
naenkrat prihajam
povsod enako jaz
povsod enako ti
v vseh svojih domovanjih
obenem
sem in me ni

Pesniška zbirka Ines CerĀol BavĀar Vmes, ki je izšla v knjižnici časopisne hiše Primorske novice, je njeno drugo literarno delo. Prve pesmi izpod njene peresa so bile naslovljene *Globoko zgoraj*, in zdi se, da je tokratni izbor le nadaljevanje že takrat začete poti, saj je naslov *Vmes* dovolj pomenljiv. Kljub temu pa je mogoče reči, da približno 50 novih pesmi deluje bolj vitalistično in vedreje od tistih v prvi zbirki. Še vedno ostaja asket pri zapisovanju, njene rime ponujajo čisto besedo, brez nepotrebnega barokiziranja. In prav ta navidezna golota besed morda vzbuja občutek tesnobe, čeprav je v resnici drugače. Pesnica se spreha od iskanja preko zunanjega doživlja pokrajine do čiste intimizma, vpetega v njeno osebnost. Prinaša iztrgane utrinke navdih, ki je pri njej edini temelj ustvarjanja. V začetku je bila morda bolj vezana na ustvarjanje iz čustvene spodbude, v zadnjem času pa ji to nudi večja intelektualna spodbuda.

sled

zdaj ti rečem
nisem od tu
in nisem
od danes
zdaj ti že
lahko rečem
da poznam vsak kamen
pred svojimi vrati
nekoč morda
ti bom lahko
rekla
da tudi nisem res
da sem le sled
izpred
tisoč
let

Ines CerĀol BavĀar ne piše o krajih in ljudeh, ki bi jih poznali, a vendar piše o svetovih, ki so nam blizu, so znotraj nas. Njena poezija ustvarja prijeten občutek nedoločljive povezanosti med bralcem in avtorico, in obenem pušča odprtost in nedokončnost globljega razmerja. Pesmi lebdijo nekje visoko zgoraj, so obenem vmes med njo in bralcem, morda bodo v prihodnji zbirki ubrale tudi čisto nov vidik.

(Na sliki ilustracija z naslovnice: Aleksij Kobal, *Promise* (Inside), 1997)

KLARA KRAPEŽ

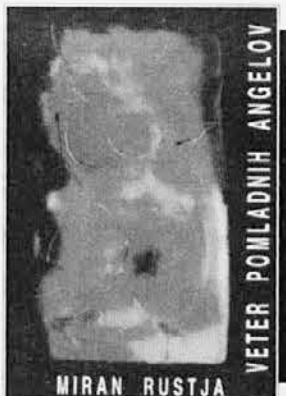
MIRAN RUSTJA: VETER POMLADNIH ANGELOV

JURIJ PALJK

Pred kratkim je novogoriška knjižna založba Branko izdala drugo pesniško zbirko Mirana Rustje. Zbirka pesmi nosi naslov *Veter pomladnih angelov*. Za lično oblikovanje zbirke je poskrbel slikar Milovan Valič, ki je tudi prispeval vinjete. Spremno besedo je napisal prof. Bojan Bratina, medtem ko je zapis o avtorju in njegovem delu pripravila Mojca Petelin.

Mirana Rustjo poznamo tudi pri nas kot zborovodjo dveh goriških zborov, in sicer mešanega pevškega zbora Oton Župančič iz Standreža ter moškega zbora Skala, ki ima svoj sedež v Gabrjah. Za kroniko pa še povejmo, da je Miran Rustja tudi glasbeni pedagog in vodi ajdovski pevski zbor Primorje, s katerim bo po Veliki noči odšel gostovat k slovenskim zdromcem v Argentini. Rustja tudi sklada in se rad oglašva v tisku; kot skladatelj si je pridobil veliko malih občudovalcev, saj je pripravil glasbeno pravljico *Jurij Muri v Afriki*, ki jo sedaj poznajo širim po Sloveniji. Rustja ima svoj dom na Brjah na Vipavskem, kjer se je tudi rodil.

Prof. Bojan Bratina je v zapisu pesmim na rob napisal, da "Miranovo pesem prevladuje nek poseben ritem, ki se velikokrat veže na melodijo zunaj pesmi. Čutiti je, da je pesem v verzificirani obliki osnutek za dodatno doživljanje, ki ga prinaša glasba kot nadgradnja ali celo kot imperativ. Taka pesem izgublja svojo primarno ritmično urejenost in zaživi kot popolnost šele ob glasbeni

dopolnitvi. Pesem išče poti do bralcev. V njih zbuja nemir in zvedavost. Bralcem začuti skrite melodije in ob lastnem kontrastu zaniha s poezijo."

Miran Rustja je svojo pesniško zbirko razdelil na štiri obširnejše sklope pesmi, ki so vse napisane v prostem verzu, pa čeprav je res, kar že dolgo trdi prof. Otmar Črnilogar o slovenskem jeziku, namreč to, da je v slovenščini zelo težko napisati pesem, ne da bi se ti vanjo nehote ali pa hote prikradla tudi kaka rima.

Avtor večkrat napiše poezijo z rimo, gotovo pa to ni njegova največja skrb, saj hoče skozi besede predvsem bralca in samega sebe nagovarjati o stvareh, ki so lastne vsakemu človeku, pa naj gre za resnico in svetost življenja, kot tudi za zadnja vprašanja o smislu življenja. Rima mu torej ne dela težav, a se tudi zanjo ne zanima preveč, kot da bi hotel reči: "Če je, je dobro, če pa je ni, mi je vseeno." Tako je tudi z Miranovo poezijo, ki je sicer čista lirika; avtor sam v pesmi *Izpridiš se in vidiš da...*

lepo pove: "Kaj me briga, če se rima/ al', če rima sploh ne štima, samo da živ sem, pa vse povem." Pesniku torej ne gre za neko dorečeno in ustaljeno pesniško formo, raje skozi besede čara svoja občutja in svoje videnje sveta, v katerem se znajde in večkrat tudi ne. Sicer pa Miran Rustja jezikovni slog svojih pesmi večkrat usklaja z naravo, na katero je zelo navezan. Tako so njegove pesmi večkrat nekako "pripovedne", saj skuša skozi daljše stavke-verze prikazati sicer pomembna občutja in mu zato služi jezik, ki je poln metafor in večkrat tudi nevsakdanjih medsebojnih besednih zvez.

Poezija Mirana Rustje je gotovo nekak most med čisto klasično poezijo, na katero se gotovo naslanja, in med izrazito hermetično, nerazumljivo in večkrat samo sebi namenjeno postmoderno poezijo, na katero sedaj v Sloveniji literarna kritika večinoma prisega. Gotovo pa je danes vredno pohvale že to, da si kdo tako poezijo še upa pisati, ko mu je vendarle jasno že na začetku, da ga kritika najbrž ne bo vzela niti v poštev, kar je seveda zgrešeno.

OBVESTILO

V NADALJEVANJU TEČAJA Slovensčina kot učni jezik, ki ga prireja Zavod IRRSAE v sodelovanju z Zavodom republike Slovenije za šolstvo, bo v ponedeljek, 30. marca, od 15. do 19. ure predavala v prostorih Trgovskega zavoda Ivana Cankarja v Gorici prof. dr. Sonja Pečjak s Filozofske fakultete v Ljubljani na temo *Nove strategije pri delu z besedilom trgovske stroke*. Predavanju bo sledila delavnica.

OBNAVLJANJE SAMOSTANSKE KNJIŽNICE NA KOSTANJEVICI

V samostanu na Kostanjevici nad Novo Gorico obnavljajo tamkajšnjo knjižnico, ki nosimo po znanem slovenskem jezikoslovcu p. Stanislavu Škrabcu. Prostore prezidavajo, posodablajo ali razširjajo, nameščajo police in vitrine, polagajo pod in izvajajo druga dela, s čimer bodo knjižnico dvignili na sodobno raven. Omogočen bo neposreden dostop do vseh knjig. Uredili bodo poseben prostor za literarno zbirko p. Stanislava Škrabca, ki je na Kostanjevici živel več kot 42 let. Po obnovi bo knjižnica odprta za javnost. V samostanu hranijo okoli 10 tisoč knjig mnogih avtorjev in iz različnih obdobij. Med njimi so tudi zelo dragocena oz. redka dela. Tako hranijo 30 prvotiskov oz. t.i. inkunabul. Prav ta dela pa so povečini v slabem stanju, zato bodo prvotiske postopno obnovili, pri čemer sodelujejo strokovnjaki iz Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani.

Načrt za obnovo samostanske knjižnice je izdelala ing. arh. Elza Pavšič iz Rožne doline, dela pa vodi predstojnik samostana in župnik na Kostanjevici pater Matej Papež. Občina Nova Gorica je za obnovo lani prispevala 8 milijonov tolarjev, ministrstvo za kulturo pa 2 milijona. Seveda so stroški obnove visoki, večji, kot so v začetku menili. Zaradi tega je zaključek obnove knjižnice p. Škrabca v samostanu na Kostanjevici odvisen od nadaljnje finančne pomoči, ki jo je župan Nove Gorice tudi zagotovil.

M.

In memoriam

SLOVO OD
DR. DINE
ZAVADLAV

V soboto, 14. marca, je veliko ganjenih ljudi pospremlilo na šempolajsko pokopališče k zadnjemu počitku dr. Dino Zavavlav. Med občutenim bogoslužjem je domači župnik, g. Franc Švara, orisal lik te verne in plemenite občanke. Vsi smo jo poznali in cenili, saj nam je znala biti blizu, ko smo bili v stiski. Le na videz je živela nekoliko odmaknjeno od drugih, saj je bila vedno prisotna tam, ko je bilo treba komu pomagati. Kolikokrat je prišla na obisk k znanu, potem ko je zvedela, da leži v bolnišnici. Za vsakega človeka je vedno našla prijazno besedo in ga znala opogumiti. Nič več je ne bomo srečevali v cerkvi niti na naših prireditvah, ki jih je tako rada obiskovala. Manjkali nam bosta njena diskretna pozornost in prijaznost.

Predstavljala je človeka, ki je znal ohraniti stik z našo stvarnostjo in veljala za zgled marsikomu. Z družino, oče je bil postajenačelnik, ki je bil med obema vojnama nasilno premeščen kot toliko drugih železničarjev v osrednjo Italijo, se je kot dekle vrnila domov. S sestro Sonjo sta se vključili v domače okolje in skupaj z očetom in materjo predstavljali samozavestno slovensko enoto, ki je bila lahko marsikomu za zgled.

Medicino je študirala v Padovi in se specializirala v anestezijski. Službovala je v različnih zdravstvenih ustanovah v Trstu. Vrsto let je pogumno kljubovala boleznim in ji podlegla, ko ji človeška znanost ni mogla več pomagati. Hvala Ti, Dina, za vse, kar si nam dala in pomenila. Vsi, ki smo Te poznali in cenili, se pridružujemo žalovanju sestre Sonje, njenih družine in drugih sorodnikov.

- NADA PERTOT

ODŠEL JE
DR. BRUNO
MILLO

Dr. Bruno Millo nas je zapustil. Pustil je veliko praznino v vseh, ki smo ga poznali in cenili ne samo kot odličnega strokovnjaka, ampak tudi kot človeka in prijatelja.

Danes se zavedam, da bi bil lahko preživel v njegovi družbi dosti več ur, kot sem jih v resnici. Bili so lepi trenutki, včasih na Krasu, večkrat tudi doma v Gročani, kjer je imel na vrtu pravcato zbirko dreves in rastlin iz raznih krajev, na katero je bil ponosen in jo je rad razkazoval.

Osebnost sem ga spoznal pred približno 25 leti, ko smo v Nabrežini prirejali vinsko razstavo. Vsako leto je bil član komisije za ocenjevanje vin in vedno ji je predsedoval. Z zanimanjem sem ga opazoval pri poskusih. Poleg tehnične ocene je večkrat pikro pripomnil na račun kakega vinogradnika ali kakega člana komisije. S časom sva postala prijatelja. Na gimnaziji v Trstu je bil dijak prof. Muellerja, ki sem ga v otroških letih spoznal. Profesorja, ki je dijake tudi pogosto spremljal po Krasu in jim tam predaval, se je vedno spoštljivo in hvaležno spominjal. S prijateljem sta celo napisala o njem knjižico anekdot. Zelo je ljubil glasbo. Doma je imel zbirko plošč narodnih pesmi s celega sveta; na to je bil nadvse ljubosumen.

Z Brunom sva se zadnjič srečala pred približno dvema mesecema in takrat sem mu napovedal, da bova s prijateljem iz Medje vasi prišla na obisk enkrat spomladi. Veselil sem se obiska, kajti po vsaki taki priložnosti sem se počutil bogatejši. Kruta usoda je hotela, da je do tega obiska prišlo prejšnjo sredo v Trstu, pri Sv. Ani.

- MARIO KRALJ

OBISK SLOVENSKEGA MINISTRA ZA ZNANOST MARINČKA

SLOVENIJA BO IMELA V KRATKEM
SVETLOBNO LINIJO IZ SINHROTRONA

ERIK DOLHAR

Slovenski minister za znanost in tehnologijo dr. Lojze Marinček je v petek, 20. t.m., obiskal mednarodne organizacije v Trstu, s katerimi sodelujejo slovenske raziskovalne institucije.

Program obiska sta dopolnjevala še razgovor z rektorjem tržaške univerze prof. Delocarom in obisk Sinhrotrona "Elettra" v Bazovici (na sliki sprejem izvršilnega direktorja prof. Rizzuta). Ta visokotehnološka naprava zdaj že polno obratuje in pri njej sodelujejo tudi znanstveniki iz sosednje Slovenije. Naša matična domovina bi morala v kratkem razpolagati s svojo svetlobno linijo. Pogovori o možnostih za širitev obstoječih programov sodelovanja so potekali v Mednarodnem centru za teoretsko fiziko pri Miramaru, ki deluje pod okriljem Unesca. Tu se je minister sestel z direktorjem Abdusom Salamom in s prof. Virasorom, na pobudo katerega je pravzaprav minister prišel v Trst. Virasora je Marinček seznanil s projektom, da bi ustanovili mrežo večjih evropskih znanstvenih ustanov, ki bi sodelovale z raziskovalci Tretjega sveta. Vanjo je povabil tudi Inštitut Jožef Stefan ter morebiti še druga slovenska znanstvena središča.

V Mednarodnem centru za genetski inženiring in tehnologijo se je dr. Marinček pogovarjal z direktorjem prof. Falaschijem in s program-

FOTO KROMA

skim in administrativnim koordinatorjem centra, dr. Ripandellijem. Nazadnje se je minister za znanost in tehnologijo v Tržaškem znanstvenem parku pogovarjal s predsednikom dr. Susmelom in direktorjem dr. Sancinom, v Mednarodnem centru za znanost in visoko tehnologijo, ki deluje pod okriljem UNIDO-a, pa se je minister predvrtvijo v Ljubljano razgovarjal z direktorjem dr. Pizzlom.

Ministra dr. Lojze Marinčka so na obisku v Trstu spremljali prof. dr. Stane Pejovnik, direktor Kemijskega inštituta v Ljubljani, prof. dr. Vito Turk, direktor Inštituta Jožef Stefan v Ljubljani, in akademik prof. dr. Robert Blinc.

UMRLA JE
PROF. ADA
BEZENŠEK

V petek, 20. t.m., so v Sezani pokopali v družinski grob prof. Ado Bezenšek roj. Hyhlik. Prof. Bezenškova je bila na Tržaškem zelo znana, saj je veliko časa poučevala na tukajšnjih slovenskih nižjih srednjih šolah. Umrla je na začetku prejšnjega tedna po mučni bolezni.

Težko prizadetim svojim izreka naše uredništvo iskreno sožalje.

NABREŽINA

MESEČNE KONFERENCE
IN MAŠA V KAMNOLOMIH

V Nabrežini nadaljujejo mesečna predavanja za versko poglobitev; te vsakokrat naletijo na lep odziv udeležencev. Glavna tema februarске konference je bil *Zdrava družina*. Psiholog dr. Bernard Špacapan je razložil poleg običajnega pomena "zdrava" družina predvsem medsebojne odnose z vsemi lepimi in zapletenimi problemi, kar je seveda vzbudilo veliko zanimanja, posebno pri razgovoru. Dekliški zbor Devina je pod vodstvom Hermana Antoniča popestril večer z vrsto naših pesmi.

18. marca je ob veliki udeležbi spregovoril dr. Zvone Štrubelj o *Darovah Sv. Duha*, saj o tem govorimo letos po vsem svetu. Zanimivo je bilo podajanje o delovanju Sv. Duha od stvarjenja, prerokov, božjega Sina in Cerkev do dokazov Njegovoga delovanja pri pesnikih, umetnikih, govornikih, pisateljih, dobrodelnikih vseh vrst do zakramentov in posvečevanja naše duše... ter seveda svetniškega oblikovanja, zlasti mučencev-junakov. Po zanimivem razgovoru je zapel dekliški tercet Ver laetum.

V Nabrežini se nadaljujejo tudi srečanja v kamnolomih, kjer že 15 let praznujejo sv. Jožefa z mašo v eni od petih kamnarskih delavnic. Letos je bila maša pri trdki Caharja. Sicer se vrstijo tudi duhovniki; letos je domači župnik razložil pomen tega srečanja. Rekel je, da je to v spomin na njegovega očeta Jožefa, ki je s trdim delom vzre-

G. Viktor Godnič mašuje v kamnolomu v Nabrežini.

dil sedem otrok, da pa ni mogel nikoli ponuditi očetu kozarca vina, ker je bil vedno v "tujini". Zato ima za dolžnost, da v njegov spomin daruje delavcem mašo in kozarec dobrega vina prav na praznik sv. Jožefa. In delavci sprejmejo ta dar z veseljem, bodisi v slovenski ali italijanski kamnarski delavnici, tudi v rimskem kamnolomu in pri Pizzulu.

VEČER Z DIAPOZITIVI

S KLUBOM PRIJATELJSTVA
PO INDONEZIJU

Starejši ljudje nimamo več ne moči ne priložnosti, da bi si kaj dosti ogledovali svet, ki je tako raznolik in poln lepote. Zato smo hvaležni mladim, ki svoja zanimiva potovanja posnamejo na film ali na diapozitive in nam jih pokažejo. Tako tudi mi potujemo z njimi in uživamo lepote božjega stvarstva in znamenita dela človeških rok.

Pri Klubu prijateljstva v ul. Donizetti smo že večkrat občudovali filme, ki jih je posnel

na svojih potovanjih okrog sveta inž. Marjan Jevnikar. V četrtek, 19. marca, pa nas je navdušila s svojimi čudovitimi diapozitivi prof. Sonja Gregori. Z njo smo potovali po Indoneziji, deželi tisočerih otokov. Ustavili smo se na večjih: na Javi, Celebesu, Baliju. Pred nami so se zvrstile zanimive, lepe, živobarvne slike: čudovito, mojstrsko in umetniško zgrajeni in okrašeni budistični in hinduistični templji; hiše s strehami v obliki ladje

(ta rod - na otokih so različni - je namreč prepričan, da so predniki prišli z ladjami s severa), riževi nasadi in delo na njih, bujno tropsko rastlinje z živobarvnimi cvetovi, kavovec, kakavovec, ananas itd.; pa vulkani, toplice z izparevajočimi meglicami; pa ljudski običaji od prelepih dekliških plesov do posebno zanimivih pogrebnih posebnosti. Vsega ni mogoče naštet, to je treba videti.

Od srečanja smo odhajali umsko, estetsko in čustveno bogateni. Upamo, da nam bo Klub prijateljstva kmalu spet postregel s podobno poslastic!

UDELEŽENKA

POKLON KSENIJI VIDALI

FOTO KROMA

V nedeljo, 22. t.m., so v Šklednju počastili 60-letnico umetniškega ustvarjanja operne pevke Ksenije Vidali. O njenem delu so spregovorili prof. Gojmir Demšar in prof. Fabio Vidali ter Alma Godina-

Ghirardi. Nastopili sta sopranistka Nora Jankovič in pianistka Neva Merlak. Slovenskost je priredilo Kulturno društvo Ivan Grbec v sodelovanju z ZSKD.

DRUŠTVO SLOVENSkih
IZOBRAŽENCEVVEČER O
MARIBORSKEM
KULTURNEM
UTRIPU

V ponedeljek, 23. t.m., je bil v Društvu slovenskih izobražencev večer, posvečen živahnemu kulturnemu življenju v Mariboru.

Gost večera je bil duhovnik in profesor na mariborski teološki fakulteti dr. Stanko Janežič, ki se ga marsikdo v zamejstvu še dobro spominja, saj je dalj časa služboval v raznih župnijah na Tržaškem, zlasti v Mačkolljah. Lani je prejel literarno nagrado Vstajenje.

Na ponedeljkovem večeru je najprej spregovoril prof. Martin Jevnikar, ki je podal oceno o Janežičevi pesniški zbirki *Večerno žarenje*, nato pa je kar gost sam predstavil svojo že dvanajsto zbirko *Praznik življenja*, nato še zbornik *Dom in svet*, ekumenski zbornik *V edinosti* in knjigo Pavleta Raka *Vrnili se je sveti Serafim*, ki govori o prebujanju krščanstva v Rusiji. Vse knjige so izšle pri Slomškovi založbi v Mariboru.

Ob koncu vseh teh predstavitev pa je stekel sproščen pogovor o kulturnem utripu v Mariboru. Govor je bil tudi o snovanju nove slovenske krščansko navdahnjene kulturne revije, ki bi jo ustvarjal krog krščanskih izobražencev.

OBČNI ZBOR ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

V Gorici, Kulturni center Lojze Bratuž, 19. marca 1998

PREDSEDNIŠKO POROČILO

Ko sem pred kratkim prisostvoval občnemu zboru društva Sabotin iz Štmarva, je predsednik tamkajšnjega društva zaključil svoje poročilo z besedami: zavihnilo si rokave in krepko na delo! Pri tem verjetno ni mislil toliko na fizično delo, čeprav tudi tega v Štmarvu ne manjka pri obnavljanju sedeža, ampak na delo, za katero so prvenstveno poklicani naša društva, zbori in druge organizacije. Spodbujati člani in prijatelje in jih navduševati za slovensko besedo in slovensko pesem, ki edini lahko zagotavlja našo skupnost, da se bo ohranila kot skupnost, ki ji določene narodne vrednote veličine pomenijo.

V časopisih večkrat zasledimo malodušne izjave o naši majhnosti in o stalnem in nezadržnem številčnem krčenju naše skupnosti. Statistiki ne bomo osporavali, vendar lahko izpostavimo tudi več pozitivnih premikov, ki kažejo o življenjski čudijo, odkod toliko mladine v naših pevskih zborih, in številu vpisanih v otroških vrtcih in osnovnih šolah na Goriškem je letos večje od lanskega. Otroški abonma gledaliških predstav dvakrat

Od leve podpredsednica Zveze Franka Padovan, predsednik Damjan Paulin, tajnica Anka Černic in blagajnik Božidar Tabaj (Foto Bumbaca)

napolni Kulturni center Lojze Bratuž v Gorici in mešani pevski zbor Hrast iz Doberdoba se uvršča v sam vrh slovenske zborovske pesmi.

Iz poročil, ki so jih podali tajnica Zveze in predstavniki včlanjenih društev in organizacij, je jasno razvidno, da je bilo v manj kot letu dni opravljenega veliko dela, predvsem na zborovskem in dramskem področju. Že nekaj let tarnamo nad težavami v samem mestu Gorici. Tudi tukaj se stanje izboljšuje predvsem po zaslugi zbora Lojze Bratuž, ki je pomladil svoje vrste in se v kratkem času uveljavil z dobrimi nastopi. Tudi število prireditev se iz leta v leto večja; nastajajo pa določene težave pri usklajeva-

nju terminov. Skoraj nemože je doseči, da bi se predstave ne križale, toda potrebno je stalno informiranje in dogovarjanje med organizacijami, ki delujejo na kulturnem področju, da bi prišlo do čim bolj usklajenega načrta prireditev. K našim rednim mesečnim sejam vedno vabimo predstavnike glasbenega centra Emil Komel, Kulturnega centra Lojze Bratuž in Združenja cerkvenih pevskih zborov.

V poldrugem letu delovanja je Kulturni center Lojze Bratuž izpolnil pričakovanja in popolnoma opravičil znatne finančne investicije za temeljita obnovitvena dela, ki so bila potrebna, da je sploh lahko ohranil odprta vrata.

Kot Zveza društev, ki delujejo na celotnem goriškem prostoru, smo poklicani, da na primeren način vrednotimo tudi kulturna in vzgojna središča po naših vaseh. Naredili bi usodno napako, če bi osredotočili vsa prizadevanja v goriškem kulturnem središču.

Dobro se tudi zavedamo, da bodo naša prizadevanja uspešna, če bomo znali obogatiti sodelovanja med društvi, predvsem v okviru naše Zveze. Ravno tako važno je sodelovanje s sorodnimi kulturnimi organizacijami na Tržaškem, v videmski pokrajini, na Koroškem in v Sloveniji. Razen z videmsko pokrajino, kjer skoraj ni sodelovanja, smo s sodelovanjem z drugimi lahko zadovoljni. Koroško smo večkrat obiskali v času Primorskih dnevov, ob 100-letnici rojstva Franceta Goršeta, med revijo Koroška poje in še ob drugih priložnostih. Korošci so bili pri nas na Cecilijanki. S Slovensko prosveto iz Trsta skupno prirejamo dneve slovenske kulture in natečaj Mladi oder. Kulturne ustanove v Novi Gorici in Sloveniji nam nudijo stro-

kovno pomoč. Z njimi sodelujemo na reviji Primorska poje, na Cecilijanki in na srečanju ljubiteljskih gledaliških skupin. Z Zvezo slovenskih kulturnih društev v Italiji skupno organiziramo pomembne pobude od Dneva slovenske kulture do Primorska poje. Do skupnih Prešernovih prireditev je prišlo tudi po naših vaseh. Važno se mi zdi tudi sodelovanje s slovenskimi skupnostmi, ki živijo in delujejo daleč od naših krajev.

V sklop pobud, ki jih nekateri predlagajo, da bi zamaskirali naše stanje, sodi tudi ideja o multikulturalnosti. Slovenci naj bi se na stečaj in enosmerno odprli večinskemu narodu. S tem naj bi pridobili za našo stvar tiste, ki so danes ob robu slovenstva, ker ne odobravajo naše "zaprtosti". Mislim, da smo pokazali dovolj odprtosti; nismo pa še nalezli na podobno razpoloženje pri večinski skupnosti. Zagovorniki multikulturalnosti nadaljujejo po tradiciji povojnih mešanih italijansko-slovenskih organizacij, ki niso rodile dobrih sadov. Multikulturalnost je prva stopnja asimilacijskega procesa, ki je vse prej kot ugoden za manjšinsko skupnost.

Predolgo že čakamo na zaščitni zakon in od sedanjne vlade bi pričakovali več konkretnosti in manj obljub. Zadnje čase kroži nov osnutek zaščitnega zakona, ki je vsaj v členih, ki so znani, slabši od tistega, ki je bil skupno izdelan. Posebno nesporejmljiv je v tistem delu, ki govori o razdeljevanju občin Gorice in Trsta v dve področji; v okolico s pretežno slovenskimi vasmi in v mesto samo. Prebivalci okolice naj bi se posluževali slovenskega je-

zika v občevanju z uradi in ustanovami, ki imajo sedež na tem področju, prebivalci mesta pa ne. Ker imajo vse ustanove, od občine do pokrajine in dežele kot tudi druge, svoje sedeže v mestnem središču, bi uporaba slovenskega jezika praktično ne prišla v poštev. Zaščitni zakon naj predvideva, da v občinah, kjer živimo Slovenci, se lahko poslužujemo materinega jezika v ustni in pisni obliki, v odnosih do uradov, uprav in ustanov. Nesporejmljiva je tudi postopnost izvajanja zaščitnih norm. Ne moremo se zadovoljiti z nekim splošno okvirnim zakonom, za uresničevanje katerega bi bila potrebna nova zakonska določila. S takim zakonom bi verjetno čakali še nekaj desetletij, da bi prišlo do konkretnih zaščitnih norm.

V zadnjem letu beležimo nekaj bolj pozitivnih premikov v javnih krajevnih upravah. Še vedno negativno ocenjujemo delovanje goriške občine, ki kaže popolno neprizadetost do naših vprašanj. Slovenska konzulata, ki deluje v okviru goriške občinske uprave, predstavlja glas vpijočega v puščavi in njeni predlogi sistematično naletijo na gluha ušesa goriških upraviteljev. Tudi glede prispevkov, ki jih občina namenja kulturnim ustanovam, moramo, žal, izreči negativno oceno. Na slovenska društva so enostavno pozabili. Naša Zveza je predložila prošnje in ustrezno dokumentacijo za podporo in šele po izmenjavi ostrih pisem z goriškim županom smo dosegli simboličen prispevek.

STRAN 4*

TAJNIŠKO POROČILO

Preteklo je leto od zadnjega občnega zbora naše Zveze in prav je, da smo se spet zbrali, da nocoj podrobneje pregledamo opravljeno delo Zveze same pa tudi vseh društev in skupin, ki so članice te organizacije.

Od zadnjega občnega zbora Zveze, ki je bil 10. aprila lani, se je širši odbor sestel na devetih rednih mesečnih sejah, na katerih je bilo vedno sklepčno število članov.

PEVSKA DEJAVNOST

Med ustaljene pobude naše Zveze spada revija pevskih zborov Cecilijanka, ki je potekala v Kulturnem centru Lojze Bratuž v soboto, 22., in nedeljo, 23. novembra lani. Na slednji je sodelovalo 18 zborov, in sicer 11 iz Goriške, od katerih je bila moška pevka skupina iz Fare kot predstavnik italijanskega združenja USCI, trije s Tržaškega, dva iz Slovenije in po eden iz Kanalske doline in Koroške. 39. Cecilijanka je bila posvečena 60. obletnici smrti Lojzeta Bratuža in 70. obletnici rojstva tržaškega skladatelja Pavleta Merkuja. Letošnjo revijo je spremljala ocenjevalna komisija, ki sta jo sestav-

ljala glasbenika Ivo Jelerčič in Klavdij Koloini. Slednja sta nastopajočim zborom posredovala svoje strokovno mnenje in dala nekaj praktičnih nasvetov za nadaljnje delo.

Letos pa bo naša Zveza beležila okroglo obletnico prirejanja te revije, in sicer štiri-deseto. Ob tej priložnosti bo izdala brošuro, ki bo vsebovala oris delovanja nastopajočih zborov. Opremljena bo tudi s fotografijami.

Da je pevka dejavnost zelo razgibana med nami, pričča tudi dejstvo, da je letos med organizatorji pevске revije Primorska poje tudi naša Zveza. Revija se je začela v soboto, 14. marca, sklenila pa se bo 26. aprila. Koncerti, ki jih bo 27. bodo po naših slovenskih krajih tostran in onstran meje. Na njih bo nastopilo okrog 160 zborov.

Zveza ima v organizaciji dva koncerta: eden je bil preteklo nedeljo, 15. marca, v Štandrežu, naslednji pa bo prihodnje nedeljo, 22. marca, v KC Lojze Bratuž v Gorici.

Zveza slovenske katoliške prosvete sodeluje tudi s sorodnimi organizacijami, kot sta Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta in Krščanska kulturna zveza iz Celovca. Tako je decembra lani gostoval na Reviji tržaških zborov zbor Sedej iz Števerjana, na reviji Koroška poje v Celovcu marca letos pa moška pevka skupina Akord iz Podgore. Vsako leto se eden izmed naših zborov udeleži tudi Tabora slovenskih pevskih zborov v Šentvidu v Sloveniji. Lani je to srečanje potekalo 21. in 22. junija. Našo Zvezo je predstavljala zbor iz Štandreža, letos pa bo to srečanje 20. in 21. junija. Kar se tiče tega poglavja, pa še lepa novica. Mešani pevski zbor Hrast iz Doberdoba je lani prejel prvo nagrado na tekmovanju Naša pesem v Mariboru. Prav tako je prvo nagrado prejel na tekmovanju radijskih posnetkov revije Primorska poje 1997. Z naše strani gredo pevcem in pevovodju mešanega pevskega zbora Hrast, Hilariju

Lavrenčiču, najlepše in priske čestitke.

Mešani pevski zbor Rupa-Peč in moški pevski zbor Mirko Filej bosta konec meseca marca ponesla našo lepo slovensko pesem med slovenske izseljence v Berlin. Zborovodju Zdravku Klanjščeku in pevcem obeh zborov želimo veliko uspeha na turneji.

DAN SLOVENSKE KULTURE

Že vrsto let sodeluje naša Zveza pri soorganizaciji osrednje zamejske proslave ob Dnevu slovenske kulture. Tudi letos smo jo sooblikovali s Slovensko prosveto iz Trsta in Zvezo slovenskih kulturnih društev. Proslavi sta bili 6. februarja v Kulturnem domu v Trstu in 8. februarja v Kulturnem domu v Gorici. Izoblikovali so jo mešana pevka zbora Hrast iz Doberdoba ter Gallus iz Trsta, gledališka igralca Štefka Drolčeva in Janez Starina ter govornika Miroslav Košta v Trstu in Jurij Paljk v Gorici.

SODELOVANJE S KOROŠCI

Naša Zveza že vrsto let ohranja in utrjuje stike s Krščansko kulturno zvezo v Ce-

lovcu. Z njo potekajo običajne izmenjave ob Koroških dnevih na Primorskem in Primorskih dnevih na Koroškem. Tako so od 11. do 19. oktobra lani potekali Primorski dnevi na Koroškem. Slednje so oblikovali gojenci SCGV Emil Komel, mladinska dramska skupina iz Štandreža z igro *Vidi se, da je tvoja hči* ter mešani pevski zbor Lojze Bratuž. V Celovcu je bila predstavljena tudi knjiga *Gorica v slovenski književnosti* prof. Lojze Bratuž.

NATEČAJ MLADI ODER

Tudi letos je naša Zveza skupaj s Slovensko prosveto iz Trsta razpisala natečaj Mladi oder. Tako so v Peterlinovi dvorani v Trstu 9. februarja letos prejeli priznanje dramska skupina iz Štandreža, otroške dramske skupine iz Števerjana, Štmarva in Štandreža ter osnovni šoli iz Pevme in Štandreža.

GLEDALIŠKA DEJAVNOST

Poleg pevске dejavnosti je v društvih, ki so člani Zveze, zelo razgibana tudi gledališka. V letošnji sezoni so bile na odrskih deskah naših dvoran odigrane že tri predstave,

četrti pa je v pripravi. Tako smo z veseljem lahko beležili prijetne občutke v župnijski dvorani v Štandrežu, kjer je mladinska skupina zaigrala igro *Vidi se, da je tvoja hči*, odrasla skupina pa, pred kratkim, komedijo *Škopuh*. V KC Lojze Bratuž smo tudi bili veseli prijetnega in igrivega nastopa skupine društva Mirko Filej - Oder 90, ki nam je pred dobrim tednom prikazala komedijo *Dan oddiha*. Po Veliki noči pa bomo spet zaploskali na premieri, ki jo pripravljajo člani dramske družine društva Sedej iz Števerjana.

Poleg teh gojijo tudi pri ostalih društvih dramsko dejavnost z manjšimi deli, kot so enodejanke, recitali ipd. To pride v poštev predvsem pri domačih praznikih in recitalih, ki so tudi zelo pomembni pri rasti naše kulture.

Naj ob koncu še dodam, da se je v letošnji sezoni dramska skupina društva Štandrež udeležila 13. srečanja gledaliških amaterskih skupin, ki jih organizira Zveza kulturnih društev iz Nove Gorice. Predstavila se je s tremi deli in žela laskave ocene.

STRAN 4*

ŠTEVERJAN

SKPD F.B. SEDEJ

Delovanje našega društva je bilo od zadnjega občnega zbora Zveze do danes zelo živahno in raznoliko.

Mešani zbor se je 13. aprila 1997 predstavil na reviji Primorska poje v Cerknem. 25. maja je zbor pel pri maši v farni cerkvi v Kalu nad Kanalom, zvečer istega dne pa na Prazniku špargljev v Štandrežu. 7. junija je v Gabrjah sooblikoval, poleg domačega moškega zbora Skala, tradicionalni koncert na Borjaču. 21. junija je zbor pel v cerkvi sv. Ivana v Trstu in s tem lepim nastopom uspešno sklenil sezono. Letošnjo sezono je zbor začel pod vodstvom Bogdana Kralja in organista Hermana Srebrniča z nastopom ob otvoritvi Gorsetove razstave v Kulturnem centru Lojze Bratuž. 18. oktobra je bil zbor povabljen na pevsko revijo v Krmin. 1. novembra je zbor zapel pred spomenikom v Števerjanu in kasneje tudi na Jazbinah. Sledili so nastopi na Cecilijanki in na reviji cerkvenih pevskih zborov v Trstu.

V okviru društva deluje tudi otroški zbor pod vodstvom domačinke Valentine Humar. Sezono 96/97 so sklenili z materinskim dnevom, ki je bil v Sedejevem domu 20. maja. Otroški zbor je pripravil glasbeno pravljično *Medvedek Medo-medo*. V letošnji sezoni je zbor pel na Mali Cecilijanki. Pri nastopih je zbor na klavir spremljala Barbara Peršič.

Mladinski krožek društva F.B. Sedej ima poglobljeno nalogo, da družijo števerjansko mladino v raznih dejavnostih. 4. maja je Mladinski krožek sodeloval v Igrah brez meja, ki jih je organiziralo kulturno društvo Briški grič. Od 24. oktobra 1997 do 6. februarja 1998 je potekal Plesni tečaj v telovadnici domače osnovne šole. Za pusta je seveda pripravil voz za sprevod po vasi.

Ansambel Briški odmev je 5. julija nastopil na 27. festivalu domače glasbe Števerjan 97, 18. julija na 3. Večeru domačih viž v Sežani, 26. julija 1997 pa je imel nastop v Pevmi ob priložnosti baklade.

Društvo redno izdaja tudi svoje glasilo *Števerjanski vestnik*. Že sam naslov pravi, da je vsebina Vestnika posvečena dogajanju v vasi; v vsaki številki dobimo tudi duhovno misel, novice iz matičnega urada; nekaj je tudi politike, športa, kmetijstva in tudi za razvedrilo. Med novostmi, ki smo jih uvedli, so intervju s starejšo osebo iz vasi, kuhinjska stran in pa rubrika *Odprto okno*, v kateri dobijo prostor vsi tisti, ki želijo kaj napisati, komentirati ali izjaviti.

Dramska skupna že pridno vadi za novo predstavo, ki bo 19. aprila letos. Naj omenim še, da v okviru društva pridno deluje tudi mlajša dramska skupina, za katero

Franka Padovan

skrbi Kristina Corsi. Vsako leto se pripravi na prihod sv. Miklavža, na božičnico in materinski dan.

Lanski festival narodnozabavne glasbe Števerjan 97 je potekal od 4. do 6. julija. V petek, 4. julija, je nastopilo 9 ansamblov, v soboto, 5. julija, pa druga polovica. Med nedeljskim finalnim spredom in razglasitvijo nagradencev so bili naši gostje Beneški fantje. Društvo je ob Festivalu uredilo programsko knjižico, ki jo je izdala Zveza slovenske katoliške prosvete. V Sedejevem domu je bila v tem času tudi razstava slik Vilme Zotti iz Štandreža, ki izbira suho cvetje, trave, veje, liste in ustvarja kompozicije.

V okviru Prosvetnega društva Podgora delujejo MePZ Podgora in pevsko skupina Akord, ki ju vodi Mirko Špacapan, ter otroška in mladinska dramska skupina društva Podgora, ki nastopa v režiji Lidije Jarc.

MePZ Podgora sodeluje vsako leto na svečanostih pred spomenikom v Podgori 25. aprila in 1. novembra. 1. novembra poje še na pokopališču v Podgori ter ob grobovih goriških slovenskih zaslužnih mož, ki so pokopani na goriškem in mirenskem pokopališču. Zbor se vsako leto udeležuje: Cecilijanke, revije sv. Cecilije v cerkvi sv. Ignacija v Gorici, revije Primorska poje in Božičnice v goriški stolnici.

Od lanskega občnega zbora Zveze do danes je zbor nastopil še:

15. marca 1997: na reviji sv. Hilarija in Tacijana v goriški stolnici.

14. junija: na 21. reviji zborov, včlanjenih v USCI iz Gorice. Revija je potekala v občinskem gledališču v Trziču.

6. julija: pri praznovanju in maši v Št. Ilju na Koroškem. Po maši je zbor imel koncert slovenskih narodnih pesmi.

20. septembra: v Kobariču pri maši in na spominski svečanosti časnikarja in politika Andreja Uršiča.

V nedeljo, 4. maja, je bila v dvorani Sedejevega doma strokovna predstavitev knjige *Kamniti velikan na Soči*. Na večeru je nastopil mešani zbor Primorje iz Ajdovščine.

16. novembra 1997 je bila v Sedejevem domu tradicionalna prireditev ob zahvalni nedelji. Oblikovala sta jo otroški zbor in mladinski krožek. Sledila je tombola.

5. decembra 1997 je bilo v Sedejevem domu tradicionalno miklavževanje.

6. januarja letos je bila tradicionalna Božičnica, ki so jo oblikovali otroci s pomočjo Kristine Corsi in Martine Hlede. Sledila sta novoletna tombola in nagrajevanje natečaja *Moje jaslice*.

18. januarja 1998 smo imeli v gosteh zbor Brigata Alpina Julia. Koncert je zelo dobro uspel.

Letošnjo Prešernovo proslavo smo oblikovali skupaj z društvom Briški grič. Večer je nosil naslov *Po Gradnikovih poteh* in je potekal v domači osnovni šoli. Režijo je vodila Anka Černic. Na proslavi so sodelovali domači recitatorji, nonet Brda z Dobrovega in Marjan Breclj. Ta je bila v petek, 13. februarja.

V petek, 13. marca, pa smo priredili predavanje o raku in njegovi preventivi. Na večeru je predaval slovenski onkolog dr. Simon Špacapan.

14. novembra 1997 je bil tudi redni občni zbor društva.

Tudi v zadnjem letu je bilo delovanje Kulturnega društva Sabotin zelo pestro.

25. in 26. julija smo sodelovali z rajonskim svetom pri organizaciji nočnega pohoda skozi Pevmo, Oslavje in Štmaver in kulturno-družabnega večera ter sobotnega rock-koncerta, na katerem je nastopil tudi ansambel STM iz Štmavra.

26. oktobra se je 8. pohoda na Sabotin udeležilo kar 400 ljudi. Na Sabotinu ob ruševinah cerkve sv. Valentina je župnik Vojko Makuc daroval mašo, sodeloval pa je tudi domači moški zbor. Dan pred pohodom smo odprli razstavo *Svet v miniaturi* Pina Rivolta. V miniaturo smo si lahko ogledali predvsem kmečko orodje in posode, ki so jih uporabljali nekoč. Isti večer smo predvajali dokumentarni film in prisluhnili predavanju Matjaža Pintarja z naslovom *Stare obrti*. Pri organizaciji pohoda sta sodelovala tudi Rajonski svet in Goriški center za arheološke in zgodovinske raziskave.

9. novembra smo priredili praznik kostanja, na katerem je Matjaž Pintar predstavil dokumentarni film in predaval o romarski cerkvi Marijino Celje na Ligu.

Zahvalno nedeljo smo lani praznovali 16. novembra v Štmavru. Člani društva so pripravili voz, na katerem so s starim orodjem in posodami, ki so jih zbrali po vasi, prikazali pripravo vina. Tudi lani smo organizirali martinovanje in silvestrovanje.

ŠTMAVER - PEVMA

KD SABOTIN

Irena Ferlat

6. decembra smo imeli miklavževanje z nastopom otroškega zbora in članov Mladinskega odseka, ki so predstavili veselo igro v lastni režiji *Ni vse res, kar slišiš*.

Sodelovali smo pri organizaciji kulturno-družabnega večera 20. decembra ob zaključku leta, ki ga vsako leto prireja Rajonski svet.

Komisija si je ogledala jaslice pri družinah, ki so se pripravile: K sodelovanju smo povabili tudi družine iz sosednjih vasi Pevme in Oslavja. Najlepše jaslice smo nagradili 6. januarja. Ob tej priložnosti so bile na sedežu društva na ogled jaslice Marka Černica.

Sv. Valentina že nekaj let praznujemo kar tri dni. Letos smo večer 13. februarja posvetili dnevu slovenske kulture z recitacijo mladinskega

odseka, z nastopom otroškega in moškega pevkega zbora, odprli pa smo tudi zanimivo razstavo z naslovom *Lese-ne podobe*. Na njej so bili prvič na ogled umetniški izdelki Slavka Pahorja z Oslavja. V soboto, 14. februarja, je Milan Pahor, ravnatelj Narodne in študijske knjižnice v Trstu, predstavil knjigo krajevskih, ledinskih in vodnih imen na področju Štmavra, Pevme in Oslavja z naslovom *Od Poklona do Toplice*, katere avtor je Vlado Klemše. Knjigo je izdalo KD Sabotin v sodelovanju z Rajonskim svetom za Pevmo, Štmaver in Oslavje. Sodelovali smo tudi pri predstavitvi te knjige 25. februarja v Pevmi in 11. marca v Kulturnem domu v Gorici. Na sobotnem večeru je poleg domačega moškega zbora nastopil tudi moški pevski zbor Skala iz Gabrij. V nedeljo, 15. februarja, je lepo vreme privabilo v Štmaver res veliko ljudi, ki so lahko pokušili tudi tipične štmavrske štruklje. Televizija Koper je ob praznovanju sv. Valentina snemala vas, ruševine cerkve sv. Valentina na Sabotinu in kulturno delovanje v vasi za oddajo *Moja vas*.

Z letošnjim letom skrbi društvo tudi za rekreativno telovadbo za dekleta in žene iz vasi in okolice.

V lanskem letu je mladinski odsek društva ustanovil ansambel STM, s katerim je večkrat nastopil na sedežu društva in tudi na rock koncertih v Sovodnjah, Štandrežu, na Oslavju in v Pevmi. 19. aprila so organizirali celovečerno prireditev z nastopom moškega zbora Štmaver, skupine Veselih bratcev, predstavili pa so tudi v režiji Kazimirja Černica štiri veseloigre, katere so uprizorili tudi 1. maja na Prazniku frtalje v Rupji.

Ob vsakoletnem pustovanju so pripravili alegoričen voz, na pustno nedeljo pa so organizirali ples z domačim ansambлом STM in nagradili najlepše maske.

V okviru društva delujeta pod vodstvom Nadje Kovic tudi otroški in moški pevski zbor, ki sodelujeta na različnih prireditvah v vasi.

Otroški zbor je 25. aprila nastopil na prazniku Frtalje v Rupji, 8. decembra na Mali Cecilijanki, 4. januarja 1998 pa pri maši v bolnišnici Sv. Justa v Gorici.

Moški zbor je pel 25. aprila in 1. novembra pri spomeniku padlim v Pevmi, 21. avgusta pri maši v župniji Pija X. ob praznovanju farnega zavetnika, 28. septembra pa pri sv. maši v Zavodu sv. Družine ob praznovanju 90. rojstnega dneva msgr. Franca Močnika. Tudi lansko leto so nastopili na Cecilijanki (22. nov.), 26. decembra pa na božičnici v stolnici. 28. decembra so s petjem sodelovali pri maši v Zavodu sv. Družine.

Poleg že omenjenega delovanja društvo še vedno posveča veliko časa in truda urejanju in obnavljanju sedeža.

PODGORA

PD PODGORA

Sabina Antoni

Cecilijanki in na reviji Primorska poje. Oktet je v letošnji sezoni nastopil še:

19. julija 1997: na Pevski reviji v Rauscedu (PN), ki nosi naslov "Una cantada sot il porton". Na celovečernem koncertu je skupina izvajala slovenske, italijanske in furlanske narodne pesmi.

4. oktobra na odprtju razstave del Franceta Goršeta v Svečah na Koroškem.

19. oktobra na 2. reviji narodnih pesmi v Fari ob Soči.

3. novembra med mašo za pokojne lovce v cerkvi v Svetogorski četrti.

7. decembra na celovečernem koncertu v kraju Fiera di Primiero pri Trentu.

28. decembra na Božičnici v cerkvi na Vrhu.

8. marca 1998: na reviji Koroška poje v Celovcu.

Osrednje prireditve v organizaciji PD Podgora v letu 1997/98:

26. julija 1997 2. revija pevskih zborov Na Britofu, ki je potekala na stopnišču pred podgorsko cerkvijo. Na reviji so letos nastopili MoPS Akord, MePZ Podgora,

MePZ Corale di Ruscedo (PN) ter MePZ Gialuth iz Rovereda in Piano (PN).

6. decembra je bilo miklavževanje, na katerem so nastopili podgorski otroci ter otroci z Oslavja in iz Pevme, ki so včlanjeni v našo dramsko skupino, s šaloigro, ki jo je sestavila in zrežirala Lidija Jarc.

6. januarja 1998 je bil božični koncert z naslovom *Slava Bogu na višavah*. Na koncertu so sodelovali: MIPZ Vrh sv. Mihaela, MePZ Podgora, MoPS Akord ter recitatorji dramske skupine PD Podgora. Med koncertom so nastopajoče skupine izvajale božične pesmi slovenskih skladateljev in pesnikov.

15. marca 1998: prireditve ob Dnevu slovenske kulture, na kateri so nastopili MePZ Podgora, dramska skupina in otroci 5. razreda osnovne šole Josip Abram iz Pevme.

Pomembni točki med prireditvijo sta bili še odprtje prve razstave slik domačinke Albine Pintar in predstavitev zbirke poezij *Nedorečenemu* Jurija Paljka.

Naj omenim še, da obe dramski skupini, otroška in mladinska, nastopata vsako leto 25. aprila in 1. novembra pred spomenikom v Podgori.

GORICA

SKPD MIRKO FILEJ

Dramska skupina Oder 90 je v sklopu kulturnih srečanj nastopila meseca aprila 1997 v Cerknem v Sloveniji z igro *Krivda*. Vzpostavili smo dobre in obetavne stike, tako da skupino vabimo 29. marca letos v Kulturni center Lojze Bratuž.

Meseca aprila in maja je potekal v prostorih Kulturnega centra Lojze Bratuž tečaj dikcije in mimike, ki ga je vodil Janez Starina. Tečaj je bil odprt vsem. Izkušnja tega tečaja je bila povsem pozitivna, kajti pridobili smo nove člane, kakovostno pa smo izboljšali tudi našo igro in dikcijo.

Meseca novembra so člani Odra 90 napovedovali pripevski reviji Cecilijanka.

Decembra so nekateri člani aktivno sodelovali pri mi klavževanju v Kulturnem centru Lojze Bratuž in v okoliških vaseh.

15. oktobra so stekle vaje za novo igro *Dan oddiha*. Režijo je sprejel Darko Komac. Zelo zadovoljni smo tudi z zasedbo te nove komedije. Pri premieri, ki je bila 7. marca letos v Kulturnem centru

Danjela Klanjšček

Lojze Bratuž ob polni dvorani, so se na odru vsi izkazali, bodisi že znani obrazi kot novi igralci, ki so že takoj pokazali veliko občutljivost za igro.

Gledališka skupina Oder 90 je bila med vajami in je tudi zdaj z nastopi zelo angažirana. To je dokaz, da ima veliko potenciala, ki bi ga bilo vredno maksimalno izkoristiti.

GORICA

MoPZ MIRKO FILEJ

Od zadnjega rednega občnega zbora ZSKP dne 10. aprila lani je bila dejavnost moškega pevskega zbora Mirko Filej naslednja:

20. aprila 1997 se je zbor udeležil praznovanja v Mirnu ob 750-letnici prve omembe župnije Miren v sodelovanju z mešanim pevskim zborom Rupa-Peč. Koncert smo sklenili z družabnim večerom na Mirenskem gradu.

25. maja 1997 je potekal v Kulturnem centru Lojze Bratuž koncert v sodelovanju z mešanim pevskim zborom Rupa-Peč in pevskim zborom iz Kroke (Slovenija), ki nam je tako povrnili prijateljski obisk. Program, ki se je začel že v jutranjih urah z obiskom na Sv. gori, smo zaključili z družabnim večerom v Rupi.

31. maja smo za zaključek sezone bili gostje v Križevcih na Hrvaškem, kjer smo s petjem sodelovali pri izvajanju *Sonetnega venca* Ljubke Šorli v tamkajšnji cerkvi. Temu je sledil še samostojni koncert in nato večer v družbi predstavnikov krajevnih oblasti.

15. novembra 1997 je bil prvi nastop nove sezone, in sicer ponovitev *Sonetnega venca* Šorlijeve v Slovenj Gradcu. Potovanje v Slovenijo smo dopolnili naslednji dan s kulturnim programom in z obiskom nekaterih cerkva in zanimivosti na Koroskem. V nedeljo zjutraj pa smo še sodelovali pri maši v Slovenj Gradcu.

22. novembra je bil na vrsti nastop na tradicionalni reviji Cecilijanka v KC L. Bratuž.

Andrej Čevdek

28. novembra smo se udeležili italijanske Cecilijanke na Travniku.

7. decembra je bila na vrsti peta maša in nato koncert v Cerovem v Sloveniji, kamor smo bili že drugič zaporedoma povabljeni.

15. decembra smo kot običajno v tem času imeli peto mašo za rajne pevce naše zbora, tokrat v Rupi.

23. in 26. decembra sta bila na vrsti božična koncerta v goriški stolnici.

18. januarja smo novo leto pričeli s sodelovanjem pri maši staroslovanskega obreda v Štandrežu.

8. februarja je bila ponovitev iste maše v Komnu v Sloveniji.

8. marca smo sodelovali pri izvedbi *Sonetnega venca* pesnice Šorlijeve v cerkvi pri sv. Ivanu v Trstu.

GORICA

MePZ LOJZE BRATUŽ

Kot smo že lani poročali, se je sestava zbora temeljito spremenila. Pristopili so novi pevci in vrnili so se nekateri, ki so že pred leti peli v zboru. Polagoma smo se prilagodili zahtevam in načinu dela novega dirigenta Stojana Kureta. Medtem ko smo bili lani še v preizkusni fazi, lahko letos že poročamo o vpeljanem delu. Zbor postaja bolj samozavesten in zadobiva svojo identiteto. To se je že začelo odražati v petju. Pevci se morajo namreč med seboj spoznati, da postane delo skladno in da dobi izvajanje tiste odtentke in občutke, za katere ni dovolj samo vaja. Mladi

Miloš Čotar

pevci ne hodijo na vaje samo iz neke dolžnosti, temveč iz veselja do petja in družbe.

Tudi v tem letu se je nadaljevalo uspešno sodelovanje s Centrom za glasbeno vzgojo Emil Komel. Zbor vadi dvakrat tedensko. Nastopil je 20. junija 1997 pri sv. Ivanu v Gorici z Vivaldijevim *Magnificatom* in z istim programom v Železni Kapli na Koroskem 19. oktobra 1997. Dne 25. januarja 1998 je zbor nastopil s koncertom Merkujevih pesmi v Kobaridu, 4. februarja 1998 pa je pel pesmi istega skladatelja v Kulturnem centru Lojze Bratuž ob 70-letnici rojstva Pavleta Merkuja. 14. marca je sodeloval pri reviji mestnih zborov v čast goriških patronov sv. Hilarija in

Tacijana v goriški stolnici. Ob tej priložnosti je zapel pet Merkujevih nabožnih pesmi, ki so prirejene po ljudskih napevih iz Benečije in Režije.

2. marca 1998 je bil sklican občni zbor, na katerem je bil izvoljen nov odbor. Na prvi seji je bil za predsednika imenovan Marko Terčič.

Kot vsa društva se mora tudi naš zbor soočiti predvsem s finančnimi težavami. Upamo seveda na boljše čase. Z resnim delom in lepimi nastopi si moramo pridobiti še nove pevce in čimveč poslušalcev ter simpatizerjev, ki bodo razumeli, da je naša prisotnost v mestu važna in potrebna.

GORICA

RADIO GLAS - SLOVENSKI ODSEK

Z novim letom 1998 so slovenske oddaje na privatni radijski postaji v Semeniški ulici prestopile prag svoje dvajsetletnice. Dosegli smo častljiv jubilej, ki pa ga sodelavci še nismo praznovali, saj nas je poldrugo leto trajajoča mora polurne oddaje očitno bolj prizadela, kot si to sami priznamo.

Slovenska prisotnost se je obdržala skozi vsa leta kljub najrazličnejšim težavam, ki so v tej ali oni obliki vedno spremljale to delovanje. O večjih težavah, skozi katere je morala naša skupina, smo sproti obveščali javnost prek časopisja, tako tudi v preteklem letu. Zadnje med temi so bile, kot znano in že omenjeno, drastično skrčenje

slovenske radijske prisotnosti na nemogoče pol ure in okvare radijskih aparatov, ki so nam onemogočale dostojno oddajanje v že tako kratkem času. Tudi v teh skrajnih omejitvah smo slovenski sodelavci vzdržali poldrugo leto z velikim potrpljenjem in z upanjem, da se bo vendarle kaj premaknilo.

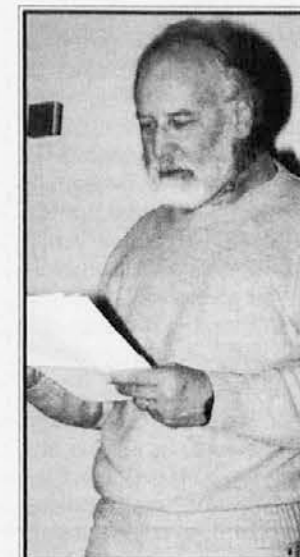
Po zaslugi gospoda Kazimirja Humarja smo dočakali 8. december, ko so nam sporočili, da lahko spet oddajamo za okroglo uro. Za nas je bil to praznični dan. Od takrat so govornice oddaje bolj zaživele. Že prej je bila redna Ankina oddaja ob petkih "Običaji in navade ob praznikih na Slovenskem". Anki dolgujemo veliko priznanje, ker je edina vztrajala s svojo

oddajo tudi v najhujših časih. Ob sredah so ponovno na sporedu drobci iz naravoslovnega, zgodovinskega, duhovnega in drugačnega kulturnega življenja s spremenjenim naslovom *Pogled v dušo in svet*. To oddajo izmenično pripravljata sredna sodelavca.

Ostali sodelavci so zvesto ostali na svojih mestih za glasbene oddaje, vendar radijski teden ni še polno stekel kot v preteklih časih in razen v omenjenih dneh ni drugih govornih oddaj.

Suša je tudi s poslušalci, ki se neposredno oglašajo. Vsiljeni kratki čas za oddaje je vplival tudi nanje. Naše oddaje so od 8. decembra na sporedu vsak dan, razen ob nedeljah, od 20. do 21. ure. Sodelavcev je bilo v preteklem letu deset, dva od teh sta bila pred mikrofonom za krajšo dobo.

Kako bo v prihodnje, je pač težko napovedati. Ra-

Danijel Čotar

čunati moramo na nekatere dejavnike, ki so neodvisni od naše volje.

Zaenkrat še vztrajamo, ker nam je na radiu in v tej delovni skupini še vedno lepo in vidimo še nekaj smisla v tem našem delu.

DOBERDOB

SKD HRAST

Maurizio Peric

13. in 14. septembra je bila v Novi Gorici osrednja proslava ob 50-letnici priključitve Primorske k matični domovini. V soboto, 13., je bil na sporedu koncert primorskih pevskih zborov, nosilec Zlate plakete mesta Maribor, ki so jo dosegli na pevskem tekmovanju Naša Pesem 97. Naslov

večera je bil Zlati Primorci '97. V nedeljo, 14. septembra, pa je zbor pel na osrednji slovenski ob navzočnosti predsednika republike Slovenije Milana Kučana.

26. septembra je zbor nastopil na reviji "Provincia in sieme" v Boljuncu.

4. oktobra je zbor pel v Izoli na 10. mednarodnem srečanju pevskih zborov, ki ga prireja italijanska samoupravna narodna skupnost iz Izole.

18. oktobra je sledil nastop v Sacileju na enajsti reviji polifonije Cantica.

25. oktobra je zbor pel v Kobaridu na povabilo italijanskega konzulata v Kopru pri maši za vse umrle v prvi svetovni vojni.

23. novembra pa je bila že na vrsti revija Cecilijanka.

5. decembra je v župnijski dvorani potekalo miklavževanje. Otroci so predstavili igri-

co *Sv. Miklavž v Doberdodu* na besedilo Zore Piščanc in Marize Perat. Za režijo so poskrbele Marta Ferletič, Majda Gergolet in Mateja Černic.

20. decembra je zbor nastopil v župnijski dvorani v Doberdodu na božičnem koncertu, ki ga je priredila godba na pihala Kras.

21. decembra pa se je mešani pevski zbor Hrast podal v kraj Carpesico blizu mesta Vittorio Veneto na 11. božični koncert, ki ga organizira tamkajšnja župnijska skupnost.

23. decembra je bila v Kulturnem centru Lojze Bratuž predstavitev zgoščenke *Veseljaki*, ki jo je posnel otroški pevski zbor pod vodstvom Lucije Lavrenčič.

6. in 8. februarja t.l. je mešani pevski zbor nastopil v Trstu in Gorici na skupni proslavi Dneva slovenske kulture.

15. februarja letos pa je zbor Hrast pel v Kopru na nagradnem koncertu radijskih posnetkov Primorske poje '97. Zbor je namreč zmagal v kategoriji mešanih zborov.

S 1. STRANI

TAJNIŠKO POROČILO

PUBLIKACIJE

Zveza je skupaj s štandredškimi društvom izdala publikacijo z naslovom *Štandredž samostojna občina*. Delo je napisal dr. Damjan Paulin. V načrtu pa ima Zveza še publikacijo ob 40. reviji Cecilijanka, o desetih letih delovanja društva Sabotin iz Štmarice ter nadaljevanje o štandredški zgodovini, ki jo pripravlja društvo Štandredž.

V jeseni, in sicer oktobra, bo predstavitev pesmarice sodobnega skladatelja Štefana Maurija. Delo je opremil slikar Pavel Medvešček. Še ena pesmarica je v pripravi, in to so skladbe goriškega skladatelja Mirka Renerja.

RAZSTAVE

V letu 1997 je potekala stoletnica rojstva slikarja Franceta Goršeta, ki je nekaj let bival v Gorici in Trstu. Zveza se je poklonila njegovemu spominu z razstavo njegovih del v atriju KC Lojze Bratuž. Na odprtju razstave, ki je bila 1. oktobra lani, je o umetniku spregovorila dr. Verena Koršič Zorn, ki je oblikovala tudi katalog. Priložnostne pesmi je zapel mešani pevski zbor F.B. Sedej iz Števerjana.

Na podobni razstavi slikarja Franceta Goršeta v Svečah na Koroškem je sodelovala pa moška pevski skupina Akord iz Podgore.

Z društvom Ars iz Gorice je Zveza pripravila razstavo del umetnika Pavla Medveščka, in to v Katoliški knjigarni na Travniku v Gorici. Razstava je bila na ogled od 1. decembra 1997 do 10. januarja letos.

POKLON PADLIM

Tudi v preteklem letu so se člani odbora Zveze poklonili žrtvam v Gonarsu s polaganjem venca ob 1. novembru. S petjem je sodeloval mešani pevski zbor iz Podgore, ki se je isti dan poklonil tudi posmrtnim ostankom prof. Mirka Fileja, ki sedaj počiva na pokopališču v Štarančanu.

RADIO GLAS

Še nekaj se mi zdi pomembno omeniti, in sicer slovenske oddaje na Radiu glas. Po težavah, ki so se zvrstile v zadnjih dveh letih, beležimo sedaj majhen napredek. Prejšnjim 30 minutam slovenskih oddaj na Radiu glas so namenili še drugih trideset. Tako potekajo sedaj enourne slovenske oddaje, ki so na sporedu vsak večer, razen ob nedeljah, od 20. do 21. ure.

Ob koncu bi se rada zahvalila najprej našemu predsedniku dr. Damjanu Paulinu za vsestransko skrb in vodstvo naše ustanove in potem še vsem odbornikom, ki so redno sodelovali in pripomogli k izpeljavi začrtanega dela Zveze, pa tudi vsem članom društev in organizacij, ki so s svojim delom in vztrajnostjo obogatili našo kulturno rast.

ŠTANDREŽ

PD ŠTANDREŽ

Dramska skupina je lani 13. aprila gostovala v Mačkolljah s celovečerno igro *Sreča na kredit* Marcela Francka. Z isto igro so nastopili 20. aprila pri Sv. Ivanu v Trstu, 26. oktobra v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici in 6. decembra v Braniku.

Poleg celovečerne igre je dramska skupina uprizorila tri enodejanke, s katerimi je nastopala na vaških in drugih praznikih. Na Prazniku špargljev, in sicer 1. junija, so uprizorili enodejanko *Čudna bolezen*, 16. junija so gostovali na Vrhu sv. Mihaela na povabilo domačega mladinskega zbora z igro *Človek brez smeha*. Z isto so nastopili 27. junija na Občinskem prazniku na Peči in 28. septembra v Zavodu sv. Družine v Gorici. Novembra lani je društvo organiziralo Veseli večer, na katerem so igralci predstavili vse tri enodejanke: *Človek brez smeha*, *Čudna bolezen in Ropar s čírom*. Z istim programom so nastopili decembra na 13. srečanju goriških ljubiteljskih gledaliških skupin v Biljah.

14. februarja letos pa so postavili na oder Moliérove komedijo v dveh delih *Skopuh*. Igro so ponovili naslednji dan vedno v Štandredžu, 1. marca v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici in 8. marca v Grgarju.

Lani se je z amaterskim gledališčem ukvarjala tudi mladinska dramska skupina, ki deluje v okviru PD Štandredž. 19. aprila so se mladi igralci predstavili s komedijo *Norme Šerment Vidi se, da je tvoja hči - Igra o naših skupnih problemih*. Z isto so nastopili

Martina Nanut

18. oktobra v Globasnici v okviru Primorskih dnevov na Koroškem, 16. novembra v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici in 20. decembra v Grgarju na 13. srečanju ljubiteljskih gledaliških skupin.

RUPA-PEČ

PD RUPA-PEČ

Prosvetno društvo Rupa-Peč je v prejšnji sezoni imelo naslednje delovanje:

20. aprila je MePZ Rupa-Peč organiziral pevski koncert ob 750-letnici prve omembe župnije Miren v cerkvi v Mirnu.

25. in 27. aprila ter 1. maja je društvo organiziralo tradicionalni Praznik fitalje s kulturno-zabavnim programom.

19. maja je zbor nastopil na Vrhu sv. Mihaela na Gregorčičevi proslavi.

25. maja sta MePZ Rupa-Peč in MoPZ Mirko Filej gostila MePZ iz Kroke. Koncert zborov je potekal v Kulturnem centru Bratuž v Gorici.

14. junija se je zbor srečal z zboroma iz Vrtojbe in Dobove. Srečanje je potekalo v Rupi.

28., 29., 30. in 31. avgusta je društvo organiziralo izlet v Umbrijo.

7. septembra je zbor pel na prazniku sovođenjskih krvodajalcev ob njihovi 20-letnici.

14. septembra je bil Dan bolnika v Rupi.

28. septembra je bila v Mirnu osrednja proslava ob 750-letnici prve omembe župnije Miren. Zbor je pel pri maši skupaj z domačim cerkvenim pevskim zborom.

8. novembra so se člani zbora Rupa-Peč in njihovi prijatelji zbrali na martinovanju.

9. novembra je bila v Rupi zahvalna nedelja. Člani zbora so okrasili voz s pridelki.

22. novembra je zbor nastopil na pevski reviji Cecilijanka.

5. decembra je bilo v Rupi miklavževanje. Nastopila sta

MePZ Štandredž je poleg vaških praznikov nastopil 17. junija na odprtju razstave o obdobju samostojne štandredške občine leta 1866-1927. 21. junija je gostoval na sobotnem večeru slovenskih zamejskih zborov v Šentvidu pri Stični, naslednji dan pa na taboru skupno z drugimi zbori. 12. julija so v Štandredžu odprli balinarski center; program je popestril tudi naš zbor najprej samostojno, nato skupno z zborom Oton Župančič. Kot je že tradicija, je zbor 23. novembra nastopil na nedeljskem večeru revije Cecilijanka v Kulturnem centru Lojze Bratuž, 28. novembra pa na italijanski Cecilijanki v cerkvi sv. Ignacija na Travniku. V božičnem času je nastopil na tradicionalnem Prazniku miru in prijateljstva v organizaciji štandredške rajonske konzulte in vaških društev, 23. decembra na božičnem koncertu v stolni cerkvi v organizaciji goriške občine in 26. decembra vedno v stolni cerkvi na koncertu božičnih pesmi v organizaciji ZCPZ iz Gorice.

7. februarja letos je ŠD Juventina slavilo 50-letnico

ustanovitve. Na proslavi je nastopil tudi naš zbor; 27. februarja pa v organizaciji domačih društev je zbor sodeloval na Prešernovi proslavi.

Skupina mladih je s petjem popestrila program 1. novembra med polaganjem venca vojnim žrtvam in 16. novembra ob zahvalni nedelji.

Poleg tradicionalnih prireditvev in nastopov je društvo izdalo knjigo Damjana Paulina: *Štandredž samostojna občina v letih 1866-1927*. Publikacija je v aprilu predstavila prof. Lučana Budal. V tem okviru je bila 17. junija v prostori župnijskega doma Anton Gregorčič odprta tudi razstava dokumentov, fotografij in predmetov.

24. in 25. maja ter 31. maja in 1. junija je potekal Praznik špargljev. Na programu so bili ex-tempore, kulturni program z MePZ F.B. Sedej iz Števerjana, domača dramska skupina, mladinski pevski zbor Štandredž in Oton Župančič ter mladinski zbor z Vrha sv. Mihaela, 2. razred OŠ F. Erjavca iz Štandredža, ritmična skupina ŠD Dom iz Gorice

in tekmovanje v pritrkovanju. V okviru praznika je bil letos prvič razpisan fotografski natečaj.

15. novembra je PD organiziralo tradicionalno martinovanje, 5. decembra pa so otroci OŠ F. Erjavca pripravili igro na pričakovanje sv. Miklavža, sledilo je obdarovanje otrok. 4. januarja je rajonski svet organiziral, v sodelovanju z domačimi društvi, šolo in župnijo, baklado *Za en smehljaj*, ki je potekala po štandredških ulicah. Izkupiček je bil namenjen organizaciji za raziskovanje, zdravljenje in pomoč otrokom z rakastimi obolenji.

9. februarja so v Trstu podelili priznanje Mladi oder. Tega priznanja so bili deležni: dramska skupina za igro *Sreča na kredit* in *Čudna bolezen*, mladinska skupina za igro *Vidi se, da je tvoja hči* ter OŠ F. Erjavca za igrico *Miklavž prihaja*.

V nedeljo, 15. marca, pa je potekala v župnijski dvorani v Štandredžu revija Primorska poje 1998.

LAŠKO

SKRD JADRO

Društvo Jadro je v letu 1997 praznovalo z raznimi prireditvami svojo 10-letnico. V ta namen so bile, poleg tradicionalnih, še druge značilne prireditve. Dan slovenske kulture je bil namenjen srečanju z beneško stvarnostjo. V ronški občinski knjižnici smo odprli razstave treh slikarjev. Prvi je bil domačin Ivo Petkovšek, ki ga je predstavil Jurij Paljk, član našega društva. Paljk je predstavil tudi Goričana Davida Faganela, medtem ko je Claudia Giannattasia iz Tržiča predstavil Silvano Sau, časnikar RTV Koper. Sledili so še večeri z Brunom Volpijem - Lisjakom, ki je govoril o lovu na tune v Tržaškem zalivu, z Vladom Klemšetom o narcizah pod Golico, s psihologom Viljemom Ščuko o spolni vzgoji pri otrocih, s prof. Angelom Filipuzijem, ki je predstavil svojo knjigo "Origini e cause delle attuali sciagure d'Italia", s prof. Marinko Pertot o Soči kot biološkem pragu in z Marjanom Likarjem o Gallusovih krajih in Šentviški planoti. Predstavili smo dve zbirki poezij, in sicer knjižico *Nedorečenemu* Jurija Paljka in *Agoni-e solitudini* Liliane Visintin, ter osmo številko društvenega glasila *Jadro*. Organizirali smo koncert latinsko-ameriške glasbe priznanega brazilskega kitarista Alberta Chicaybana, božični koncert mešanega zbora iz Zgonika, ki ga vodi Tone Kostnapfel, in nastop mešanega zbora Podgora, ki je pel na Prešernovi proslavi. Zbor vodi Mirko Špacapan, ki je tudi imel slavnostni govor.

Samantha Peric

Skrb društva je namenjena tudi otrokom. Priredili smo poletni center s pomočjo učiteljice Barbare Jelen, miklavževanje s sodelovanjem šole, vrtca in skupine otrok iz Štandredža ter srečanje vseh nekdanjih učencev slovenske osnovne šole, ki je potekalo na Križadi nad Poláčem (Doberdobska planota). Imeli smo tudi srečanja s predstavniki pobratene občine Metlika ter družabnost ob svetoivanskem kresovanju. V okviru društva deluje knjižnica. Letos potekata dva vzporedna tečaja slovenskega jezika za odrasle. Ob praznovanju lanske desetletnice delovanja društva je klekljarski odsek pripravil posebno razstavo čipk ob sejmu Agosto rončese.

Valentina Pahor

dramski odsek iz Gorice z igrico *Miklavž prihaja* in otroški zbor.

26. decembra je zbor sodeloval na Božičnici v stolnici.

16. januarja 1998 je zbor pel ob otvoritvi razstave del slikarja Andreja Kosiča.

27. februarja je društvo priredilo Prešernovo proslavo z recitalom pesmi iz pesniške zbirke *Nedorečenemu* pesnika Jurija Paljka. Zbirko je predstavil Danijel Devetak. Slavnostni govornik je bil Jurij Paljk.

1. marca je zbor pel na reviji Sovodenjska poje.

Otroški zbor Rupa-Peč vodi Tanja Kovic. Ob nastopih zbor spremlja Majda Klemš. Zbor je pel na Prazniku fitalje, miklavževanju v Rupi, Mali Cecilijanki, pri maši na Peči in ob dnevu Sv. družine.

REVIJA "PESEM MLADIH" V KULTURNEM DOMU

GLASBA KOT DEL CELOSTNE VZGOJE OTROK IN MLADIH

IVAN ŽERJAL

V nedeljo, 22. t.m., je bila velika dvorana tržaškega Kulturnega doma nabito polna. V osrednjo tržaško slovensko gledališko hišo je namreč prišla množica otrok, mladih ter njihovih staršev, sorodnikov in prijateljev, da bi se udeležili 28. revije otroških in mladinskih pevskih zborov Pesem mladih.

Revija od leta 1971 prireja Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta, ki, kot piše v spremni zbiranki, je v vseh letih posvečala skrb zlasti "mlajšim članom naše narodne skupnosti, ki se družijo v otroških in mladinskih zborih. Njim je namenjena vsa letoletna Pesem mladih, ki je tudi pokazatelj splošnega zanimanja in prizadevanja za lepo petje."

Na letošnji reviji je bil dan poudarek pomenu, ki ga ima glasba (predvsem v obliki petja in plesa) pri oblikovanju celostne vzgoje otrok in mladih. O tem je v svoji uvodni misli spregovorila pevovodkinja Lučka Križmančič. Ravno tako vzgoja, je dejala, bo otrokom in mladim omogočila, da se bodo lahko soočili v svetu, ki ga vedno bolj zaznamuje globalna komunikacija, in da bodo jutri nosilci glasbene in širše, celostne kulture.

Na odru Kulturnega doma se je, ob povezovanju Marijana Kravosa, zvrstilo dvanajst otroških in mladinskih pevskih zborov. Kot prvi je nastopil zbor didaktičnega ravnateljstva pri Sv. Jakobu pod vodstvom Lučke Križmančič in ob spremljavi Stefana Joba (violina) in Tamare Ražem (klavir). Sledili so mu deški pevski zbor Vesela pomlad pod vodstvom Franca Poharjača ter ob spremljavi Martina Vremca (klavir) in Loren-

FOTOKROMA

za Stefanija (kitara), otroški pevski zbor A.M. Slomšek iz Bazovice pod vodstvom Zdenke Križmančič in ob klavirski spremljavi Tamare Ražem, OPZ Zvonček z Repentabra pod vodstvom Toneta Bedenčiča in ob klavirski spremljavi Loredane Guštin, OPZ celodnevne osnovne šole Mara Samsa od Domja pod vodstvom Davida Žerjala in ob klavirski spremljavi Alenice Zobec ter OPZ Vesela pomlad z Opčin, ki ga vodi Zdenka Križmančič, ki je tudi zaključil prvi del revije.

Drugi del sporeda so otvorili učenci osnovne šole Franca Bevk z Opčin, ki so pod vodstvom Ane Lokatos upri-

zorili Ples klic dobrote, sledili pa so jim OPZ OŠ Fran Milčinski s Katinare pod vodstvom Nicolette Stanco in Annemarie Batič in ob spremljavi Beatrice Zonta (klavir) in Mateja Nadliška (harmonika), OPZ Fran Venturini od Domja pod vodstvom Suzane Žerjal in ob spremljavi Vesne Zuppin (klavir) in Marka Mattietija (baterija), OPZ Vigred iz Šempolaja pod vodstvom Eve Ciuk in ob klavirski spremljavi Gorana Obada, OPZ Kresnice od Sv. Ivana pod vodstvom s. Karmen Koren in ob klavirski spremljavi Bogdana Kralja ter mladinski zbor Vesela pomlad pod vodstvom Martina Vremca in ob klavirski spremljavi Jane Drasič.

gram. Zelo praznično in slovesno pa je zazvenela zaključna skupna pesem, in sicer Veseli ringaraja, ki jo je na besedilo Ljubke Šorli uglasbil Zorko Harej. Združeni zbori so jo zapeli pod vodstvom Suzane Žerjal in ob spremljavi članov orkestra Synthesis 4 (za pripravo in instrumentalno priredbo je poskrbel Klavdij Furlan).

Omeniti je treba, da se je revije Pesem mladih udeležilo tudi več uglednih gostov, med katerimi škofov vikar msgr. Franc Vončina, predsednik Slovenske prosvete Marij Maver, ravnatelj Glasbene matice prof. Bogdan Kralj in drugi.

Na letošnji reviji so se posebej izkazali OPZ Fran Venturini od Domja, OPZ Kresnice od Sv. Ivana, OPZ katinarske šole ter deški in mladinski zbor Vesela pomlad, ki so prikazali prav dober nastop. Najbolj ljubki in simpatični pa so bili mali pevci osnovne šole Mara Samsa, ki so na hudo mušen način podali svoj pro-

OBVESTILA

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV-TRST v soorganizaciji s SOMP Vesela pomlad in Marijaniščem prireja od 17. avgusta do 4. septembra 1998 Poletne pevске tedne v Marijanišču na Opčinah, Narodna ul. 89. Kdor se želi udeležiti, naj pošlje prijavnico do 30. aprila 1998 na naslov: SOMP Vesela pomlad, Narodna ulica 89, 34016 Opčine. Pohitite s prijavo, ker je število mest omejeno!

MLADI V odkrivanju skupnih poti obveščajo, da so na razpolago informacije o izletih za mlade: v Maribor (dvodnevni izlet v organizaciji MOSP 22. in 23. aprila), v Dalmacijo in Dubrovnik (v organizaciji ZKS: 25.-28. 4.), v Gardaland (v organizaciji SAS, 27. 4.), v München (nakupovalni izlet v organizaciji SAS: 29. 4.), v Istro (v organizaciji MMM: 1. 5.), v Bratislavo (v organizaciji ŠOU: 29. 4.-3. 5.), v Neapelj, Capri (v organizaciji ŠOU: 29. 4.-3. 5.), v Berlin (ŠOU: 25.-30. 4.), v Krakov (ŠOU: 24. 4.-2. 5.), na Dansko (ŠOU: 25. 4.-2. 5.), v Amsterdam (ŠOU: 27. 4.-3. 5.), v Pariz (ŠOU: 24.-30. 4.), na koncert Rolling Stones (ŠOU: 28. 5.). Vse informacije dobite na sedežu Slovenske prosvete, ul. Donizetti 3, tel. št. 370846 (Alenka).

MLADI V odkrivanju skupnih poti (ul. Donizetti 3) obveščajo, da bo ponovitev musicala Andrewa Lloyda Webbra Jesus Christ Superstar v slovenskem prevodu ter izvedbi mladih pevcev in pevk iz Dravelj in okolice 27. marca in 1. aprila ob 20. uri v Mušičevi cerkvi v Dravljah.

SLOVENSKA GLASBENA šola / Koncertna pobuda - Rojan razpisuje natečaj za izvirno še neobjavljeno komorno skladbo za glas in instrument s slovenskim besedilom. Natečaj je namenjen mladim (starost do 35 let) slovenskim zamejskim glasbenikom / skladateljcem. Dela je treba posredovati do 31. maja letos v dvojniku in z geslom na naslednji naslov: Slovenska glasbena šola / Koncertna pobuda - Rojan, ul. Cordaroli 29 - 34135 ROJAN - TRST. Priložiti je treba v zapečateni ovojnici ime in priimek, naslov in geslo. Skladbe bo ocenila komisija treh priznanih zamejskih glasbenikov. 1. nagrada znaša 300.000 lir; 2. nagrada znaša 200.000 lir; 3. nagrada znaša 100.000 lir. Nagrajene skladbe bodo izvajali na letošnjem drugem jesenskem glasbenem srečanju mladih v Rojanu.

V ČETRTEK, 2. aprila, bo ura molitve z mašo za duhovne poklice, mladino in družino v barkovljanski cerkvi z začetkom ob 16. uri. Vodil bo g. Jože Špeh. Vabita Slovenska Vincencijeva konferenca in Klub prijateljstva.

NA OLJČNO nedeljo bodo člani in članice Slovenske Vincencijeve konference ponujale pred cerkvenimi vrati v svojih župnijah okrašene oljčke. Prostovoljni prispevki zanje bodo v prid potrebnim družinam in posameznikom.

SLOVENSKO DOBRODELNO društvo bo podelilo Flajbanove nagrade in študijske podpore za ak. leto 97/98 v petek, 3. aprila, ob 18. uri na sedežu društva v ul. Mazzini 46, 1. nadstropje.

SOŽALJE

Slovenska župnijska skupnost in cerkveni zbor od Sv. Ivana izrekata g. Milanu Nemacu ob izgubi drage tete občuteno sožalje.

DAROVI

ZA NOVI glas: Simon Prešeren 30.000.

V SPOMIN na Terezo Šorli daruje M.B. 40.000 lir za Marijin dom v ul. Risorta 3.

ZA LAČNE otroke v misijonih: K.K. 50.000 lir.

ZA CERKEV v Nabrežini: Visintin 35.000; Švab 35.000; Uršič 35.000; Rudež 20.000; Gollia 35.000; Slavec 50.000; Sacco 50.000; Gruden 50.000; Zavadlal 15.000; Fuks 50.000; v spomin na pokojnega Ivota Fuks daruje Lidija Radovič 50.000; Marcucci 100.000; Devetak 10.000; Caharija 15.000; Pertotti 20.000; Rudež 100.000; E. Gruden 35.000.

OB ROJSTNEM dnevu drage mame Marije Glavič-Slama daruje Magda 100.000 za Mladiko.

V SPOMIN na Valerijo Žerjal-Marafatto darujeta Dušan in Erminija 30.000 lir za CPZ od Sv. Ivana.

ODMEV NA ČLANEK O PRAZNOVANJU SV. JOŽEFA V SESLJANU

Bilo je davnega lega 1952, ko sem se preselil v Sesljan, ki je takrat imel morda 30 hiš, seveda samih domačinov. "Staroselci" so nas gledali postrani, saj smo se "vsilili" iz Nabrežine. Kmalu so nas sprejeli za svoje-domačine in za nas se je začelo normalno življenje ob vsakdanjih skrbih in vaških zabavah, kot so igranje na "skriv", na lov in seveda pohajkovanje po gmajni, kjer sedaj stoji naselje Sv. Mavra. Sesljan je tedaj slovel, razen po morskem kopališču, še po slovesnem praznovanju vaškega zavetnika sv. Jožefa, ko so se v majhni cerkvi zbrali vsi domačini in še mnogi vaščani iz bližnjih vasi. Cerkvica, sicer last devinskih princev, je bila tedaj nabito polna in res je bilo prijetno prisostvovati verskim obredom.

Časi so se spremenili, Sesljan je danes najbolj obljudena vas v občini, domačinov je le še za spoznanje, prišli so istrski begunci ter premož-

nejši Tržačani, ki hrepenijo po čistem zraku in seveda po kraških lepota. Slovenske maše so le, ko se dobi kak prostovoljen duhovnik, da bere mašo tistim 15 do 20 vztrajnim vernikom. Zadnje čase nam je nadškof poslal hrvaškega duhovnika, ki se resnično trudi, da bi skrbel za slovenske vernike tako v Sesljanu kot za župnišče v Mavhinjah. Devinski dekan don Ugo se je potrudil, da bi novemu sobratu pripravil čim ugodnejši prostor, tako župnišče v Mavhinjah kot cerkev v Sesljanu, ki je bila res v razpadajočem stanju. Cerkvico je popravil, kot smo v našem listu že brali, mavhinjsko župnišče pa obnavljajo in vse to v glavnem s prostovoljnimi delom župljanov, med katerimi pa je bore malo avtohtonih domačinov.

Pa vendar, prejšnji četrtek je bila sesljanska cerkvica ponovno polna kot že leta ne, imeli smo namreč slavnostno

sv. mašo, da skupno počastimo zavetnika. Somaševali so trije sobrati: dekan g. Ugo, g. Giorgio, sicer župnik v Devinu, in g. Josip, novi župnik za Mavhinje in Sesljan. Na novem koru je pel italijanski zbor, medtem ko so domačini s pesmijo hvalili Gospoda pod korom. Dekan g. Ugo je z izbranimi besedami pozval vse vernike in sploh vse, da že enkrat pozabimo na to, kar nas razdvaja in naj v skladu s Kristusovim naukom končno zaživimo v slogi in medsebojni ljubezni ob spoštovanju vsak svojih posebnosti. Mislim, da smo vsi odšli bogatejši s četrkove slovesne maše, saj je bilo prvič (vsaj zame), da smo skupno domačini (neznatna manjšina), Istra-

ni in novonaseljenci ne le praznovali vaškega zavetnika, ampak se končno soočili s stvarnostjo, za katero nihče izmed nas ne nosi nikake krivde, ki nas sili, da skupno živimo in da sprejmemo vsak svojega sosedu takega, kakršen je, ne da bi mu kdorkoli skušal vsiljevati svojih pogledov. In končno, to je bilo tudi rečeno, če kdo kaj naredi zato, da bo naš dom prijaznejši, ni nujno, da ga samo kritiziramo, saj, kdor je olepšal cerkev, je verjetno zaman čakal dolga desetletja, da se kdo drug pred njim zbudi in prevzame pobudo ter predvsem delo v svoje roke.

Pa brez zamere.

- ANTEK

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV - TRST
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE
ZVEZA SLOVENSkih KULTURNIH DRUŠTEV V ITALIJI
ZDRUŽENJE PEVSKIH ZBOROV PRIMORSKE
v sodelovanju s pevskim zborom NOVI SV. ANTON

vabijo na revijo

PRIMORSKA POJE 1998

V nedeljo, 29. marca, ob 17. uri, v Marijinem domu v ul. Risorta 3 v Trstu.

OBČNI ZBOR ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

V četrtek, 19. t.m., je v kornorn dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž potekal letni redni občni zbor Zveze slovenske katoliške prosvete. Udeležilo se ga je lepo število predstavnikov včlanjenih društev. O delovanju Zveze so poročali tajnica Anka Černic, blagajnik Božidar Tabaj in predsednik Damjan Paulin. Predstavniki društev so podali obračun o enoletnem delu organizacij. Poročila objavljamo v posebni prilogi te številke Novega glasa.

Občni zbor so pozdravili ugledni predstavniki slovenskih organizacij: Franka Zgavec za Svet slovenskih orga-

nizacij, Zdravko Klanjšček za Združenje cerkvenih pevskih zborov, Silvan Semolič za Zvezo slovenskih kulturnih društev in Nužej Tolmajer za Kršćansko kulturno zvezo iz Celovca.

Občni zbor je potrdil za predsednika dr. Damjana Paulina. Ostale odbornike bo izvolil širši odbor Zveze, ki se bo sestel v kratkem. Na občnem zboru so bili izvoljeni tudi nadzorniki Marko Brajnik, Andrej Čevdek, Lucijan Pavio, Mauricijo Peric in Ivan Vogrič. Razsodišče pa sestavljajo Danijel Čotar, Ivo Kovic in Karel Mučič.

Zadnje nedeljo popoldne je bila cerkev sv. Ivana v Gorici slavnostno obarvana. Na sporedu je bilo praznovanje 90-letnice ustanovitve slovenske Dekliške Marijine družbe, ki je nastala leta 1908 prav v tej zgodovinski goriški cerkvi, ki je danes sedež slovenske duhovnije. Sploh je to svetišče tesno povezano s slovensko zgodovino na Goriškem, saj so tu našli tudi grobove nekdanjih voditeljev tolminskega punta iz leta 1713-14. Slovenski verniki se tu zbirajo za razne velike in male pobožnosti, ki so del našega skupnega duhovnega življenja.

In tako je bilo tudi v nedeljo, 22. marca. Nekdanje in sedanje Marijine družbenice so poleg drugih vernikov res napolnile cerkev in tako lepo proslavile svoj jubilej. Spored je obsegal nekaj govorov, zahvalno pobožnost s petjem in molitvijo ter predstavitev knjige o Marijini družbi v Gorici, ki jo je napisala Mariza Perat.

Po uvodnih besedah sedanjega voditelja MD msgr. dr. Kazimirja Humarja, ki že dolgo dobo uspešno vodi to versko organizacijo goriških Slovencev, je spregovoril štamdrski župnik Karlo Bolčina. V krajskem spominskem nagovoru je poudaril v navezavi na svetopisemske besede nekaj misli o vlogi in poslanstvu, ki ga ima človek v lastnem času in okolju za rast verskega in narodnega življenja. Sledile so pete litanije, ki so jih lepo peli res številni duhovniki s te in druge strani meje. Med njimi so bili tudi prejšnji voditelji MD in starosta goriških duhovnikov msgr. dr. Franc Močnik, škofov vikar msgr. dr. Oskar Simčič, dekan Anton Lazar in voditelj duhovnije Cvetko Žbogar; med drugimi pa še g. Dušan Bratina iz Semetra. Lepo se je tudi glasilo s kora ubrano petje številnih starejših in mlajših pevk, ki jih je pri orglah spremljala prof. Lojzka Bratuž in ki so nekoč tudi sestavljale številni dekliški zbor. Zahvalna pesem je po posvetitvi Mariji lepo zazakrožila celo slovenskost.

Na koncu je po blagoslovu spregovorila prof. Marija Češčut in predstavila knjigo Marize Perat, ki jo je izdala Goriška Mohorjeva družba. Njen govor zaradi tehtnosti in aktualnosti v celoti ponatisujemo.

Nedeljska slovesnost je tako res lepo obeležila zgodovino in zaslužno delo goriške Marijine družbe, ki je v vsem svojem dolgem obstoju ostala zvesta Bogu in narodu in zlasti v temnem obdobju črne režime skoraj edina še mogla pričati o slovenski prisotnosti na Goriškem. - AB

PROF. MARIJA ČEŠČUT: OB 90-LETNICI SLOVENSKE MARIJINE DRUŽBE V GORICI

Danes smo se zbrali tu, v cerkvi sv. Ivana, da ob zahvalni slovesnosti ob 90-letnici Marijine družbe predstavimo

DEVETDEŠET LET MARIJINE DRUŽBE V GORICI

Zbrane družbenice v zakristiji cerkve sv. Ivana po slovesnem praznovanju. Sredi med njimi g. Kazimir Humar. (Foto Bumbaca)

tudi knjigo, ki je nastala v počastitev tega jubileja - in sicer knjigo Marize Perat *Ob 90-letnici slovenske Marijine družbe v Gorici*. V njej avtorica na 129 straneh zarisuje podobo in življenje Marijine družbe in s tem njeno izjemno zgodovinsko vlogo v življenju goriških Slovencev v tem stoletju.

V veliko čast mi je, da lahko predstavim to dragoceno zgodovinsko pričevanje. Tega ne pravim iz kake narejene vlnudnosti, ampak iz spoštovanja in hvaležnosti do plemenitega poslanstva Marijine družbe in pa do vseh vas, spoštovane družbenice, ki ste delovanje in življenje Marijine družbe doživljale v neposrednem pomenu te besede.

Če si nekoliko pobliže ogledamo publikacijo, ugotovimo, da je v knjigi zajet pregled celotnega delovanja Marijine družbe od njenega nastanka do današnjih dni. Nastanek Družbe avtorica lepo uokviri v tedanje razmere na Goriškem. To je bil čas velikega kulturnega, političnega, gospodarskega in verskega razmaha. To je bil čas, ko je bila Gorica tik pred tem, da postane večinsko slovensko mesto. In prav Marijina družba v Gorici in ostale Družbe na Goriškem so pripomogle, da je tudi versko življenje šlo v korak z vsem ostalim obnovitvenim delom.

Prva svetovna vojna s krvavo Soško fronto je ostra zgodovinska prelomnica za vse, tudi za Marijino družbo. Po koncu vojne je v novih okoliščinah ponovno zaživel gospodarsko, kulturno in versko življenje primorskih Slovencev, pri čemer je bilo na svoj način še bolj živahno in razvejano kot pred letom 1914. To velja tudi za Marijino družbo, o čemer nam avtorica govori v četrtem poglavju.

Toda prišlo je črno leto 1927, "leto fašističnega uničevalnega besnenja" (R. Klinec, *Primorska duhovščina pod fašizmom*). V obdobju, ko je bilo vse, kar je bilo slovenskega, zatrto ali uničeno, so prav Marijine kongregacije, kot verska združenja, doživljale vzpon in razcvet.

Avtorica navaja, da je bilo leta 1942 na Goriškem kar 12.000 članic oz. članov Marijinih kongregacij v raznih odsekih, ki so vršili temeljito versko, vzgojno in narodnoobrambno dejavnost in s tem

odigrali skupaj s svojimi duhovnimi voditelji in celotno primorsko duhovščino izjemno vlogo v odporu zoper fašizem. Veličina tega odpora ni bila v zunanjih manifestacijah, temveč v zvestobi svojemu poslanstvu, veri, slovenstvu oziroma narodu.

Zgodovinski prerez po drugi svetovni vojni ne more mimo težav in razočaranj, ki sta jih začrtali nova meja in nova zgodovinska stvarnost. Ta prerez pa se v prenovitvenem povojnem obdobju strmo vzpne v bogato versko in kulturno ustvarjalnost Marijine družbe. Naj izpostavimo le troje vidnejših dejstev: *Vijolico*, Placuto, Katoliški dom.

Na praznik sv. Neže januarja 1945 Marijina družba začne izdajati lastno glasilo - *Vijolico*. Kako izjemna je bila ta zamisel, nam potrjuje dejstvo, da je *Vijolico* danes najstarejše zamejsko glasilo, saj izhaja že 53 let.

Leta 1949 pa se začne v Domu Brezmadežne na Placuti bogata kulturna dejavnost. Kaj vse ne zaživi v teh - za tiste čase - silno dragocenih prostorih! Obširen pregled te razvejane dejavnosti Marijine družbe je tudi ponovna potrditev izjemne vloge in pomena Placute v našem kulturnem dogajanju, tega spomenika slovenske prisotnosti in naše visoke ustvarjalnosti!

Leto 1962 je leto odprtja Katoliškega doma. Kako velik je bil delež članic Marijine družbe pri ureditvi te zamede, nam avtorica razgrne v osmem poglavju. Izredne pogoje Marijine družbe bi se morali hvaležno zavedati mi vsi, ki danes uživamo prelepo obnovljeni Kulturni center Lojze Bratuž!

Ob koncu pregleda zgodovinske poti Marijine družbe avtorica predstavi še Marijin vtrec. V posebnem poglavju oriše biografije duhovnih voditeljev Družbe. Sedem jih je.

Prav tolikšen je seznam prednic. Morda bi tudi one zaslužile kratko življenjsko oznako. Nobenega dvoma ni, da je bila vloga versko globokih in kulturno razgledanih duhovnih voditeljev bistvena za delovanje Marijine družbe, prav tako pa je bilo neprecenljivo tiho in skrito delo sposobnih prednic, požrvovalnih tajnic, zavzetih in gorečih članic.

Delo je nastalo na podlagi arhivskih virov, poročil v časopisu in drugih strokovnih publikacij, kot je razvidno iz bibliografije. Nadvse bogato in dragoceno je slikovno gradivo, ki kot živa priča dopolnjuje tekst. Kako zamudno, a istočasno kako dragoceno je bilo to avtoričino zbiranje, nam v tekstu priča množica podatkov, imen, datumov, dokumentov. Ta niz podatkov govori že sam po sebi in predstavlja nedvomno dragoceno dokumentacijo. Ko se bo pisala kulturna in politična zgodovina Primorske, resen zgodovinar ne bo mogel iti mimo te publikacije, ki izrisuje nezamenljivo vlogo Marijine družbe v zgodovini goriških Slovencev v tem stoletju.

Naj opozorim tudi na z umetniškim poslušanjem in s pomenljivim simbolnim pomenom oblikovano platnico, delo grafičnega studia Arsgraphica, ki je s svojimi okusnimi in lepimi opremami že povsem razpoznaven na področju grafičnega oblikovanja v našem prostoru.

Ko praznujemo pomembne obletnice, se spoštljivo spominjamo nečesa iz preteklosti, obenem si želimo, da bi nam bilo to tudi v spodbudo za prihodnost. "Vse prslave, vsi prazniki so pravzaprav prazniki - upanja", je zapisal pisatelj Zorko Simčič. Mislim, da je današnje slavje res praznik upanja. Globoko sem namreč prepričana, da Marijina družba lahko slavi 90-letnico svojega obstoja, ker so vse njene članice in člani bili in so prepričani, da naše korenine segajo v absolutno neskončnost. Iz nje prihaja naše življenje, vanjo se izteka. V tej zavesti se niso plašili, pa naj so bili oblaki še tako črni.

Zato tudi mi - ob vsej sivi ni, ki je večkrat okoli nas - ne obupujmo, ne pomilujmo se, ampak z vsem pogumom, z zaupanjem, z vso ljubeznijo črpajmo iz te bogate dediščine to, kar je potrebno in primerno za današnji čas. S sokovi iz preteklosti si utrdimo sedanost in si pomagajmo v prihodnost! Za ta občutek samozavesti in poguma naj gre celotni veliki družini Marijine družbe kot tudi avtorici te publikacije naša iskrena zahvala.

ZAHVALA Ob izgubi našega dragega VENČKA TOMSIČA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so na katerikoli način počastili njegov spomin. Posebna zahvala gospodu Žerjalu, pevcem, darovalcem cvetja in v dobre namene ter vsem, ki so ga pospremili na njegovi zadnji poti.

Sestra Dorina z družino
Peč, Terzo d'Aquileia

ZBORA MIRKO FILEJ IN RUPA-PEČ BOSTA POTOVALA V BERLIN

Goriški moški pevski zbor Mirko Filej plodno uresničuje svojo 32. sezono neprekinjenega delovanja. V pevskem sestavu je prišlo le do manjših sprememb: poslovil se je Ludvik Čevdek s Peči, eden redkih članov, ki so bili pri zboru od samega začetka, pristopil pa je mladi Salvatore Vinciguerra, ki je okrepljen tenorsko vrsto. V sezoni se je zvrstila že vrsta nastopov, tako rednih kot izrednih. Med rednimi vsakoletnimi srečanji je najprej omeniti obe Cecilijanki (Kulturni center Bratuž in sv. Ignacij) in nato obe božičnici v goriški stolnici. V redno zborovo dejavnost spada tudi sodelovanje pri ekumenskem bogoslužju, letos je to bilo v Štandrežu v januarju in v Komnu v februarju. Med novostmi se bomo radi spominjali povabila v Cerovo v Goriških Brdih, rojstni kraj zborovodje Zdravka Klanjščka. Brda je zbor obiskal na Miklavževo nedeljo. Kar v redno dejavnost že uvrščamo tudi sodelovanje zboru z ljubiteljskim gledališčem Teharje v predstavi

Vitvah Venca spominčič možu na grob Ljubke Šorlijeve. Vsestransko je uspela predstavitev v nedeljo, 8. marca v cerkvi sv. Ivana v Trstu, ki je s svojo odlično akustiko prinesla veliko zadoščenja tudi samim pevcem.

SLOVENJ GRADEC

Dvodnevno potovanje po Koroškem in Štajerskem predstavlja osrednji dogodek v življenju zboru v prvem delu letošnje sezone. Sobota, 15. novembra, je bila namenjena obveznostnemu delu gostovanja: nastopu na predstavitvi *Venca spominčič* v župnijski cerkvi sv. Elizabete Ogrske. Pesnitev Ljubke Šorlijeve je pomenljivo pritegnila tudi koroške Slovence, ob že znanih izvajalcih pa se nam je pridružil še prof. Janez Dular, ki je pozdravil v imenu Svetovnega slovenskega kongresa. V nedeljskem jutru so nas pozdravile snežinke in nas pospremile k jutranji maši, pri kateri smo se s petjem pridružili praznovanju farne zavetnice. Po maši smo si ogledali gotsko podružnico Sv. Duha, ki stoji tik ob župnijski cerkvi. Prijazni slovenjgraški župnik Peter Leskovar nas je povabil še v Sokličev muzej v župnišču. Tudi naše gostovanje je bilo uvrščeno v prireditve ob 25-letnici smrti Jakoba Sokliča, slovenjgraškega župnika in dekana. Polni vtisov smo se s Koroške podali na Štajersko. Obiskali smo še Gornji Grad z mogočno katedralo.

BERLIN

Višek letošnje sezone pa gotovo pomeni petdnevno potovanje v Berlin, skupaj z mešanim zborom Rupa-Peč, med slovenske rojake, med katerimi kot duhovnik deluje g. Izidor Pečovnik. Na pot bosta zboru krenila 27. marca in prvi dan postala in prenočila v Ingolstadt. Naslednjega dne v popoldanskih urah bosta zboru že v Berlinu in se kar takoj srečala z berlinskimi Slovenci. Tega dne jim bosta zapela pri maši in priredili koncert narodnih pesmi.

NA PEDAGOŠKEM LICEJU GREGORČIČ

DR. BORIS PATERNU O PREŠERNU

Letos smo si dijaki Pedagoškega liceja Simon Gregorčič zamislili prireditev ob slovenskem kulturnem prazniku nekoliko drugače. Namesto literarnega ustvarjalca smo letos povabili v naš šolski center literarnega zgodovinarja in prešernoslovca dr. Borisa Paternu. Glede na to, da je akademik dr. Paternu eden izmed najbolj znanih raziskovalcev Prešernovega ustvarjalnega dela, da predava študentom na filozofski fakulteti in kvečjemu izbrani odrasli publiki, smo bili zelo veseli, da se je prijazno odzval našemu vabilu.

13. marca smo tako v avditoriju centra imeli priložnost slišati nekaj res zanimivih besed o Prešernu, takih, ki jih v šolskih klopeh običajno ne slišimo. Sicer je prireditev ali boljše predavanje o pesniku začel naš šolski zbor, ki je v pozdrav predavatelju zapel Prešernovo gazelo *Žalostna komu neznan je resnica...*, ki jo je uglašila prof. Dina Slama. Sledil je uvodni govor, ki ga je podala letošnja maturantka Nataša Gorjup. Omenila je mlado generacijo in njen odnos do kulture, v drugem delu svojega posega pa sintetično predstavila prof. Paternu in njegovo strokovno delo. Nato je besedo prevzel sam predavatelj. Že po prvih besedah smo dijaki dobili potrditev vseh laskavih ocen o akademiku, o katerih smo bili predhodno že informirani: izbran, sočen jezik, pestro podajanje, brez nihanj in kajpada izredno pronicljivo poznavanje Prešerna kot

človeka in literarnega ustvarjalca. Najprej nam je predstavil pesnika kot človeka, orisal nam je njegov značaj, vse to kot premišljen uvod v glavno temo, to je ženski lik v Prešernovi poeziji. Vsak ženski lik (naštel jih je kar nekaj od petrarkovsko nedostopne do zemeljsko pritlehne) je nato utemeljil s priložnostno pesmijo.

Dijaki smo tokrat spoznali Prešerna s tistega zornega kota, ki ga nismo (bili) vajeni. Predavanje je bilo zelo poučno, veliko število dijakov je pozorno sledilo Paternujevemu izvajanju, na koncu pa je predavatelj sproščeno odgovarjal na zastavljena vprašanja. Po menju samih dijakov je bilo to eno najzanimivejših predavanj, kar smo jih imeli v šolskem centru. Po mnenju dr. Paternu pa je bila prireditev "prijetno duhovno razvedrilo sredi razgibane mladosti", ki je - kot je sam povedal - ne bo zlepa pozabil.

MARTINA HLEDE
KATJA OŽBOT

PRIMORSKA POJE V GORICI

Zadnje nedeljo je bil v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž koncert zborovske revije Primorska poje.

Nastopilo je skupno šest zborov z obeh strani meje. Na začetku je v imenu ZSKP in ostalih prirediteljev pozdravila nastopajoče Franka Padovan. Na odru so se zvrstili mešani zbor DU Izola, moški zbor Ciril Kosmač iz Kopra, mešani zbor Slavec-Slovenec iz Ricmanj-Boršta, nato dekliski zbor Znamenje iz Volč, vokalna skupina Musica noster amor iz Trsta in Komorni zbor Kras iz Komna. Vsak zbor je zapel po pet pesmi. Verjetno je to malo preveč za nastop na taki reviji, saj bi gotovo zadostovale le tri skladbe. Program je obsegal dela slovenskih in tujih skladateljev.

Lepo število ljubiteljev zborovskega petja je nastopajoče zборе nagradilo s toplim aplavzom. Naj tu omenimo le dve zborovski skupini, ki sta res izstopali. To sta bili vokalna skupina Musica noster amor (umetniški vodja Tamara Stanese) iz Trsta in mešani zbor Kras iz Komna (dirigent Matjaž Šček). Oba ansambla sta predstavila vrsto zahtevnih skladb domačih in tujih avtorjev (Schumann, Schubert, Badings, Eben in Jež vokalna skupina ter Lukas, Olsson, Jericijo in Premrl komenski zbor). Lepo se je predstavil tudi dekliski zbor iz Volč pri Tolminu. Koncert revije Primorska poje se nadaljuje še do konca aprila v različnih središčih Primorske.

POSUŠALEC

ZVEZDIČA ZASPANKA IN VILINČEK Z LUNE NA GORIŠKEM VRTILJAKU

IVA KORŠIČ

Med zgodnjim, po medu dišečim pomladnim cvetjem, a žal tudi neusmiljeno slano, se je 27. februarja in 13. marca v veliki dvorani KC Lojze Bratuž čarobno zavrtel Goriški vrtiljak za zamejske cicibane. Obakrat so se na njem zasukali igralci Primorskega dramskega gledališča Nova Gorica. Prvič so radovednim malčkom prikazali zlatolaso *Zvezdico Zaspanko* tankočutnega F. Milčinskega - Ježka. Igrica je doživela nešteto ponovitev, saj je bila njena premiera v novogoriški mali dvorani Kulturnega doma že oktobra 1994. Naši šolarčki so pazljivo sledili vsemu, kar je zvezdica (Nevnka Vrančič) doživela na zemlji. Sem jo je za kazen poslal božji Mesec (Stane Leban), ker je vsak dan nepozno vstajala in povzročala zaradi tega zmedo mornarjem, pesnikom... Na našem planetu se je počutila sama in zapuščena. Razbojnik Ceferin jo je povabil na svoj dom z zlobnimi nameni. Toda zvezdica ga je s svojo ljubeznivostjo tako očarala, da je njegovo okamenelo srce spet oživelo. Zaradi opravljenega dobrega dela se je lahko vrnila na nebesni obok.

Otroci so bili zadovoljni s pravilno izvedbo. Nekaterim sta bila zelo všeč pobalinski Ceferin in komet Repatec (oba je poosebil Rastko Krošl), ki je švilgal po nebu kar z rolkami. Odrasli gledalci pa bi imeli kako pripombo. Režiser Marjan Bevk bi moral dogajanje mestoma bolj razgibati. Nekajkrat je namreč ritem uprizoritve precej padel.

Odrski prikaz pravljice *Vilinček z lune* Bena Minolija pa je navdušil mlade in starejše gledalce. Barbara Babič je s

prosojno nežnostjo zaigrala Vilinčka, ki je padel s svojega oddaljenega tihega sveta na našo hrupno zemljo. Najbolj je ljubil tišino, mir. Besede so mu bile odveč. Vse svoje želje je izrazil s kretnjami, ki jih je lahko razumel le, kdor ga je tiho opazoval. Toda njegovi "sogovorniki" so bili tako glasni: žaba (Dragica Kokot) s svojim nenehnim regljanjem; miški (Nevnka Vrančič, Dušana Ristič) s škrabljanjem; nerodni policaj Milko (Gorazd Jakomini); tatinski Pavlihec (Rok Vihar); počasni župan (Tone Šolar); razvijena Cepetepenogica (v otroški trmici izredno prepričljiva Lara Jankovič). Med njimi doživi Vilinček marsikaj komičnega, a tudi precej nevšečnosti. Z zelo dobro zasnovano režijo je Mateja Koležnik znanla pravilno osvetliti lirične in smešne trenutke. Otroci so zamknjeno sledili razvoju priateljave in sočustvovali z Vilinčkom. Enkratni, razkošni kostumi, v živih barvah, Alana Hranitelja - še posebno izstopajoče bogato, rdeče krilce, posejano z rožicami - so bili prava paša za nenasitne otroške oči.

Otroška gledališka sezona v Gorici, zelo pozitivna pobuda Kulturnega centra Lojze Bratuž in PDG Nova Gorica, je ponudila kvaliteten vpogled v dramsko ustvarjalnost različnih slovenskih poklicnih in mladinskih amaterskih skupin. Ob poslušanju izgovarjave besedil so učenci spoznali lepote odtenke našega jezika. Prav gotovo pa se je v otroških srcih porodila tudi želja po gledališču samem. Ne smemo pa pozabiti na srednješolce, v letošnji sezoni namreč niso bili deležni zadostne pozornosti.

GLASBENA MATICA - GORICA
V SODELOVANJU S KULTURNIM DOMOM - GORICA

organizira koncert pianistke
TATJANE JERCOG

Spored: Beethoven, Brahms, Rahmaninov, Debussy, Liszt

Kulturni dom, ul. I. Brass 20 - Gorica, petek, 27. marca 1998, ob 20.30.

Vabljeni ste na koncert domačih in tujih pesmi z religiozno vsebino. Prepeval bo

VIŠARSKI KVINTET
iz Kanalske doline

VSTOP PROST!

Župnijska cerkev v Štandrežu, sobota, 28. marca 1998, ob 20.30.

PROSVETNO DRUŠTVO PODGORA
ZDRUŽENJE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

MAŠA ZADUŠNICA
OB PRVI OBLETNICI SMRTI
BOGOMIRA ŠPACAPANA

MePZ Podgora bo izvajal mašo za očeta Bogomira, ki jo je uglašil pokojnikov sin Mirko Špacapan. Spominski govor bo imel dr. Drago Legiša. Po sveti daritvi bodo nastopili cerkveni zbori iz: Štandreža, Sovodenj, Jamelj in Brestovice na Krasu, Mirna.

Cerkev sv. Justa v Podgori, nedelja, 29. marca, ob 17. uri.

DAROVİ

ZA KULTURNI center Lojze Bratuž: Damjan, David in Franka 246.000; Nadja in Ivo Jevnikar v spomin na Igorja Povšeta 150.000 lir. Svoj prispevek lahko nakažete na uredništvu Novega glasa ali na tekoči račun št. 31276 na Kmečki banki.

ZA ŽUPNIJSKO cerkev v Štandrežu: N.N. 50.000; Vera in Ivo v spomin na nečaka Igorja 500.000; N.N. 35.000; v spomin na pok. Ivanko Brisko svojci 50.000; ob krstu Gabrijela Marvina svojci 100.000; ob pogrebu pok. Mare Brisko svojci 300.000; v spomin na pok. B. Tabaja svojci 50.000; Matilda 30.000; Tabaj 35.000; ob pogrebu Ane Brisko svojci 250.000; v spomin na pok. A. Brisko Lojzka 100.000; v spomin na pok. Danijela svojci 50.000; N.N. 100.000; Rena 100.000; N.N. 100.000; N.N. 100.000; Ivč in Assunta ob zlati poroki 100.000; Fani 50.000; Vittoria 50.000; Nives 55.000; Jolanda 50.000; N.N. 10.000; N.N. 15.000; Štefka 35.000; N.N. 100.000; Gizela 100.000; Ana 100.000; N.N. 100.000; podjetje Geotti v zahvalo za opravljeno delo v cerkvi 100.000; ob pogrebu pok. Klare Cingerli svojci 100.000; N.N. 70.000; ob poroki Selva-Salvatori 100.000; Mira 100.000; ob pogrebu pok. Danijela Danielisa svojci 100.000; v isti namen Vana in Ema 100.000; v spomin na pok. Jordana Lutmana Fani 75.000; ob krstu Alice Veronike Stecchina svojci 700.000; v spomin na pok. R. Gaiotto Graziel-la 20.000; v spomin na pok. A. Grendene svojci 35.000; N.N. 50.000; N.N. 500.000; Ivanka 70.000; N.N. 100.000; N.N. 100.000; Joana 100.000; druž. Bortoli 200.000; N.N. 50.000; v spomin na pok. E. Marin druž. Marja Tomažič 100.000; v spomin na pok. D. Danielisa Klara 50.000; ob pogrebu pok. Jordana Lutmana svojci 200.000 lir.

ZA ŠTANDREŠKI cerkveni pevski zbor: razni 800.000 lir.

ZA CERKEV na Peči: Mirjam in Walter z družinama v spomin na teto Marico 100.000; Marija Rešič v spomin na sva-

kinjo Marico 100.000; Cvetko v spomin na sestro Marico 50.000; N.N. namesto cvetja na grob Venčeta Tomšiča 100.000; bratranci in sestrične Peteani namesto cvetja na grob pok. Venčeta 450.000 lir.

ZA ZBOR Rupa-Peč: N.N. 100.000 lir.

Ostali darovi prihodnjic.

OBVESTILA

V GALERIJi Ars v Katoliški knjigarni razstavlja Lucijan Bratuš. Razstavo si lahko ogledate po urniku knjigarne do 4. aprila 1998.

SLOVENSKO PLANINSKO društvo v Gorici sklicuje v četrtek, 26. marca, 50. redni občni zbor v kulturnem in športnem središču Danica na Vrhu. Prvi sklic bo ob 19.30, drugi ob 20. uri.

V PONEDELJEK, 30. t.m., bo ob 20. uri v Kulturnem domu v Gorici večer, posvečen Jožetu Abramcu in njegovi knjigi *Moja Trenta* ob 60-letnici smrti tega velikega narodnjaka. Večer prireja Kulturni dom v sodelovanju z OŠ J. Abram, rajonskim svetom za Pevmo, Oslavje in Štma-ver in ZSKD. Govoril bog. Joško Kragelj.

VABILO ZA MANJŠINCE

V petek, 27. t.m., bo ob 18. uri v mali dvorani Kulturnega doma v Gorici debata na temo *Zakaj-i zaščitnega zakona...* Sodelovali bodo G. Banchig, M. Breclj, M. Budin, J. Namor, S. Pahor, R. Pavšič, S. Spetič in I. Tuta. Namen srečanja je spodbuditi diskusijo, ki bi razjasnila nekatera predvsem vprašanje vsebine zakonskega osnutka, ki ga trenutno "sestavlja" poročevalec Maselli. Ta osnutek je namreč "lep-ljenka" do danes predloženih zakonskih predlogov. Zanimivo bi bilo vedeti, kaj tehnično pomeni zaščitni zakon, točneje globalni zaščitni zakon. Zelo mikavno je vprašanje, kako se bo spremenila naša manjšinska situacija, če oz. ko bo ta zakon odobren. V politični igri z večinskimi narodom bi morali biti manjšinci bolj složni na področju, ki odločno zahteva skupen nastop! /MČ

ODER 90 - GORICA

ŠTEFKA d.o.o.

Gledališki prikaz brez odmorov

Gostuje Kulturno umetniško društvo iz Cerknega

Nedelja, 29.3.1998, ob 18.30 v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici.

SKRD JADRO

vabi

na srečanje z **Markom Civardijem** iz Barkovelj, ki bo z videofilmom predstavil in prikazal

PODvodni svet MALDIV

Torek, 31. marca 1998, ob 20.30, na sedežu društva v Romjanu.

SLOVENSKI CENTER ZA GLASBENO VZGOJO E. KOMEL
KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
V SODELOVANJU Z GLASBENO MATICO

KONCERTNA SEZONA 1997/98

MEŠANI PEVSKI ZBOR HRAS - DOBERDOB

Hilarij Lavrenčič, dirigent

Cerkev sv. Ignacija, sobota, 4. aprila 1998, ob 20.30.

Dragi Jožek,
deset let je minilo,
ko zajela te je smrt
in odpeljala v večnost.
Bil si v cvetju mladosti,
v tebi bilo je veselje,
vedno si bil nasmejan.
Zdaj mrzli kamen te
pokriva,
na njem cvetijo rože
in večno zelenje,
svetlika se križ
in slika tvoja ga krasi.
Pustil si praznino,
a v nas vedno živiš,
saj bil si nam sonce,
ki zdaj sije v nas
in nikdar ne bo zatnilo.

- TOMEK

POGOVOR / ADRIANO GARIUP

"LJUDJE NAS IMAJO RADI, KER SMO PRISTNI"

ERIKA JAZBAR

Beneško gledališče je med najbolj priljubljenimi in perspektivnimi skupinami ljubiteljev, ki delujejo v slovenski Benečiji. Marsikdo pozna beneške igralce in marsikatero njihovo delo, saj gostijo velikokrat tudi po naših vaseh in kulturnih domovih. Skupino beneških igralcev družijo ljubezen do gledališča, domače slovenske besede ter ne nazadnje tudi dobra volja, ki je stalnica vsake njihove predstave.

Na krajši pogovor smo povabili Adriana Gariupa, priljubljenega igralca, ki se je posebno izkazal v zadnjih komedijah, s katerimi je Beneško gledališče predstavilo svoja dela doma v Benečiji, v zamejstvu oz. matici.

Adriano se nam je predstavil kot velik amater in ljubitelj amaterskega gledališkega sveta. Aktivno sicer sodeluje pri skupini le nekaj let, saj mu delo daleč od domačega kraja ni dopuščalo aktivnega sodelovanja pri družbenem in kulturnem življenju v slovenski Benečiji. Danes živi z družino v manjši vasi v občini Srednje in ga prijatelji-kolegi prav radi kličejo za kakšno novo vlogo. Spregovorila sva najprej o prvih začetkih delovanja gledališke skupine. Povedal nam je: "Beneško gledališče je nastalo pred več kot dvajsetimi leti in je zvesti spremljevalec marsikatero pobude v slovenski Benečiji. Svoje korenine je skupina poglala že prej iz društva Rečan z Les v času, ko so kulturni

delavci začeli krepiti zbor in začeli s prirejanjem Sejma beneške pesmi. Jedro Beneškega gledališča je nastajalo pri župniku Mariu Lavrenčiču, ki je postal tudi prvi predsednik skupine. Prve nastope oz. poskuse so imeli po raznih cerkvah v naših dolinah, nato je prišlo do krstne predstave na Dnevu emigranta z delom, ki ga je napisal Izidor Predan, in sicer Beneška očet. V vseh teh letih so se na odru zvrstili številni amaterji, med "reprezentativne osebe" bi omenil Doriča, ki je za nas tudi veliko napisal, Aldo Klodič je režiral marsikatero našo igro; nato so še Marina Cernetig, Anna Jussa, Renzo Gariup in še bi lahko našteval. V 20 letih je šlo veliko ljudi mimo nas, nekateri so pustili zaradi družine ali dela, novi so pa prišli zraven. V ljubiteljski kulturi in kulturnih društvih je skoraj vedno tako: so obdobja, ko je delovanje živo in močno, včasih zmanjka energije in utihne; naenkrat se rodi nova ideja, pridejo novi ljudje in prinesejo novega elana."

Od vsega začetka je uradni jezik vašega gledališča beneški dialekt... "Drži, smo naravno gledališče; dialekt govorimo doma, v gostilnah, dialekt razumejo naši ljudje in nam lahko lepše sledijo; razumejo nas tudi drugi zamejci in Primorci. Seveda, nekatere besede so različne, izposojene ali specifične, vendar v glavnem nas lahko razume Slovenec s Krasa, iz Gorice, Tolmina, Kobarida ali Repna, saj je beneški dialekt nazadnje del slovenskega jezika."

V vsakoletnem programu nove sezone se zvrstijo nekatere stalnice... "Nastopi na Dnevu emigranta in na prazniku žena predstavljajo tradicionalno točko omenjenih srečanj. V zadnjih letih smo prisotni tudi na Srečanju na Matajuru in na Postaji Topolove, ki se bogati iz leta v leto in postaja čedalje pomembnejša. Delovanje Beneškega gledališča pa je namenjeno predvsem našim ljudem, zato nastopamo zelo radi po naših dolinah, v slovenskih vaseh, več gostovanj smo imeli v Sloveniji, zamejstvu in na Koroškem. Pogosto sodelujemo tudi s krajšimi skeči, ki jih pripravljajo naši člani."

Kdo izbira nove igre, režijo? "Nove tekste izbiramo skupaj, septembra se srečamo za pripravo na Dan emigranta; večkrat je odvisno od števila članov in igralcev. Vča-

sih so naši ljudje, ki nam poskrbijo lepe in domače igre; ob Izidorju Predanu smo v zadnji sezoni uprizorili tudi igro *Vsak minut je ana palanka*, avtorice Brune Dorbolo iz Špetra. Ko nimamo domačih tekstov, posežemo tudi po Molièru ali drugih priznanih avtorjih. V vseh teh letih smo naštudirali kakih 40 iger; v glavnem so jih napisali domači avtorji. Za režijo je skrbel navadno Aldo Klodič, naš zgodovinski režiser, pomaga pa nam tudi Marjan Bevk, doma iz Bovca, ki sam režira po Sloveniji in Koroški. Zadnje delo *Jur, zaničan mož* je steklo pod njegovo taktirko."

Konec januarja ste imeli občni zbor... "23. januarja smo se številni zbrali v Dolenjem Tarbiju. Pregledali smo opravljeno delo, dogovorili se o načrtih za bližnjo prihodnost ter obnovili vodstvo. Nov predsednik je Matteo Balus, predstavnik mlajše generacije beneških Slovencev. V zadnjih časih se je v naši skupini zbralo precej mladih, kar nam daje upanje tudi za prihodnost Beneškega gledališča. "Odkod vašemu gledališču velik uspeh in priljubljenost med ljudmi? "Naš veliki uspeh oz. predvsem priljubljenost je odvisna od iskrenega in domačega vzdušja, ki ga posredujemo publiki: kakor da bi jim rekli 'glejte, to smo mi, brez izumetničenja in intelektualizmov, z našimi-vašimi tegobami, razposajenostjo, napakami in dobrimi značajji.' Ljudje nas imajo zato zelo radi in to nam daje moč za naprej."

DR. VALENTIN INZKO 75-LETNIK

Pred nedavnim smo že poročali o življenjskem jubileju zavednega koroškega Slovenca dr. Valentina Inzka, danes pa naj omenimo še slovesnost, ki so jo njemu na čast pripravili Dušnopastirski urad, Katoliška akcija in celovška Mohorjeva. 20. marca smo se pozno popoldne zbrali v Modestovem domu vsi, ki cenimo slavljenca: prišli so tudi njegovi domači ter zastopniki cerkvenega, kulturnega in političnega življenja na Koroškem.

Slavljenec se je rodil 22. januarja 1923 v kmečki hiši pri Pregliju v Svečah v Rožu, na zgodovinsko pomembnem Einspielerjevem domu. Bil je drugi od štirih otrok in je po končanem učiteljskem študiju v Celovcu opravil profesorski izpit iz slovenščine in zgodovine na graški univerzi. Še pred končanim študijem se je poročil z učiteljico Marijo Zihelr iz Vodice na Gorenjskem. Prvo službo je nastopil po drugi svetovni vojni na dvojezični šoli v Skočidolu, po promociji pa je bil nameščen na klasični in realni gimnaziji v Celovcu. L. 1950 je bil dr. Inzko tisti, ki je vzpostavil stik koroških srednješolcev s Slovenijo, pa tudi s Primorsko, zlasti z Goriško. Naslednje leto je bil premeščen na celovško učiteljsko, kjer je dvanajst let poučeval slovenščino. Leta 1963 je bil imenovan za strokovnega nadzornika na Državni gimnaziji za Slovence in pripravil za šolske potrebe

več učbenikov. Z ljubeznijo do mladine in materinščine je vse do upokojitve (l. 1988) ostal vodja pri deželnem šolskem svetu.

V kulturno in prosvetno delo koroških Slovencev je bil dr. Inzko vključen od študijskih let. Pomagal je pri pravi prvega povojnega kalendarja celovške Mohorjeve, sodeloval je pri revijah Vera in dom, Mladje in Celovški zvon, l. 1950 je ustanovil pevske kvartete Slavček, šest let kasneje je bil med soustanovitelj Katoliške prosvete, dve leti tajnik KKZ, l. 1958 ustanovitelj Zveze slovenskih izobražencev, od l. 1960 do 1968 predsednik NSKS (tako dolgo pa tudi glavni urednik Našega tednika). Posebno pomembno delo je dr. Inzko opravil pri škofijski sinodi Cerkev na Koroškem, ko je pripravil dokument z naslovom *Sožitje Nemcev in Slovencev v koroški Cerкви* in ga 26. oktobra 1972 zagovarjal pred škofijsko sinodo.

V zvezi z javnim delovanjem ne smemo pozabiti še nečesa: dr. Inzko je bil redni in aktivni udeleženec vsakoletne Drage (nastopil je tudi kot predavatelj) in je tako ohranjal stik s Slovenci od vsepovsod. Prav tako ne manjka na novoletnih srečanjih izobražencev v Tinjah, ki imajo podoben značaj kot tržaška Draga.

Dr. Inzko je prejel mnogo priznanj, verjetno pa je njemu osebno najlepše tisto, ki ga dnevno prejema v svojem domačem kraju: srečna, z Bogom in narodom povezana družina.

Na prireditvi sta se predavatelja mag. Klaus Einspieler in mag. Vinko Ošlak vsak na svoj način lotila teme o Spravi. Sledila je še okrogla miza, pri kateri so sodelovali dr. Marketz, Štefan Kramer, pesnik Andrej Kokot ter predsednika obeh osrednjih organizacij dr. Marjan Šturm in Nanti Olip. Zaključno besedo je imel slavljenec, ki se je vsem nastopajočim zahvalil za priznanje in sodelovanje. Naj mu bo naklonjenih še veliko zdravih in mirnih let!

RB

Voščilom slavljenca se pridružuje tudi uredništvo naše lista.

EVROPA NARODOV (11)

VIDA VALENCIČ

BRETONCI - KELTSKA TRDOŽIVOST IN RAZGIBANA ZGODOVINA

Ko sem prijatelj, ki so se odpravili na poletno potovanje v Bretanijo, spraševala o bretonski kulturi, so mi vsi potrjevali vedno isto: bretonščina je res postavljena v ozadje. Mogoče je videti tu pa tam kak cestni napis, kako narodno nošo, kako vabilo na "fest noz" (enkratna nočna rajanja ob rezkem zvoku tipičnih bretonskih instrumentov, kot so npr. bombardali ali pa dude), a to je v javnosti skoraj vse. Po drugi strani si lahko predstavljamo, kakšen vtis bi lahko imel turist, ki se počitniško mudi po Furlaniji-Julijskih krajini... Mogoče sploh ne bi prišel v stik s slovensko kulturo. V Bretaniji je ta situacija še toliko bolj potencirana, to pa zato, ker je v stoletjih francoska država dan za dnem vedno bolj potiskala v ozadje katerokoli izražanje bretonske narodne pripadnosti in metala polena pod noge čisto vsaki bretonski organizaciji. In v takih pogojih

je sploh neverjetno, da je bretonska kultura še vedno živa. Verjetno gre zasluga "genetski" bojevitosti keltskih narodov...

Pomislimo le na šolstvo: Bretonci so si že leta 1977 omislili zasebno organizacijo Diwan, ki skrbi za celotno omrežje bretonskih vrtcev in osnovnih šol, vendar 80% njegovega budgeta so prispevki staršev, ki takorekoč skoraj v celoti avtofinancirajo šolanje lastnih otrok v bretonščini. Francoska država tako načeloma dovoljuje šolanje v bretonščini, vendar zanj seveda ne bo segla v lastni žep! Zakaj se pa Francija tako boji Bretoncev in njihove kulture? Odgovor je na žalost skoraj banalen: Francija je vselej nasprotovala bretonskemu jeziku, ker bi lahko slednji bil povod ne samo za kulturno, temveč tudi politično samostojnost.

Bretonci so v vseh stoletjih vedno poudarjali svojo kulturno samostojnost od francoske države in njene centralistične vizije o "politični in kulturni enotnosti" Francije. Protislovno pa je, kako včasih določena prepričanja obrnejo celot-

no situacijo na glavo. Tako se je v zgodovini bretonskega naroda dogodilo vsaj dvakrat. Prvi tak zgodovinski moment je bila francoska revolucija. Odnos, ki ga je Bretanija imela do francoske monarhije, je bil vsekakor, če že ne povsem negativen, pa vsaj mlačen. Prav zaradi tega so bili Bretonci z velikim navdušenjem sodelovali v revolucionarni boji. Kaj kmalu pa se je situacija povsem sprevrgla in nepričakovano je bretonski narod s francosko revolucijo izgubil tudi tisto kopico pravic, ki jih je užival pred njo. Paradoksalno prav tista "égalité", ki je bila izrečena v samem geslu francoske revolucije, ni bila spoštovana.

Drugi zapleteni in v določenem oziru paradoksalni zgodovinski moment pa je druga svetovna vojna oz. povojno obdobje. Kaj se je sploh zgodilo? Celoten bretonski narod je bil obtožen kolaboracionizma, medtem ko sta se za Nemčijo ogrevala v bistvu le dva vidna bretonska predstavnika: politika Debauvais ter Mordrel. Zaradi njiiju in ožje skupine njenih somišljenikov sta se sprva francoska policija in po vojni osvobodilno gibanje znesla nad celotnim breton-

skim gibanjem, tako da sta prepovedala ne samo kakršnokoli samostojno politično izražanje, pač pa tudi vsako kulturno dejavnost v bretonščini.

Zakaj sta se dva vidna bretonska politika kot Debauvais ter Mordrel sploh ogrevala za Nemčijo? Razloge za to gre zaslediti že v 30. letih. Tudi če je bil Parti National Breton (Bretonska narodna stranka) v glavnini levičarskega prepričanja, so bili nekateri člani po svoji izraziti protifrancoski težnji bližje desnici in posredno tudi Nemčiji, ki je bila Franciji nasprotnik. Ozka skupinica teh kolaboracionistov se je skrivoma menila z Nemci, da bi ob koncu vojne ustanovili samostojno državo Bretanijo, in Nemčija je znala učinkovito izrabiti protifrancosko pozicijo bretonskega naroda (ni naključno, da je v prvih letih nacional-socializma obstajala posebna tajna enota, ki je preučevala manjšine v državah, katere je Hitler imel namen zasesti): bretonskemu narodu je bilo dovoljeno poučevanje v materinem jeziku, obenem tudi samostojna politična in kulturna dejavnost. Prvič je bilo redno slišati bretonski jezik po radiu in šolam je bilo dovoljeno vključevati v zgodovinske programe tudi bretonsko zgodovino in poučevati bretonski jezik tudi izven običajnih učnih ur. Seveda sta se Debauvais in Mordrel krepko motila in

verjetno njun primer zelo nazorno ponazarja, da kake blaznosti lahko privede slepi nacionalizem. Bretonski narod pa je zaradi njiiju in njunega dogovora z Nemci (baje, po besedah bretonskih znancev, je slednji skrbno skrival v zapršenih arhivih Narodne knjižnice v Walesu, ki zaradi bratske "keltske krvi" nima interesa, da bi prišel v javnost) bil obsodjen na vsakovrstno preganjanje, v okviru katerega je vsak Bretonec - tudi najmanj pomemben igralec na dudu in sploh vsakdo se je kdajkoli udeležil kakega tečaja bretonskega jezika - že "nevaren politični nasprotnik enotnosti francoske države". Dejstvo je, da ni bil razlog za kazensko obsodbo kolaboracionizem z Nemčijo, pač pa sama bretonska narodna zavest. Tako je prihajalo tudi do nepojmljivih situacij, ko so bili strogo kaznovani bretonski šolski otroci, ker je njihov pritrilni zlog v bretonščini ("ya") preveč spominjal na nemščino.

V takem vzdušju pravega lova na čarovnice ni čudno, da je bretonska politična žilica zamrznila za nekaj let. Bretonski narod pa je izredno trdoživ, notranje razvejan (razvil je več samostojnih političnih strank) in globoko navezan na svoje kulturno izročilo, če ne drugega, vsaj na svojo tradicionalno glasbo.

DAIJE

19. APRILA REFERENDUMI O USTANOVITVI NOVIH OBČIN

MARJAN DROBEŽ

V Sloveniji je zdaj 147 občin, kot so to določili s prvimi zakoni o razvoju lokalne samouprave. Ta mreža uprav pa je bila začasna in naj bi jo zlasti zaradi posredovanja ustavnega sodišča povečali z ustanovitvijo novih občin. Ustavno sodišče je namreč s posebno odločbo opozorilo, da so zlasti občine Koper, Nova Gorica in Novo mesto prevelike. Razdelili naj bi jih na več manjših občin, za ustanovitev lastne občine pa so se zavzemali v mnogih drugih okoljih. Odločala je vlada, ki je predlagala postopek za ustanovitev 20 novih občin, pristojna parlamentarna komisija jih je predlagala še 8, poslanci pa so sklenili, da je potrebno glasovati o nadaljnjih osmih novih občinah.

Čeprav je datum t.i. poizvedovalnih referendumov o ustanovitvi novih občin določen - potekali bodo v nedeljo, 19. aprila, - pa je glede nadaljnega razvoja lokalne samouprave nastala prava zmeda. Po mnenju mnogih poslancev, pa tudi Komisije državnega zbora za lokalne samouprave, bi morali najprej sprejeti dopolnitev k sedanjemu zakonu o lokalni samoupravi, ki je precej pomanjkljiv in zato neprimeren, pa sprejeti dopolnjeni zakon o financiranju občin, s čimer bi šele določili pravna izhodišča oz. položili temelje za delovanje občin, tudi tistih, ki bi jih šele ustanovili. Odločitve o številu novih občin so bile bolj rezultat strankarskih teženj in vpliva političnih in drugih pritiskov kot pa izraz resničnih potreb v razvoju krajevne samo-

uprave. Zato se je zgodilo, da bo referendum o ustanovitvi nove občine v marsikaterem okolju, kjer zanj tudi po sedanjem zakonu ni potrebnih pogojev, npr. 5 tisoč prebivalcev, ne pa na območjih, ki sicer izpolnjujejo pogoje za vzpostavitev lastne krajevne uprave. Sicer je bilo v Sloveniji kar 67 dodatnih pobud za ustanovitev občine. Pravni strokovnjaki opozarjajo na možnost, da se bo kakšno "zavrtnjeno" območje pritožilo na ustavno sodišče.

V parlamentarni razpravi o ustanavljanju občin sta med poslanci nastala dva bloka stališč. Stranki LSD in ZLDS sta se zavzemali za večje občine ter za ohranitev občin Koper, Nova Gorica in Novo mesto, poslanci iz vladne SLS in opozicijskih strank, SDS in SKD, pa so se zavzemali za ustanovitev večjega števila novih občin. Takšna usmeritev je pri glasovanju o vsaki pobudi posebej tudi prevladala. Tako je bil poslanec ZLDS Aurelio Juri preglasovan, ko se je zavze-

mal za ohranitev občine Koper. Na obali bodo tako na referendumih odločali o razdelitvi sedanje občine na nove občine Koper, Ankaran-Škofije, Dekani in Šmarje-Marezige. Enako so poslanci prezrli utemeljitve Boruta Pahorja, da bi se od zdajšnje občine Nova Gorica ločili krajevni skupnosti Šempeter in Vrtojba in ustanovili novi občini s tem imenom. Razdelitvi občine Nova Gorica močno nasprotuje Forum za Goriško.

ZVEZA ZA PRIMORSKO ZA SKLADEN RAZVOJ DRŽAVE

Zveza za Primorsko, politična stranka na regionalni ravni, kritično spremlja politična in družbenogospodarska gibanja, kar je prišlo do izraza na strankinem kongresu v Kopru. Svoja stališča je kongres opredelil v posebni deklaraciji, ki med drugim pravi, da Primorci želijo prirediti k odpravi sedanjih zapletov in problemov v Sloveniji. Stranka se bo letos posvetila predvsem lokalnim volitvam, ki bodo jeseni. Prizadevala se bo, da bi lahko odločala ali vsaj soodločala o vseh pomembnih krajevnih zadevah. Pri tem je kritična do svojega zadržanja po prejšnjih volitvah, ko je zavnila sodelovanje v koaliciji novogoriške občine. "Ta odločitev je bila naša napaka," je na tiskovni konferenci v Novi Gori-

ci opozoril novi predsednik glavnega strankinega odbora Viljem De Brea, "zaradi česar je občinska koalicija lahko sprejela nekatere sklepe, ki z njimi nismo soglašali."

Zveza za Primorsko ima pridržke do ustanavljanja novih občin, ker bi po njenem mnenju pri razvijanju lokalne samouprave v Sloveniji morali najprej ustanoviti pokrajine. Na Primorskem naj bi oblikovali pet pokrajin, med katerimi bi bile najvažnejše tiste v Slovenski Istri in na Goriškem. Nemara bi s takšno zasnovo lahko zavrnili nadaljnjo centralizacijo oblasti in odločanja v Sloveniji. Ta centralizacija je tako očitna, da postaja Slovenija osamljen primer v Evropi. Predstavniki te stranke so v Novi Gorici poudarili, da vztrajajo pri ohranitvi zgodovinske Primorske. De Brea je bil pri tem rahlo polemičen s Forumom za Goriško, češ da ga moti to, da imajo v tej organizaciji pogodno pridržke do Kopra. "Pri nas nikogar ne obsojamo ali napadamo," je zatrdil in dodal, da bi ta stranka rada tudi v prihodnje sodelovala s Forumom za Goriško.

Zaskrbljenost zaradi procesa nadaljnje centralizacije

OBVESTILA

BRIŠKI DAN. V nedeljo, 29. marca, bodo imela Brda *Briški dan* v okviru celotnega tedenskega srečanja občin treh dežel brez meja-senza confini-ohne Grenzen v Globasnici. Sodelujejo: občina Števerjan in občina Brda s svojimi predstavniki; pevski zbor Rado Simoniti pod vodstvom Rozine Konjedic; cerkveni mešani pevski zbor iz Števerjana pod vodstvom Bogdana Kralja; Briška godba na pihala pod vodstvom Ivana Mariniča; briški vinogradniki z obeh strani meje. Spored: ob 10. uri slovesna maša v farni cerkvi v Globasnici (poje cerkveni pevski zbor iz Števerjana); po maši koncert Briške godbe na pihala na trgu pred cerkvijo; ob 11. uri srečanje političnih predstavnikov v Pliberku. Po kosilu ob 14.30 uri bo Pri Šo-

oblasti in odločanja v Sloveniji so v Novi Gorici ponazorili z nekaterimi podatki. "Celotno premoženje na Primorskem, ki je kaj vredno in pomembno, je last države. Pri nas ne bi smelo biti pomanjkanja sredstev za odpravo primanjkljajev družb, ki so državljanom razdeljevale certifikate oz. delnice. Na Primorskem se nahaja tako pomembna imovina, kot so denimo Luka Koper, hidroelektrarne na reki Soči, Trnovski gozd, zelo plodna kmetijska zemljišča in druge nepremičnine," je dejal Aleksander Lemut iz Ajdovščine. Trditev o centralizaciji države je ponazoril s podatkom, da v Ljubljani potrošijo kar 53% bruto domačega proizvoda Slovenije, nato pa se polemično vprašal, "če naj Vipavska dolina postane območje, kjer bi edina funkcija bila pridelovanje solate in breskev za Ljubljano."

Zveza za Primorsko predlaga ukrepe za priznanje slovenske manjšine na Hrvaškem, poudarja pa tudi odgovornost slovenske države za slovensko narodnostno skupnost v Italiji. Glavni odbor stranke bo preučil pobudo za zgodovinsko obdelavo usode slovenskih beguncev iz Primorske, torej eksodus, ki se je začel kmalu po koncu prve svetovne vojne. V okviru te pobude bi ustanovili tudi Društvo primorskih beguncev v Sloveniji.

M.

DOSLEDNOST IN SOLIDARNOST V BOJU ZA PRAVICE MANJŠIN

MILAN GREGORIČ

Nedavno tega je slovenski Državni zbor proglasil "Škocjanski zatok" za naravni rezervat ter ob tej priložnosti, brez vidnih tehtnih argumentov, zavrnil predlog poslance italijanske skupnosti Roberta Battellija, naj bi rezervat obdržal dvojezični naziv, to je tudi "Valstagnon". Ker je rezervat na narodnostno mešanem območju, je potrebno sklep popraviti, ali pa ga dopolniti z ustreznim odlokom občine Koper, ki bi rezervat poimeoval dvojezično.

Ne glede na številna protustavna, nezakonita in neevropska dejanja italijanskih državnih in krajevnih oblasti v odnosu do slovenske manjšine (odrekanje pravice do rabe slovenskega jezika v stiku z oblastmi, do vidne dvojezičnosti, do zadržanega zastopstva, pa zapiranje slovenskih šol idr.) in ne glede na skoraj stoletno

nekaznovano netenje sovražstva do Slovencev, smo dolžni odločno, dosledno in pokončno braniti temelje pravne države in osnovne norme civiliziranega sožitja. Obenem pa smo dolžni enako odločno stati ob strani slovenski manjšini v njenem izčrpavajočem in nikoli končanem boju za osnovne pravice. Še posebej pričakujemo to od italijanske manjšine, da bo namreč pri italijanskih državnih in krajevnih oblasteh zastavila svoj glas v smislu pozitivne recipročnosti, to je priznanja istih pravic slovenski manjšini, kot jih uživa sama. Take, odločne solidarnosti doslej namreč nismo opazili. Z njo bi si tudi sama italijanska manjšina pomembno utrdila svoj položaj v slovenski javnosti. In brez te dosledne in solidarnostne drže tudi ne more pričakovati večje podpore za svoje potrebe in zahteve.

TEKMOVANJE ZA CANKARJEVA PRIZNANJA

MATERINŠČINA MED MLADIMI PRILJUBLJENA

MARJANA REMIAŠ

Tudi letos sta Zavod za šolstvo republike Slovenije in Slavistično društvo Slovenije pripravila tekmovanje za bronasta, srebrna in zlata Cankarjeva priznanja iz slovenskega jezika za učence osnovnih in srednjih šol. Nad šest tisoč učencev in dijakov se je pomerilo v prvem, preizkusnem tekmovanju, na katerem so dokazovali praktično znanje materinščine: slovnične kakor tudi književnosti. Po prvem tekmovanju jih je v igri za priznanja ostalo še nad dva tisoč v Sloveniji. Preteklo soboto so se ti najboljši učenci in dijaki pomerili v zadnjem, odločilnem preizkusu, ki je terjal poglobljeno znanje na temo pisateljskega opusa Cirila Kosmača. Na Severnem Primorskem je tekmovanje

gostila šempetrska Osnovna šola Ivana Roba, ki se je odlično odrezala kot dobra gostiteljica. Mentorje, ki so otroke vzpodbujali skozi leto in jim nudili pomoč pri pripravi na tekmovanje, je vodstvo šole razveselilo s praktičnimi nagradami - ličnimi kemičnimi svinčniki, ki jih je šoli v ta namen poklonila šempetrska papirnica Zorn & Z.

Organizator tekmovanja iz slovenskega jezika je letos prvič pripravil tudi tekmovanje za srednje strokovne in poklicne šole (šole, kjer dijaki pridobijo izobrazbo do četrte stopnje), za Cankarjeva priznanja pa so se, kakor vsako leto, potegovali tudi učenci in dijaki slovenskih šol iz Italije, Avstrije in Madžarske.

Zaključna, slovesna in hkrati edina podelitev zlatih Cankarjevih priznanj bo maja letos na Vrhniki, na domačiji Ivana Cankarja; bronasta priznanja pa bodo posamezne osnovne šole svojim učencem podelile kar doma. Nekatere so najboljše pripravile tudi presenečenja: dijake, ki so sodelovali na tekmovanju, bodo odpeljale na enodnevno ekskurzijo. Podelitev srebrnih Cankarjevih priznanj učencem s Severne Primorske bo 7. maja v galeriji Primorskega dramskega gledališča, kamor bodo organizatorji povabili tudi pisateljico Milojko Žizmond Kofol.

Ker je kar nekaj Severno primorskih mentorjev članov novogoriškega Literarnega kluba, pa še ta prijetna novica: člani bodo tudi letos v sodelovanju z ZKO ob dnevu knjige pripravili literarni večer v mali dvorani PDG, ki bo v drugi polovici aprila.

Družine Petejan obnovile industrijo obutve v Mirnu

V Mirnu je pred nekaj leti šla v stečaj velika industrija obutve Ciciban, zlasti zato, ker podjetje ni znalo gospodariti in poslovati. Tedaj je bila prekinjena dejavnost, ki jo je v duhu in ob izročilih socialnega misleca, duhovnika Janeza Evangelista Kreka, pred prvo svetovno vojno spodbudil mirenški župnik Ivan Rojec. Izdelovanje čevljev pa so obnovile tri družine Petejan. To so Pavel Petejan, ki izhaja iz čevljarke družine, in njegovi sinovi Robert, Boris in Tomaž s soprogami Katjo, Patricijo in Jano.

Zasnovali so in naprej razvijajo proizvodnjo otroške obutve, do številke 41. Čevlje pošiljajo v prodajo na tržišča v Sloveniji, v druge države nekdanje Jugoslavije in tudi v Italijo, kjer je konkurenca na tržiščih z obutvijo nemara največja. V poslovnem sistemu treh družin Petejan je zaposlenih okoli 100 delavk. Lastniki imajo socialni odnos do zaposlenih, s čimer uresničujejo načela o socialni pravičnosti, ki jih je v Mirnu utemeljeval župnik Ivan Rojec, ustanovitelj tamkajšnje čevljarke zadruge.

TUDI LETOS SEJMA V PORTOROŽU IN NOVI GORICI

Primorski obrtno-podjetniški sejem v Portorožu bo potekal od 27. do 31. maja, na njem pa se bo predstavilo ok. 150 razstavljalcev oz. 130 podjetij. Predvsem bo zastopala Južna Primorska oz. Obalno kraška regija, zanimanje za omenjeno gospodarsko prireditve pa narašča tudi na obmejnih območjih Italije in Hrvaške.

Tradicionalni sejem obrtništvu in podjetništvu v Novi Gorici pa bo od 10. do 14. junija. Sodelovalo bo predvidoma okoli 250 razstavljalcev, in sicer na 8000 m² površine. Pričakujejo udeležence obrtnikov in podjetnikov predvsem z Goriškega, pa tudi iz zamejstva v Italiji ter od drugod.

Območna obrtna zbornica v Novi Gorici je na sejem posebej povabila slovenska in italijanska podjetja iz Trsta, Gorice, Vidma, Pordenona in iz drugih krajev industrijsko razvite Furlanije. Pri tej pobudi Območna obrtna zbornica uspešno sodeluje s Slovenskim gospodarskim združenjem v Gorici.

V okviru Goriškega sejma pripravljajo skupno tri razstave, pri katerih sodelujejo Območna obrtna zbornica, Mestna občina Nova Gorica ter Poslovni, trgovski in rekreacijski center Meblo. Sejemске prireditve bo v prihodnosti organiziralo posebno podjetje, ki ga bodo ustanovili letos. Goriški sejem je ena izmed treh najbolj pomembnih regijskih splošno razstavnih in prodajnih prireditev v Sloveniji. V okviru letošnjega sejma bodo v Novi Gorici pripravili tudi mednarodno posvetovanje o sodelovanju med gospodarstvom v Sloveniji ter gospodarstvom v Brindisiju oz. Trevisu v Italiji.

NOV MOBILNI TELEFON ZA UPRAVLJANJE TUDI V SLOVENSKEM JEZIKU

V Sloveniji zelo hitro narašča število telefonskih priključkov. Podjetje Telekom vlaga v to področje vsako leto milijarde tolarjev. V državi je zdaj že ok. 720 tisoč telefonov, t.j. en aparat na vsakih 100 oseb. Povečuje se tudi razširjenost mobilnih telefonov, ki jih je v Sloveniji že približno 100 tisoč. Na Goriškem, na območju Poslovne enote Telekoma v Novi Gorici, so po številu telefonskih priključkov že dosegli razširjenost telefonskega omrežja, kakršno je v deželi Furlaniji-Juljski krajini.

Kot zanimivost omenjamo, da je na tržišču na voljo tudi mobilni telefon sistema GSM, ki tehta 137 g, s katerim lahko upravljamo tudi v slovenskem jeziku. Gre za telefon vrste Nokia 6110. Že takoj, ko v telefon vstavimo Sim kartico, ta prepozna slovenskega GSM operaterja Mobitel in so vsi napisi na zaslonu poslej v slovenščini. /M.

SRENJE, VAŠKA SKUPNA LASTNINA

MARKO LEGIŠA

Navezal bi se rad na konferenco o jusarski problematiki v Trentu, ki jo je priredila tamkajšnja univerza novembra lanskega leta. Na tej konferenci, vsedravnega značaja, so posegli tudi naši predstavniki, in prav naša problematika je spodbudila veliko zanimanje. Na pobudo funkcionarja za jusarsko problematiko dežele Lazio je bila predložena resolucija, ki so jo podpisali številni udeleženci. Kopijo resolucije smo poslali tudi našim medijem, a ni bila še objavljena (je vsekakor na razpolago).

Januarja je bil v Tolmeču predstavljen dokument, ki izhaja iz posveta v Ravasclotto septembra lani in je v popolnem soglasju s stališči jusov in srenj naše dežele. Pri tem smo tudi sami sodelovali.

Omenil bi še deželno konferenco o jusarskih vprašanjih, ki jo je organiziral Koordinacijski odbor za upravljanje jusarske imovine v deželi Furlaniji-Juljski krajini pod pokroviteljstvom Kraške gorske skupnosti, ki je bila dne 13. marca 1993, na kateri je poleg uglednih poročevalcev spregovoril tudi takratni de-

želni odbornik za krajevne ustanove in zemljiško knjigo Dario Barnaba.

Veliko delovanja je tudi v ostalih predelih Italije, in to od severa do juga.

Omenil bi statut vsedravnega združenja jusov, ki je doslej v treh jezikih, italijanščini, nemščini in francosčini, upam v kratkem tudi v slovenščini. A povrnimo se v naše kraje.

Premoženje so si prvotni posestniki pridobili:

- s kupoprodajnimi pogodba mi;
 - z zemljiškim odlokom, upoštevajoč lastništvo "ad immemorabile";
 - z rabsodbo o priposestovanju;
 - v smislu Cesarskega patenta št. 130 z dne 5. julija 1835.
- To stanje je priznala Rapska pogodba iz leta 1920 ter razni kasnejši zakoni ter izredna pravila.

Premoženje je zasebna last jusov - srenj in je zaradi tega vpisano v zemljiško knjigo že od nastanka slednje. Vpis lastništva je ostal do današnjih dni nespremenjen.

Vpis v zemljiško knjigo potrjuje zasebno lastništvo premoženja. To se pravi, da na podlagi avstrijskega civilnega kodeksa, in kasneje z italijansko zakonodajo, je premoženje vključeno med zemljišča, ki so zasebna last.

Javna last - *Bene Pubblico* - ni vključena v Zemljiško knjigo.

Pravni status zemljišč, ki so ležala na ozemlju, kjer je vladal fevdalni red (gre za številne vasi v naši pokrajini), urejujejo sledeči zakoni in pravilniki:

- zakon o gozdnatih površinah z dne 3. decembra 1852, Cesarski zakon ali odlok B.L.I. št. 250 (ki ureja delitev površin);
- Cesarski patent z dne 17. marca 1849 (ki prepozna vse pravice upravičencev do skupnih zemljišč, it. *terreni comuni*: upoštevajoč, da s pojmom *comuni* označujemo zemljišča, ki so last skupnosti);
- 24. člen občinskega in pokrajinskega zakona z dne 11. junija 1923 (ki potrjuje zgoraj navedene pravice);
- Cesarski patent z dne 5. julija 1853, B.L. št. 130 (ki ureja

služnosti - *servitù* - ter priznava absolutno lastništvo prvotnim upravičencem). Avstrijsko cesarstvo je namreč izdalo odlok št. 130, ki je dokončno uredilo položaj prebivalcev cesarstva v zvezi z lastnino.

Kot je razvidno iz 9. odstavka, za ureditev (*regolazione*) ali oprostitve (*affrancazione*) - dve možnosti, ki sta predvideni za ureditev te situacije - je bilo treba postopati na podlagi "miroljubnega" dogovora med zainteresiranimi strankami. V nasprotnem primeru so odločale pristojne oblasti v smislu določil odloka ter zakonskih določil.

Upravičenci (jusarji) niso bili vsi prebivalci, ampak samo tisti, ki so v posameznem naselju prebivali od določenega časovnega obdobja, to se pravi le prvotni - avtohtoni prebivalci naselij.

Služnost teh zemljišč so preverjale posebne komisije na podlagi velikosti posameznih kmetij, glede na potrebe posamezne hiše itd.

— DALJE

OLAJŠAVE ZA GRADBENA POPRAVILA

DAMJAN HLEDE

13. marca sta bila končno objavljena v uradnem listu ministrski odlok, ki vsebuje izvjalne norme za koristne olajšave, povezane z gradbenimi popravili, in ministrska okrožnica, ki vsebuje opis in obrazložitev pogojev ter obveznosti za njihovo koriščenje. Pravilnik bo stopil v veljavo petnajst dni po objavi v uradnem listu, in torej naslednjega 28. marca.

Kdor bo torej pričel gradbena dela po 28. marcu, bo moral pred začetkom samim odposlati pristojnemu davčnemu uradu v Benetkah vso dokumentacijo, ki jo za različne posamezne slučaje določajo zakon, pravilnik in okrožnica, pristojni krajevni zdravstveni ustanovi pa sporočilo, ki bo vsebovalo razne podatke (datum pričetka gradbenih del, vrsta gradbenega posega itd.).

Kdor pa je gradbena dela pričel pred 28. marcem (tako tisti, ki jih je pričel v

letošnjem letu kot tisti, ki jih je pričel že v prejšnjem), bo moral zgoraj omenjene obveznosti opraviti v teku štiridesetih dni od vstopa v veljavo izvjalnega pravilnika, to pomeni, da bo moral potrebna sporočila izvesti najkasneje do 7. maja letos. V nasprotnem primeru bo izgubil možnost koriščenja olajšav.

Obrazci za prošnje so na razpolago v davčnih in teritorialnih uradih (uradi za posredne in neposredne davke, kataster), zagotovo pa jih bo zainteresiranim prikrbel projektant, ki bo moral postopek vložiti in ga nadzorovati. Kdor želi poglobiti kakšno vprašanje v zvezi s koriščenjem olajšav, si lahko pogleda članke, ki so bili objavljeni v tem tedniku 30. oktobra '97 in 29. januarja '98, v trafikah pa je v prodaji tudi publikacija z vsemi podrobnimi informacijami, ki jo je izdal dnevnik Il sole 24 ore.

PRIPRAVE OB MEJI NA VSTOP SLOVENIJE V EU

SLOVENSKO GOSPODARSKO ZDRUŽENJE POSREDNIK MED GORIŠKIM IN NOVOGORIŠKIM GOSPODARSTVOM

SGZ je prevzelo iniciativo v okviru prizadevanj za čim bolj organiziran in učinkovit pristop k integracijskim procesom čezmejnega goriškega prostora na gospodarskem področju. Na podlagi sklepov predsedstva so v zadnjem mesecu predsednik, podpredsednik, direktor Združenja in načelnik sekcij sodelovali na delovnih srečanjih z institucijami in ustanovami iz Gorice in Nove Gorice, ki delujejo pri projektih oz. pripravah na vključitev Slovenije v EU.

Najprej se je vodstvo Združenja srečalo z vodilnimi predstavniki goriškega združenja trgovcev (Ascom), nato je na svojo pobudo obiskalo Območno gospodarsko zbornico iz Nove Gorice; povabljen je bila tudi Obrtna zbornica iz Nove Gorice. Tako je prvič prišlo do srečanja med slovenskimi gospodarskimi organizacijami, ki so odločilnega pomena, da se v nadaljnji potek vseh gospodarskih čezmejnih projektov vključijo vsi slovenski gospodarstveniki iz goriške pokrajine. Z zbornicami iz Nove Gorice je bilo dogovorjeno o stalnem informiranju in posvetovanju o razvoju dogodkov ob meji. V ta namen je bila imenovana tričlanska skupina. Dogovorjeno je bilo, da bodo vse tri or-

ganizacije oz. institucije skupno nastopale in da se s posredovanjem SGZ-ja organizira srečanje z Združenjem Ascom. Do srečanja med delegacijami SGZ-ja, Ascom-a, Območne gospodarske zbornice iz Nove Gorice in Trgovinske zbornice iz Gorice je prišlo v ponedeljek, 16. t.m.

Občinski odbornik za obmejno sodelovanje Amirante je povabil predsednika Združenja na pomenek, na katerem je bil govor o financiranju Evropske Unije itd. Odbornik je napovedal obisk podžupana iz Pariza, poslanca evropskega parlamenta, ki naj bi predstavil možnosti koriščenja sredstev iz evropskih skladov. Združenje je odborniku razložilo svojo vlogo pri posredovanju med gospodarskimi ustanovami Gorice in Nove Gorice.

V začetku marca sta predsednik in direktor SGZ-ja obiskala novogoriškega župana Črtomira Spacapana. Ta je poudaril, da se bo z vključitvijo Slovenije v EU ustvarila izredno konkurenčna situacija. Vprašanje je, ali bomo znali ustvariti kooperacijo med slovenskimi in italijanskimi gospodarskimi subjekti in integracijo prostora, da bo lahko konkuriral v širšem obsegu. Župan je tudi poudaril pomembno vlogo, ki jo

ima v tem procesu Slovensko gospodarsko združenje Gorica pri povezovanju gospodarstvenikov na obeh straneh meje. Podobno vlogo bi morale prevzeti tudi druge manjšinske organizacije. Novogoriški župan je obvestil predstavnika SGZ-ja, da so ustanovili skupen urad med občino Nove Gorice in Območno gospodarsko zbornico, ki se ga lahko poslužujejo tudi drugi akterji obmejne dogajanja. Govor je bil tudi o čezmejnem teritorialnem paktu, ki bi ga morali v kratkem podpisati.

Velja omeniti, da je Združenje pripravilo v sodelovanju z družbo Sdag predavanje o evropskih integracijskih procesih od leta 1945 do danes, o institucijah EU in njihovem delovanju ter o strukturalnih skladih, njihovemu namenu in koriščenju. Nadalje pa bo predstavilo goriški mejni prehod Štandrež in avtopostajališče: čemu je do danes služilo in kako se mora preobraziti, da bo uspešno preстал vstop Slovenije v EU. Predavanje so namenjena dijakom goriških višjih šol. Prvo predavanje bo v soboto, 28. t.m., v Slovenskem šolskem centru za licej P. Trubar in učiteljske S. Gregorčič.

"PRIMOŽ (PETERKA) KAMIKAZA NE POZNA PORAZA"

ERIK DOLHAR

To je bil le eden od številnih napisov več kot 60.000 gledalcev, ki so od petka do nedelje, 22. t.m., pod Bloudkovo skakalnico v Planici spodbujali nastope slovenskega skakalca Primoža Peterke.

19-letnemu Moravčanu je še drugič zapored uspelo osvojiti največjo lovoriko Mednarodne smučarske zveze (FIS) za zmago na skupni razvrstitvi svetovnega pokala. Primož Peterka je sploh prvi skakalec, ki je ponovil zmago slavje v skakalnem maratonu in ni prišel iz kakšne od klasičnih skalalnih veselil.

A pogledimo, kako so se razvijali dogodki v dolini pod Poncami. V soboto je bila na sporedu predzadnja tekma svetovnega pokala v smučarskih skokih. Zmagal je odlični Japonec Kazujoši Funaki, Primož Peterka pa je bil ravno tako odličen drugi, kar mu je zadostovalo za prevzem vodstva na skupni lestvici svetovnega pokala. Odlično so se tokrat izkazali tudi ostali slovenski skakalci. Najdlje smo se na koncu prvega dne seveda pogovarjali z našim herojem.

Primož, kako si premagal začetno tremo?

Po poskusni seriji, ko sem že dobro skočil, mi je bilo že veliko lažje.

Ni bilo nerazumevanja?

Ja, nekaj je bilo, a ne veliko, ravno prav.

Kako bi ocenil svoj nastop in tistega svojih najbližjih tekmecev za osvojitve svetovnega pokala?

Osvojitev drugega mesta je super, boljše ga si ne bi mogel zeleti. Za prvi skok lahko rečem isto. Govoril sem tudi s svojim trenerjem Jelkom Grosem in tudi on pravi, da je bil v redu. O drugem skoku pa lahko rečem, da takoj, ko sem odskočil, sem že mislil, da ne bo nič; imel sem namreč probleme, tako da sem mislil, da se ne bo tako izteklo, kot se je na koncu. K sreči pa smo imeli na koncu proge dovolj dobre pogoje v zraku, tako da me je to potem nekoliko rešilo. Skratka, ni bil v redu. Funaki? Absolutno premočen, ni se mu dalo priti do živega. Harada? Ne vem, kako je skočil. Za njegov prvi skok vem, da je bil slabši kot na treningu. Za Widhölzla pa ne vem, saj je imel zadnje čase nekaj problemov, tudi na treningih. V glavnem, dobro skakajo. Mislim, da bo tisti, ki bo jutri zmagal, tudi osvojil svetovni pokal.

Se boš jutri odpravil na zaletišče s težkim srcem ali sproščen?

Niti ne s težkim srcem. Sproščen. Ko sem se danes zjutraj, recimo, pripeljal v Planico, je bilo zelo hudo. Ko pa se je vse začelo, je bilo boljše. Upam, da bo jutri tako kot danes, ko mi je uspelo malo pomiriti živce.

Ti je vseeno, kako se boš uvrstil?

Ne, vseeno mi seveda ni. Seveda se bom potrudil, da bom osvojil prvo mesto.

Kako bi sprejel npr. drugo mesto?

Ne vem, najprej moram videti oziroma doživeti.

Kako bi ocenil svojo letošnjo sezono: slab začetek, razočaranje v Naganu, nato pa na koncu fenomenalna uspešna serija...

Točno tako! Začetek je bil v redu, optimističen. Sredi sezone se mi je nato vse področilo, ne vem za kaj. Na olimpiadi sem bil razočaran, ker sem vedel, da znam skakati bolje. Tudi zdaj pa ne bi znal povedati, zakaj mi gre tako boljše.

Kaj pa je v tvoji glavi, ko si v zraku?

Odvisno, kakšen je skok: če je dober, je v redu, če pa je slab, si sam pri sebi misliš take stvari, ki niso ravno za javnost...

Katera pa je tvoja največja skrivnost pri uspehih?

"Ne vem. Najlažje bi rekel, da imam pač srečo."

Svojo startno številko je nato Primož podpisal in daroval zasebni televizijski postaji za ljubljansko pediatrično kliniko.

Na sobotni tiskovni konferenci je trener slovenske skakalne reprezentance Jelko Gros izjavil: "Veseli smo, ker sta Primožu uspela dva izredno dobra skoka, tako da je prevzel

vodstvo v svetovnem pokalu. Poleg tega pa je razveseljivo, da je danes skakala slovenska ekipa, se pravi, da imajo še trije tekmovalci poleg Primoža točke, tudi dva mlajša: Miha Rihtar in Milan Živic sta pomagala Primožu, da se je Widhölzlu od njega še bolj odmaknil v boju za prvo mesto. Skratka, čestitke tekmovalcem, ki so celo leto veliko delali za današnje uspehe.

Že ob zgodnjem nedeljskem prihodu pod Bloudkovo velikanko v Planici je bilo jasno, da je ozračje naelektrano. Samo v nedeljo je pod skakalnico iz vseh najbolj oddaljenih koncev Slovenije, a tudi iz drugih držav, prihitelo več kot 30.000 ljudi!

Ko je bil Peterka še zadnjič na vrhu zaletišča, je puščica na velikem ekranu ob ciljni areni pokazala, da ima Moravčan izredno slabe razmere, brez vzgonskega vetra. Vse je izpeljal imenitno, toda v zraku je bila praznina. "Nič si nisem mogel pomagati, čeprav sem naredil enega izmed najboljših skokov na planskem finalu. Bilo je hudo, a se je vse srečno izteklo," je Peterka pozneje komentiral zadnji odločilni nastop. Vendar so krivico, ki mu jo je naredila narava v finalni seriji, popravili njegovi tekmeči, predvsem oba japonska velemojstra: novi rekorder stare dobre Bloudkove velikanke Noriaki Kasai, ki je v prvem skoku dosegel rekordnih 147,5 m, in Hiroja Saitoh. Niti za trenutek nista pomislila, da bi s taktičnim ravnanjem na nešportni način izkoristila smolo najboljšega slovenskega skakalca vseh časov in posredno pomagala k zmagi njegovemu najnevarnejšemu tekmeču Kazujošiju Funakiju, olimpijskemu zmagovalcu in gotovo prvemu skakalcu olimpijske zime 1997/98. Se dokaz več, da tudi v profesionalnem vrhunskem športu vladajo in morajo veljati najvišja moralna pravila, kajti v nasprotnem primeru bi bil ob verodostojnost.

Ko je bilo po nastopu še zadnjega skakalca jasno, da je Primož Peterka drugič zapored osvojil svetovni pokal, so navijači seveda lahko sprostili svoje navdušenje in Primoža dvignili na ramena (na sliki zgoraj). Vseeno pa nam je uspelo se prebiti skozi živ zid in slovenskemu junaku postaviti še zadnja vprašanja.

Po slabem začetku sezone ti je na predzadnji tekmi vendarle uspelo, da si spet oblekel rumeno majico, ki označuje vodilnega na lestvici svetovnega pokala...

Začetek sezone je bil optimističen. Potem pa je bila na sporedu Novoletna turneja, ko sem že izgubil vsako upanje. Takrat na kaj takega nisem pomislil. Včeraj sem oblekel rumeno majico, danes pa sem že mislil, da jo bom moral vrniti.

Kaj pa si si mislil po svojem današnjem drugem skoku?

Če po pravici povem, če bi bil prvi skok dovolj dober, ali pa včerajšnji, bi v bistvu samo skočil, saj mislim, da je bil ta eden boljših. Samo v zraku nisem nič čutil, nič ni bilo.

Trener avstrijske reprezentance je rekel, da ti bo treba postaviti spomenik, če boš še drugič osvojil svetovni pokal...

Ha ha. Kje pa? Po mojem bi bilo treba tudi njemu postaviti spomenik, ker je dober trener. Lepo bi bilo, če nama bi ga skupaj postavili.

ZŠSDI SKRBI ZA PREŽIVETJE

27. redni občni zbor Združenja slovenskih športnih društev v Italiji je bil v sovodenjskem Kulturnem domu. Udeležili so se ga predstavniki 30 od 46 včlanjenih športnih društev. Na začetku so sprejeli še dve novi članici, Nogometno društvo Zarja Gaja 1997 in avtomobilistično društvo Azeta Racing & Promotion Alberta Zeniča.

Poročilo predsednika in izvršnega odbora, kot tudi blagajniško poročilo, je prebral pred-

sednik Jurij Kufersin (na mali sliki), ki je povedal, da je vodstvo Združenja v prvem letu mandata glavnino sil usmerilo v iskanje stikov z oblastmi in političnimi silami na obeh straneh meje. Gre za iskanje osnovnih finančnih sredstev za delovanje ne samo struktur ZŠSDI-ja, temveč predvsem članic, ki se srečujejo s hudo finančno in organizacijsko krizo, zaradi katere sta ogrožena tako obstoj kot delovanja. Združenje je v minulemu letu

lahko računalo na dobrih 400 milijonov lir prejemkov, sodi pa, da bi jih za izpolnitev vseh obveznosti do članic ter za uresničitev nekaterih strateških načrtov, predvsem za obnovo kadrov in rešitev socialnega statusa omejenega števila športnih strokovnjakov, potrebovalo več. Kot je pokazalo blagajniško poročilo, je dogovorjeni dotok sredstev iz SSO in SKGZ redno, Združenje pa bo letos lahko računalo tudi na stalno podporo iz deželnega proračuna. Pri iskanju dodatnih virov pomoči iz Slovenije pa se očitno nekaj zatika in odsotnost na občnem zboru športnih in političnih predstavnikov iz matične domovine je vzbudila razočaranje in zaskrbljenost. Skrb za preživetje torej. Iz predsedniškega poročila tudi izhaja, da bo ZŠSDI poslej namenilo večjo pozornost preučevanju vprašanj združevanja in dela z najmlajšimi.

ČUPA SE PRIPRAVLJA NA 25-LETNICO

Jubilej bodo proslavili konec maja v Sesslanskem zalivu. Tako so med drugim odločili na 26. rednem občnem zboru Jadranskega kluba Čupa, ki je bil v prostorih sesseljanske turistične ustanove in se ga je udeležilo veliko članov.

Predsednik kluba Marino Košuta je v svojem poročilu najprej izpostavil spodbudno dejavnost celotne mladinske tekmovalne ekipe v razredih *optimist*, *evropa*, *laser* ter tudi odraslih. "Prav mladinska dejavnost predstavlja velik organizacijski in finančni napor, vendar je tudi najboljša investicija, brez katere bi bila ogrožena prihodnost naše prisotnosti ob in na morju," je med drugim povedal Košuta. Predsednik se je nadalje zaustavil pri kočljivem vprašanju novega občinskega regulacijskega načrta, ki postavlja spet v ospredje vprašanje dokončnega društvenega sedeža. O tekmovalnih rezultatih je treba povedati, da je vsedržavna jadralna zveza FIV, spričo izrednega uspeha regate Coppa Pri-

mavela 96, ki jo je Čupa priredila s sorodno Pietas Julio, domačim jadralcem letos zaupala organizacijo Trofeje Topolino v sodelovanju s Pietas Julio in tržaškim Adriaticom, kar je tudi dokaz zgledega sodelovanja z ostalimi društvi.

Športni direktor Andrej Križnič je opisal športno dejavnost, v katero sodijo začetniška jadralska šola za optimiste, tečaj za deskarje, tekmovalna ekipa *optimistov*, ekipa jadralcev na lahkih jadrnicah ter tehnično-organizacijska služba. Med "optimisti" sta si Daniel Picullin in Jaro Furlani z odlično sezono prisluškila stalno mesto v italijanski mladinski reprezentanci. Prav Fur-

lanija je nato odgovorni za mladinske dejavnosti XI. območja Sain nagradil s trofejo "Marzi", ki jo trenerji podeljujejo najbolj zgledega tekmovalcu razreda optimist.

V tej kategoriji letošnjo ekipo, ki jo bo še naprej vodil Maurizio Benčić, sestavljajo 4 kadeti in 4 člani; ta cilja na uvrstitve na prva mesta obeh kategorij, tako na krajevni kot na državni ravni. V kategoriji Evropa je zaenkrat edina tekmovalka Johana Križnič, ki bo ciljala na boljše uvrstitve na conskem in državnem prvenstvu ter skušala potrditi mesto v italijanski reprezentanci na evropskem prvenstvu. V razredu *laser*, ki ga bo vodil Mitja Bužan, je predviden nastop na vseh conskih in državnih mladinskih regatah. Cilj je zmaga conskega prvenstva v dveh kategorijah, v katerih so jadralski Čupe v minulih sezonah vselej zasedali najvišja mesta.

Iz blagajniškega poročila Klavdija Cibica je izšlo, da bodo za malenkost povišali članarino.

MAVHINJSKA GRMADA SE UKVARJA PRETEŽNO Z JAMARSTVOM

11. redni občni zbor je bil v društvenih prostorih v Mavhinjah. Glavni odbor je podal obračun enoletnega dela ter perspektive za prihodnje delovanje. Poročilom in razpravi so sledili diapozitivi o jamarstvih raziskovanjih in društvenih podvigih.

Mavhinjsko športno društvo Grmada je bilo ustanovljeno leta 1987, dve leti kasneje pa so se pri njem začeli ukvarjati pretežno z jamarstvom. Društvo je znano po tem, da s svojim mladinskim športno-kulturnim udejstvom privablja veliko mladit iz vse tržaške pokrajine. Po-

leg jamarstve in plezalne dejavnosti pri Grmadi redno prirejajo tudi vodene ogledne lažje dostopni jam pa tudi izlete in večere z diapozitivi ter predavanja. Pred kratkim je društvo v Nabrežini gostovalo koprškega jamarja Franca Malečkarja, ki je predaval o slovenski jamarstvo-potapljaški odpravi v arabsko državo Oman. Sredi prejšnjega tedna je Grmada povabila prijatelja Fabrizia Polojaza, ki je zbranim društvenim članom in simpatizerjem predvajal diapozitive o nedavnem potovanju na Kitajsko.

AVTOMOBILIZEM

ZENIČ V F3 S SVOJO EKIPO!

29-letni pilot s Cola Albert Zenič bo v petek, 27. t.m., v novo-goriškem Casinu Perla predstavil svojo novo ekipo Team Azeta, s katero bo tekmoval v letošnjem prvenstvu Formule 3 z dirkalnikom Opel Dallara 2000.

AMATERSKI NOGOMET

PROMOCIJSKA LIGA: Lucinico - JUVENTINA 2-0, ZARJA/GAJA 97 - Aiello 3-1, Muggia - PRIMORJE 2-1

1. AMATERSKA LIGA: S. Lorenzo - SOVODNJE 0-2, Pro Fiumicello - VESNA 2-0

2. AL: MLADOST - PRIMOREC 1-2, Zaule - BREG 2-1

3. AL: KRAS - Union 5-0, BREG B - Servola 2-2, ZARJA/GAJA 97 B-CGS 0-1

ROKOMET

Dijaki tržaškega liceja France Prešeren so osvojili naslov tržaških pokrajinskih prvakov.

SLOVENSKA B2 LIGA: Žabnica - KRAS 27-25

DALJE NA STR. 16

S 7. STRANI

POUK SLOVENŠČINE OD LETOS TUDI V JAVNIH OSNOVNIH ŠOLAH

Gospod Bartaloth, pouk slovenščine si je zamislilo trbiško didaktično ravnateljstvo v sklopu posebnega projekta oz. medkulturnega programa večjezičnosti. Nezanemarljiv delež pri uvedbi te bvalnevedne novosti pa je nedvomno imela tudi Planika...

Seveda je pri uvedbi slovenskega jezika v šolah v Ukvah, Žabnicah in Beli peči tudi zasluga kulturnega središča Planika, a ne samo tega. 31. maja 1997 je bil v Naborjetu posvet, kjer se je o tem govorilo na pobudo občin Trbiž in Naborjet ter Gorske skupnosti. Sprejete so bile jasne smernice, kako se s to zadevo nadaljuje, kakšna smer naj se da. Predvsem pa je bila izražena podpora samega podpredsednika deželne sveta Budina in še pokojnega senatorja Bratine, ki nam je nudil vso podporo pri tej uvedbi. Na uvedbo slovenščine v šole so vplivali še nekateri drugi dejavniki: domačini, Slovenci, ki so sedeli ali še sedijo v občinskem svetu v Naborjetu ali na Trbižu; tako je cela vrsta pobud pripomogla k temu.

Gospa Alma, kako pa so se učenci oz. starši odzvali na to novost?

Ker živim na Trbižu in sem skoraj vsak dan ali velikokrat v stiku s starši teh učencev, lahko povem, da me ustavljajo na cesti rekoč, da so zelo zadovoljni. Prvič zato, ker slišijo slovenščino iz otrokovih ust, in sicer pravilno izgovarjajo slovenščino, na kar zelo pazim. Nadalje jim je všeč, da otroci pojejo. Kot vidim, glasbenega pouka na teh šolah sploh nimajo, pesmic sploh ne učijo, tako da je vse skupaj prišlo sedaj na dan z našimi učnimi urami. Pri tistih družinah, kjer je slovenščina že pogovorni jezik, je to samo še korak več. Videvam, da tisti otroci, ki doma govorijo v narečju, imajo skoraj več težav, ker jaz zahtevam pravilno slovenščino, oni govorijo v narečju in se potem znajdejo v trenutnih težavah. Je pa že prav tudi tako!

Je bilo morda pri kaki družini zaznati zanimanje za razkrivanje lastnih korenin?

Ne, tega ravno ne. Opažam pa, da mi none, se pravi stari starši teh otrok, pripravljajo pesmice, učijo otroke starih slovenskih pesmi, ki mi jih otroci potem sami prinašajo v šole, ali pa kake zgodbe. Drugače pa so stari starši, ki jih srečujem na cesti, zelo zadovoljni s poukom slovenščine na šolah.

Je domače slovensko koroško narečje še prisotno kot pogovorni jezik v družini in na vasi?

Še, močno! Absolutno! Opažam, kot sem že povedala, izgovarjajo otrok, pogovor. Recimo: pride do nove pesmice: najprej razložim, potem vprašam po besedah, stavkih, pomenu. Tisti, ki govorijo doma slovensko, mi povedo po svoje ta pomen. Iz tega vidim in vem, kot tudi, ko pogosto hodim v Ukve, da se doma še govori slovensko. Otrokom, ki v šoli govorijo v narečju in ne uspejo govoriti pravilno, to seveda dovolimo, ostalim pa razložimo, da on govori v narečju, in mu to dovolimo, ker se je tako pač naučil in je to vseeno pravilno slovensko. Pri tem jim pojasnim, da npr. na Primorskem ne bodo slišali neke besede ravno tako, kot je v resnici pravilno. To je pač zato, ker prihajaš v drug kraj.

Je zanimanje za pouk slovenščine prisoten samo pri domačinih ali tudi pri italijanskih - furlanskih družinah?

To je tisto! Tudi pri Italijanih in pri Furlanih! In morda nas to še bolj veseli, kajti starši teh otrok so se potem vpisali na večerni tečaj slovenščine. Prav to zanimanje jih je pritegnilo ali pa veselje ali pa novost, ne vem. Pravi čas je, pravi veter je zavel v Kanalski dolini!

Kakšni pa so cilji tega pouka?

O tem sem že razmišljala. Da se bodo naučili govoriti slovensko, tega logično ne moremo v enem ali dveh letih

pričakovati od otrok, posebno od tistih, ki niso imeli pojma o slovenskem jeziku, ki jim besede šele zdaj počasi prihajajo v uho, kajti slovenščina je resnično težak jezik. To pa, da se bodo znali sporazumevati in da jim bodo te pesmice ostale, ker vidim, da jih prav z velikim srcem pojejo, to je pa tudi že nekaj! Ali pa, da se bodo znali v Kranjski Gori, ko bodo šli po bencin, sporazumevati, da bodo nekaj znali naročiti v gostilni. Skratka, tista osnova bo ostala, ali pa tista ljubezen do jezika, ne pa sovraštvo. Mogoče pa je včasih, glede na to, da je bil jezik pretežak, da je bila prevelika praznina, preglubok prepad med jezikom, ljudmi, med Slovenijo in Italijo, ki sta si v bistvu tako blizu, med Kranjsko Goro, Ratečami in Žabnicami, ki so si tako blizu in bili so si tako daleč. Mislim, da smo nekaj zblížali.

Gospod Bartaloth, boste po tej poti nadaljevali?

Osebnost mislim, da moramo nadaljevati po tej poti, ker smo opazili, da je to zmagovalna pot. Zadnja leta so se naši tečajji precej razvili, ker smo šli na sodobnejše učenje slovenskega jezika z določenimi novimi pripomočki. Glede na to, da imamo približno 30 otrok, ki obiskujejo tečaje slovenskega jezika v Ukvah in Žabnicah in imamo poleg tega še glasbeno šolo Tomaž Holmar, včlanjeno v Glasbeno matiko, na kateri učijo glasbo tudi v slovenskem jeziku, smo tu ustvarili neko zelo pozitivno ozračje do vsega, kar je slovensko, in tudi slovenskega jezika.

Zato tudi menim, da nekateri otroci, ki prihajajo iz čisto furlanske družine, ali določeni priseljenci, ki niso imeli nikoli opravka s slovenščino, imajo morda kako težavo. Otroci, posebno obiskovalci naših tečajev, pa imajo že določeno podlago slovenskega jezika, tako da je to neko nadaljevanje tega, kar se dogaja v šoli, ali pa obratno. Mislim, da moramo v prihodnji fazi priti tudi do določenega sodelovanja med javno šolo in Središčem, da se programi ne bodo križali. Podlaga je, ker nekateri otroci prihajajo iz družine, ki govori slovensko ali slovensko narečje, seveda pa pri nas pridobijo določeno znanje. Kot veš, smo pred kratkim, 9. t.m., odprli še Slovensko kulturno središče oz. novo knjižnico "Salvatore Venosi" v Naborjetu.

Je morda tudi ta knjižnica v oporo učencem?

Seveda, mi si vsekakor prizadevamo, da bomo nadaljevali po zastavljeni poti. V knjižnici imamo določen fond knjig na razpolago. Seveda nekateri otroci, ki slabše poznajo slovenski jezik, si bodo težko izposodili kako knjigo. Imamo pa tudi posebne knjige za otroke, risanke itd. Z določenim fondom smo knjižnico opremili s približno stotimi videokasetami risank in drugega, ki jih otroci ob vsaki drugi uri pogledajo ter tako lažje dojemajo jezik. Potem obstaja tudi sistem, da si otroci te videokasete sposojajo na dom, predvsem risanke. Tudi tako jim potem, če ne drugo, nedvomno ostane kaka beseda.

To zares pripomore k spoznavanju ali izboljšanju znanja slovenskega jezika. Moram povedati, da otroci zelo radi zahajajo k nam, ker pri nas nimamo samo striktno učenja slovenskega jezika, saj lahko gledajo tudi filme in risanke ter se z našimi učitelji igrajo z lutkami. Tako nekateri, posebno najmlajši, nestrpnost čakajo, da pridejo k slovenščini.

Srečno ter še veliko vztrajnega in požrvalnega dela, ki bo prej ali slej nedvomno obrodilo zaželene sadove!

KOROŠKA IN PRIMORSKA POJE

V nedeljo, 22. t.m., je bila v Kulturnem centru na Trbižu že tradicionalna revija pevskih zborov Koroška in Primorska poje. Revija je z leti narasla v pravo stičišče Slovencev, ki živijo ob tromeji, se pravi na južnem avstrijskem Koroškem, na Gorenjskem, severnem Primorskem in v Kanalski dolini. Nastopilo je enajst zborov. Revija so skupno priredili Slovensko kulturno središče Kanalske doline Planika, Zveza slovenskih kulturnih društev, Krščanska kulturna zveza iz Celovca, Zveza slovenske katoliške prosvete, Zveza cerkvenih slovenskih zborov in Združenje pevskih zborov Primorske. Dvorana je bila res nabito polna domačinov in Avstrijcev, ki so prišli predvsem iz Ziljske doline, kar je samo potrdilo izreden uspeh prireditve.

ŠPORT

ODBOJKA

VALOVI ČLANI DOBRI V POKALU, MLADINCI DEŽELNI PODPRVAKI

Pretekli teden je pri štandreskem Valu minil v znamenju odmevnih rezultatov. Njihova ekipa La Goriziana Kmečka banka se je namreč uvrstila v naslednjo fazo italijanskega pokala, tako da jih od vsedravnega finala sedaj loči le še eno kolo, četrtina finala, v katerem se bodo pomerili z Bussolengom, vodilnim v njihovi skupini B1 lige. V tem kolu so Valovci počivali.

Valovi mladinci Koimpexa pa so v nedeljo, 22. t.m., v Trstu že enajstič zapored naskakovali naslov deželnih mladinskih pravkov, kar jim je doslej uspelo petkrat. Tokrat pa ne, saj so v finalu izgubili proti VBU-ju s 3-0. Valovec Boris Jelen pa je bil proglašen za najboljšega igralca turnirja.

SOBOTNI PRVENSTVENI IZIDI

Moški. B2 LIGA: SLOGA KOIMPEX - S. Marco 3-0
C: Rojalese - BOR 3-1, Buia - OLYMPIA AGRARIA TERPIN 3-0, SOČA UNITECNO - Eltor 3-2
D: Supermarket Grado - VAL KOIMPEX 0-3, VBU - NAŠ PRAPOR 3-2
Ženske. B2: Dolo-SLOGA KOIMPEX NTKB 3-0
C: OLYMPIA KMEČKA BANKA - Alimentaria 3-1, Juvenilia Volley 2000 - VAL IMSA BCC 0-3
D: Ristorante del Doge - BOR FRIULEXPORT 1-3.

PLAVANJE

MATJAŽ ZACCARIA ŠTIRIKRAT PRVI

Slovenski plavalec trziške Adrie je na zimskem deželnem finalu začetnikov v Trziču osvojil kar štiri deželne naslove v prav tolikih tekmovanjih. 13-letni Matjaž je bil najboljši na 200 metrov hrbtno, 400 metrov prosto, 100 metrov prosto in 100 metrov hrbtno. V vseh disciplinah, razen v eni, je tudi izboljšal svoj osebni rekord. V Trziču je prejel še nagrado za najboljšega tekmovalca v kategoriji začetnikov A.

Po odličnih uspehih zimskega dela plavalnih prvenstev so bili trije Slovenci poklicani v deželno reprezentanco, ki bo konec tedna nastopila na 30. mednarodnem plavalnem mladinskem tekmovanju v Trentu. Borovcu Matteu Ferugliu, ki je na tem tekmovanju sodeloval že lani, sta se pridružila še mlada člana Adrie Matjaž Zaccaria in Vlasta Ušaj. Matjaž bo v Trentu tekmoval na razdaljah 100 m prosto in hrbtno, Vlasta pa na 100 m hrbtno, medtem ko bo Feruglio branil barve deželne vrste v zanj paradni disciplini na 100 m prsno. /ED

KOŠARKA

C LIGA: Castelfranco - JADRAN NTKB 77-81 (32-41)
C2: DOM AGORST ROB ROY - SGT 108 - 88
D: skupina za napredovanje: BOR RADENSKA - Perteole 85-73, skupina za obstanek: Termidraulica - KONTOVEL 874-58, CICIBONA PREFEMARSICH - Lega Nazionale 58-63
PROMOCIJSKO PRV.: Soul Team - BREG 76-64

SMUČANJE

POKRAJINSKO SMUČARSKO PRVENSTVO

Športno združenje Olympia iz Gorice se je udeležilo pokrajinskega smučarskega prvenstva, ki je bilo veljavno za pridobivanje FISU točk. V nedeljo, 15. t.m., so na progi Crodarossa nad Moosom (Sexten) organizatorji smučarskega kluba Monte Calvario iz Ločnika poskrbeli za dobro smučarsko tekmo. Izidi tekmovanja so veljali za 1. pokal Eugenio Maghet.

Olympiini tekmovalci so nastopili v raznih smučarskih kategorijah; skupno jih je nastopilo 11. Med člani se je na odlično šesto mesto uvrstil Andrej Massi, medtem ko so zasedli nižja mesta Simon Terpin, Marjan Vogrič, Mihael Corsi, Danijel Miklus in Stefano Bensa. V kategoriji baby sprint ženske je zmagala Tjaša Corva iz Slovenskega planinskega društva iz Gorice, medtem ko je bila Olympiina tekmovalka Paola Ciqui na drugem mestu; slednja je v nedeljo tekmovala na Zoncolanu na tekmovanju "biberon" in kljub zelo močni konkurenci prišla dvanaajsta na 20. Med članicami je Olympiina tekmovalka Antonella Salateo dosegla absolutno deseto mesto, kar je lep uspeh, če povemo, da je začela smučati šele pred mesecem dni pod vodstvom profesorja Andreja Massija. S tem tekmovanjem je ŠZ Olympia tudi sklenilo letošnjo smučarsko sezono in že pripravlja načrte za prihodnjo, ko bi v svoje vrste rada pritegnili čimveč smučarjev iz slovenske sredine na Goriškem. /MV

VODENI PRIHRANKI CaRiGO

... ZA VARČEVALCE,
KI ZREJO V PRIHODNOST!

- Naložbe po meri.
- Poklicno upravljanje.
- Mednarodna razvejanost.

CaRiGO
CASSA DI RISPARMIO DI GORIZIA SPA

v sodelovanju s
FONDIGEST
GRUPPO CARIPLO

INFORMACIJE PRI
VSEH NAŠIH OKENCIH

BREZPLAČEN KLIC
NUMERO VERDE
167-846019